

Nuorisolain uudistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:16

Nuorisolain uudistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:16

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
Nuoris- ja liikuntapolitiikan osasto / Ungdoms- och idrottspolitiska avdelningen
PL / PB 29
00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
www.minedu.fi/julkaisut

Taitto / Ombrytning: Erja Kankala, Valtioneuvoston hallintoyksikkö

ISBN 978-952-263-375-0 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/
Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2015:16

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Julkaisun päivämäärä
14.10.2015

<p>Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Nuorisolain uudistamista valmisteleva työryhmä Puheenjohtaja: Georg Henrik Wrede Sihteeri: Jaana Walldén, Carita Meriläinen 15.9.2014–31.3.2015 ja Janina Lindqvist 1.4.–31.8.2015</p>		<p>Julkaisun laji Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä</p>	
		<p>Toimeksiantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö</p>	
		<p>Toimielimen asettamispvm 16.9.2014</p>	<p>Dnro 53/040/2014</p>
<p>Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Nuorisolain uudistaminen (Reformen av ungdomslagen)</p>			
<p>Julkaisun osat Muistio + liitteet</p>			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Työryhmä esittää nuorisolakia uudistettavaksi siten, että ehdotettu laki korvaisi nykyisen nuorisolain vuodelta 2006. Uuden nuorisolain tavoitteina olisi edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista samoin kuin nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteiden lähtökohtina olisivat yhteisvastuu, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö.</p> <p>Työryhmä ehdottaa, että lain tarkoitusta koskevat säännökset korvattaisiin ajantasaisia tavoitteita koskevilla säännöksillä ja laissa olevaa nuorten ikämääritelmää tarkistettaisiin. Lakiin lisättäisiin säännökset lain soveltamisalasta, mahdollisuudesta perustaa etsivää nuorisotyötä varten rekisteri, valtionavustuksen myöntämisestä nuorisolain osaamiskeskusten ja nuorten työpajojen toimintaan sekä mahdollisuudesta tehdä huumausainetestauksia nuorten työpajoilla. Valtion vastuuta nuorisopolitiikasta ja kunnan nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevia säännöksiä myös uudistettaisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimivien valtion nuorisolain toimeenpanon tehtäviä tarkistettaisiin ja samalla niiden nimet muuttuisivat. Lisäksi nuorisolain järjestöjen valtionapukelpoisuutta ja valtionavustusten myöntämistä koskevia säännöksiä saatettaisiin ajan tasalle.</p> <p>Työryhmä esittää, että laissa nuorilla tarkoitettaisiin 7–29 -vuotiaita, mutta nuorten osallistumisessa ja kuulemisessa otettaisiin huomioon myös tätä nuoremmat lapset.</p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä olisi vastata maan nuorisotyön ja -politiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä sekä yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa. Ministeriön yhteydessä olisi valtion nuorisoneuvosto ja avustustoimikunta. Kunnan tehtävänä olisi paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä paikalliselle nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.</p> <p>Lisäksi laissa säädettäisiin valtion nuorisoneuvostosta, jonka tehtävänä olisi käsitellä nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia nuoriin ja nuorille suunnattuihin palveluihin ja toimintoihin. Neuvoston tehtävissä painottuisi nuorten kasvu- ja elinoloista saatua tietoa pohjautuva arviointi ja ajankohtaisen tiedon tuottaminen nuorista ja heidän elinoloistaan.</p> <p>Valtionapukelpoiseksi nuorisolain järjestöksi voitaisiin hyväksyä rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on nuorisotyön ja nuorisotoiminnan edistäminen tai joka tarjoaa palveluja muille nuorisolain järjestöille, kunnille tai muille nuorisolain yhteisöille ja joka toteuttaa ehdotetun lain tavoitteita. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset järjestöjen valtionapukelpoisuuden mahdollisesta peruuttamisesta, jos järjestö ei täyttäisi säädettyjä valtionavustuksen saamisen edellytyksiä.</p> <p>Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2016.</p>			
<p>Avainsanat nuorisolaki, nuori, nuorisotyö, nuorisopolitiikka, osallisuus, vaikuttaminen, kuuleminen, nuorisopolitiikan ohjelma, kunta, monialainen yhteistyö, etsivä nuorisotyö, nuorisolain järjestö, osaamiskeskus, nuorisokeskus, nuorten työpajatoiminta</p>			
<p>Sarjan nimi ja numero Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:16</p>		<p>ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (PDF)</p>	<p>ISBN 978-952-263-375-0 (PDF)</p>
<p>Kokonaissivumäärä 93</p>	<p>Kieli suomi</p>	<p>Hinta -</p>	<p>Luottamuksellisuus julkinen</p>
<p>Jakaja -</p>		<p>Kustantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö</p>	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisnings- och kulturministeriet

Utgivningsdatum
14.10.2015

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgruppen som förbereder reformen av ungdomslagen Ordförande: Georg Henrik Wrede Sekreterare: Jaana Walldén, Carita Meriläinen 15.9.2014–31.3.2015 och Janina Lindqvist 1.4–31.8.2015	Typ av publikation Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
	Uppdragsgivare Undervisnings- och kulturministeriet	
	Datum för tillsättande av 16.9.2014	Dnro 53/040/2014
Publikation (även den finska titeln) Reformen av ungdomslagen (Nuorisolain uudistaminen)		
Publikationens delar Promemoria samt bilagor		
Sammandrag <p>Arbetsgruppen föreslår att ungdomslagen förnyas så att den nya lagen ersätter nuvarande 2006 års ungdomslag. Syftet med den nya ungdomslagen är att främja de ungas delaktighet och möjligheter att påverka samt deras förmåga och förutsättningar att fungera i samhället, att stödja de ungas utveckling, självständighetsprocess och gemenskap samt lärandet av kunskaper och färdigheter med anknytning till detta. Vidare är syftet att stödja de ungas hobbyer och verksamhet i det civila samhället, att främja de ungas likvärdighet och jämställdhet och att deras rättigheter förverkligas samt att förbättra de ungas uppväxt- och levnadsvillkor. Syftet ska uppnås med utgångspunkt i solidaritet, kulturell mångfald och internationalism, sunda levnadsvanor, respekt för miljön och livet samt mångsektoriellt samarbete.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att bestämmelserna om lagens syfte uppdateras och att lagens definition på de ungas ålder justeras. Till lagen fogas bestämmelser om lagens tillämpningsområde, möjligheten att grunda ett register för det uppsökande ungdomsarbetet, beviljande av statsunderstöd för verksamheten vid kompetenscentrum på ungdomsområdet och vid verkstäder för unga samt om möjligheten att göra drogtestar vid verkstäderna för unga. Bestämmelserna som gäller statens ansvar för ungdomspolitik och kommunens ungdomsarbete och -politik förnyas också. Uppgifterna för de statliga organ på ungdomsområdet som verkar i samband med undervisnings- och kulturministeriet justeras och samtidigt ändras deras namn. Därtill uppdateras bestämmelserna om rätten till statsunderstöd i fråga om organisationer på ungdomsområdet och bestämmelserna om beviljande av statsunderstöd.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att man i lagen med unga skulle avse personer i åldern 7–29 år, men att man i de ungas deltagande och hörandet av unga också skulle beakta yngre barn.</p> <p>Undervisnings- och kulturministeriets uppgift skulle vara att inom statsförvaltningen svara för den allmänna ledningen, sammanjämkningen och utvecklingen av landets ungdomsarbete och -politik samt för att skapa allmänna förutsättningar för ungdomsarbetet och -politiken. I anknytning till ministeriet skulle finnas statens ungdomsråd och en understödskommission. Kommunens uppgift är att med beaktande av lokala omständigheter skapa förutsättningar för lokalt ungdomsarbete och lokal ungdomsverksamhet genom att ordna tjänster och lokaler riktade till unga samt genom att stödja de ungas civila verksamhet.</p> <p>Därtill ska lagen enligt förslaget föreskriva om statens ungdomsråd vars uppgift är att behandla ärenden som är av omfattande och principiell betydelse för ungdomar och att utvärdera effekten av statsförvaltningens åtgärder på ungdomar och tjänster och funktioner riktade till unga. I rådets uppgifter betonas utvärdering som grundar sig på information om de ungas uppväxt- och levnadsförhållanden samt produktion av aktuell information om de unga och deras levnadsförhållanden.</p> <p>En organisation på ungdomsområdet kan enligt förslaget godkännas som berättigad till statsunderstöd om organisationen är en registrerad förening eller stiftelse, vars syfte är att främja ungdomsarbetet och ungdomsverksamheten eller som erbjuder tjänster till andra organisationer på området, kommuner eller andra sammanslutningar på ungdomsområdet och som eftersträvar målen i lagen. Enligt förslaget fogas till lagen bestämmelser om möjligheten att återkalla en organisations rätt till statsunderstöd om organisationen inte uppfyller de fastställda villkoren för mottagande av statsunderstöd.</p> <p>Lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2016.</p>		
Nyckelord ungdomslag, ungdom, ungdomsarbete, ungdomspolitik, delaktighet, påverkan, hörande, ungdomspolitiskt program, kommun, mångsektoriellt samarbete, uppsökande ungdomsarbete, organisation på ungdomsområdet, kompetenscentrum, ungdomscentral, verkstadsverksamhet för unga		
Seriens namn och nummer Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2015:16	ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (Online)	ISBN 978-952-263-375-0 (Online)
Sidoantal 93	Språk finska	Pris
Distribution -		Sekretessgrad offentlig
Förlag Undervisnings- och kulturministeriet		

Description

Publisher
Ministry of Education and Culture

Date of publication
14.10.2015

Authors Chair: Georg Henrik Wrede Secretary: Jaana Walldén, Carita Meriläinen 15.9.2014–31.3.2015 och Janina Lindqvist 1.4–31.8.2015	Type of publication Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland	
	Contracted by	
	Committee appointed on 16.9.2014	Dnro 53/040/2014
Name of publication Revision of the Youth Act (Nuorisolain uudistaminen)		
Parts of Publication Memorandum + appendices		
Abstract <p>The working group proposes amendments to the Youth Act. The amended Act would replace the existing Act dating back to 2006. The new Act serves to encourage young people to participate and become empowered, bolster their ability and capacity to be involved in society, foster their growth, help them to become independent and part of the community and encourage them to master the skills and knowledge required in all these areas. The Act is also designed to facilitate young people's recreational activities and civic participation, promote parity and equality, ensure that their rights are materialised and that the conditions they live and grow in are improved. The guiding principles for the objectives are joint responsibility, multiculturalism, internationalization, a healthy lifestyle, respect for life and the environment, and multilateral cooperation.</p> <p>The working group proposes that the provisions governing the Act be replaced with provisions that incorporate updated objectives and that the definition of young people in the Act be revised. The Act would include provisions on the Act's scope of application, the possibility of creating a register for youth outreach work, government subsidies for centres of excellence related to youth sectors and for youth workshop activities and the possibility of carrying out drug tests in youth workshops. The provisions on the State's responsibility for youth work and local government youth policies and youth work would also be amended. The duties of State youth-related administrative bodies linked to the Ministry of Education and Culture would be re-evaluated and they would be renamed differently. In addition, provisions governing the terms and conditions that qualify youth organisations for State aid and State subsidies would be brought up to date.</p> <p>The working group proposes that, in the Act, the definition of young people would apply to all those aged between 7 and 29, but those below this age bracket would also be taken into account when being heard or being encouraged to participate.</p> <p>The Ministry of Education and Culture would be responsible for the overall steering of youth policy and work in Finland and its harmonisation and development, and for creating general conditions for youth policy and activities in central government. There would be a State youth council and State subsidy committee under the Ministry. Local authorities would be in charge of fostering local youth work and activities, bearing in mind the local circumstances, by providing services and premises designed for young people and by supporting young people's civic activities.</p> <p>In addition, the Act would include provisions on a State youth council which would be responsible for handling far-reaching youth issues that are conceptually important and which would evaluate the impact of central government measures on young people and on the activities designed for young people. The council's main focus would be on evaluations based on information gained on the growth and living conditions of young people and the production of topical information on young people and their living conditions.</p> <p>Youth organisations that are a registered association or foundation and which serve to promote youth work and youth activities or which offer services to other youth-related organisations, municipalities or other youth organisations and which implement the objectives set out in the proposed Act would be eligible for State aid. It is proposed that, should an organisation fail to meet the terms and conditions for State aid, the Act include provisions on the possibility of revoking eligibility for State aid.</p> <p>It is proposed that the Act enter into force on 1 August 2016.</p>		
Key words		
Other information		
Name and number of series Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland 2015:16	ISSN -L 1799-0327 1799-0335 (Online)	ISBN 978-952-263-375-0 (Online)
Number of pages 93	Language Finnish	Price -
Distributed by		Degree of confidentiality public
Published by Ministry of Education and Culture		

Sisältö

Opetus- ja kulttuuriministeriölle	7
Johdanto	10
I Hallituksen esitys nuorisolaiksi	
Esityksen pääasiallinen sisältö	11
Yleisperustelut	12
1 Johdanto	12
2 Nykytila	14
2.1 Lainsäädäntö	14
2.2 Käytäntö	19
2.3 Kansainvälinen kehitys, Euroopan unioni ja Pohjoismaiden lainsäädäntö	24
2.4 Nykytilan arviointi	29
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	36
4 Esityksen vaikutukset	38
4.1 Taloudelliset vaikutukset	38
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	38
4.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	39
5 Asian valmistelu	40
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	40
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	41
II Yksityiskohtaiset perustelut	
1 Lakiehdotuksen perustelut	42
2 luku Valtion nuorisotyö ja -politiikka	44
3 luku Kuntien nuorisotyö ja -politiikka sekä monialainen yhteistyö	46
4 luku Valtionrahoitus	50
5 luku Erinäiset säännökset	55
6 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	58
Tarkemmat säännökset	59
Voimaantulo	59
III Lakiehdotus	
Nuorisolaki	60
Liite 1. Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta	85
Liite 2. Kartat 1994–2024: 0–29 -vuotiaiden osuus kunnan koko väestöstä sekä asukastiheys neliökilometrillä	91
Liite 3. Itä-Suomen nuorisolakitilaisuuden kuvitus	93

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti työryhmän, jonka tuli tehdä ehdotus nuorisolain ja siihen liittyvän lainsäädännön uudistamisesta. Työryhmän tuli toteuttaa lainvalmistelu avoimesti yhteistyössä nuorisotyön, nuorisotoimen sekä nuorisopolitiikan toimijoiden ja nuorten kanssa. Lisäksi työryhmän tuli käydä työnsä aikana vuoropuhelua sidosryhmien kanssa nuorisolain uudistamiseen kohdistuvista odotuksista, tarpeista ja ratkaisumalleista ja seurata aiheeseen liittyviä tutkimustuloksia ja hyödyntää näitä työnsä tukena.

Nuorisolain uudistamisen valmistelu toteutui prosessimaisesti kolmen ministerin aikana. Kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäen johtoryhmän päätöksen 22.10.2013 mukaisesti virkatyönä aloitettiin taustatiedon keruu ja nuorisoalan toimijoiden kanssa käytävä vuoropuhelu uudistustarpeista. Tämän jälkeen kulttuuri- ja asun- toministeri Pia Viitanen asetti työryhmän 16.9.2014 nuorisolain uudistamista varten. Työryhmän muistio nuorisolain uudistamista koskevaksi hallituksen esitykseksi luovutetaan opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasoselle. Käytäntö on poikkeuksellinen. Nuorisolain uudistamisella edistetään koko nuorisotyön järjestelmän rakennemuutosta. Tavoitteena oli ajantasaistaa nuorisolain sisältöä vastaamaan nuorisotyön ja -politiikan tämänhetkisiä ja tulevaisuuden tarpeita.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin johtaja Georg Henrik Wrede opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Työryhmän sihteerinä toimivat neuvotteleva virkamies Jaana Walldén sekä hallitussihteerinä Carita Meriläinen 16.9.2014–31.3.2015 välisen ajan ja hallitussihteerinä Janina Lindqvist 1.4.–31.8.2015 välisen ajan. Työryhmän jäseniksi nimitettiin pääsihteerinä Olli Joensuu Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssista, erityisasiantuntijana Kari Sjöholm Suomen Kuntaliitosta, tutkimusjohtajana Leena Suurpää Nuorisotutkimusverkostosta, oikeustieteen kandidaatti Erkki Norbäck sekä opetus- ja kulttuuriministeriöstä kulttuuriasiainneuvos Seija Astala, erikoissuunnittelijana Mikko Cortés Téllez, ylitarkastajana Merja Hilpinen, ylitarkastajana Emma Kuusi, erityisasiantuntijana Seija Kähkönen, opetusneuvos Monica Melén-Paaso ja ylitarkastajana Marja Pulkkinen. Työryhmän pysyvinä asiantuntijoina olivat pääsihteerinä Tuomo Valve nuorisoasiain neuvottelukunnasta ja pääsihteerinä Saira Ruuth arviointi- ja avustustoimikunnasta. Työryhmän työhön osallistui lisäksi hallinnollinen avustaja Tuomas Tikkanen.

Työryhmä hyödynsi osallistumisessa, kuulemisessa ja tiedonkeruussa sähköisen vuorovaikutuksen välineitä. Nuorisolain uudistamista on käsitelty useissa kymmenissä tilaisuuksissa eri puolilla maata. Tausta-aineiston keruu alkoi nuorisoalan valtakunnallisessa tapahtumassa huhtikuussa 2014. Samaan aikaan oli mahdollista kommentoida ja keskustella aiheesta sosiaalisessa mediassa. Uudistamiseen kerättiin kohdennettua aineistoa myös avoimilla internet-kyselyillä. Neljän kyselyn aiheena olivat nuorten ikäraja, ehdotukset ja kommentit nuorisolain olemassa oleviin tai tarvittaviin uusiin sisältöihin, Lapsi- ja nuo-

risopolitiikan kehittämisohjelma sekä nuorisolain 8 § ja nuorten osallistumisen edistäminen. Vastausmäärä kyselyissä oli yhteensä 1324. Kyselyiden lisäksi työryhmä toteutti avoimen kommentointimahdollisuuden nuorisolain luonnoksen pykälään internetissä keväällä 2015. Vastauksia kertyi yli 130. Lisäksi kaikki lain tausta-aineisto on ollut saatavilla avoimesti ministeriön verkkosivujen kautta.

Nuorten näkemyksiä ja ehdotuksia koottiin em. kanavien lisäksi Humanistinen ammattikorkeakoulu HUMAKin nuorisotaloilla ja opiskelijoilleen järjestämien työpajojen kautta. Ministeriö järjesti yhdessä aluehallintovirastojen kanssa kuusi aluetilaisuutta tammi- ja helmikuun 2015 aikana. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä noin 700 henkeä, ja osallistujat olivat sekä nuoria että aikuisia kunnista, aluehallintavirastoista ja kansalaisjärjestöistä. Nuorisoalan järjestöt pohtivat kansalaistoiminnan edistämiseen ja sisältöihin liittyviä kysymyksiä. Ministeriö kuuli myös työ- ja elinkeinotoimistojen työntekijöiden näkemyksiä nuorisolain uudistamiselle.

Kansallisten kuulemisten lisäksi ministeriö kutsui Euroopan neuvoston kansainvälisen asiantuntijaryhmän arvioimaan lain uudistamisen lähtökohtia ja tarpeita. Asiantuntijaryhmä vieraili Helsingissä maaliskuussa 2015, ja luovutti raporttinsa ministeriölle huhtikuussa 2015.

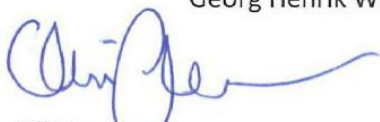
Työryhmän määräaika oli 31.8.2015. Työryhmä on pitänyt 16 kokousta. Työryhmä kiittää asiantuntijoina kuulemiaan tasa-arvovaltuutettu Pirkko Mäkistä, vähemmistövaltuutettu Eva Biaudet'a, lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttilaa pyydetyistä puheenvuoroistaan. Työryhmä kiittää myös asiantuntijoina kuulemiaan ylitarkastaja Panu Artemjeff'ä sisäministeriöstä, tilastotutkija Sami Myllyniemeä ja tutkija FT Tomi Kiilakoskea Nuorisotutkimusverkostosta, nuorisotoimenjohtaja Jouni Kivilahtea Kanuuna-verkoston edustajana sekä johtaja Johanna Suurpäättä ja erikoissuunnittelija Niklas Wilhelmssonia oikeusministeriöstä. Lisäksi työryhmä kiittää nuorisotyön eri osaamisalueiden verkostotyöhön osallistuneita siitä, että heidän kauttaan työryhmä sai laajasti nuorisotyön kentän erilaisia näkökulmia työssään hyödynnettäväksi.

Työryhmä luovuttaa tehtävää koskevan muistionsa kunnioittaen opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Helsingissä 14. päivänä lokakuuta 2015

Georg Henrik Wrede

Olli Joensuu

Erkki Norrbäck

Kari Sjöholm

Leena Suurpää

Seija Astala

Mikko Cortes Tellez

Merja Hilpinen

Emma Kuusi

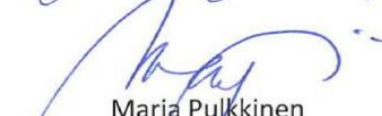
Seija Kähkönen

Monica Melen-Paaso

Immo Parviainen

Marja Pulkkinen

Janina Lindqvist

Jaana Walldén

Carita Meriläinen

Johdanto

Nuorisolakia ehdotetaan uudistettavaksi, jotta se tarjoaa työvälineitä ja mahdollisuuksia toimialan ajantasaiseen ja jatkuvaan kehittämiseen väestörakenteen ja yhteiskunnan muutoksissa. Lain tarkoituksena on vahvistaa nuorten kykyä ja edellytyksiä osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa sekä edistää nuorten yhdenvertaisuutta.

Työryhmä ehdottaa, että uuden nuorisolain tavoitteina olisi edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista samoin kuin nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteiden lähtökohtina olisivat yhteisvastuu, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö.

Työryhmä esittää, että valtion nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevaan lukuun sisällytettäisiin nuorten kuuleminen osaksi hallituksen nuorisopolitiikan ohjelman valmistelua. Tällöin nuoret pääsisivät vaikuttamaan valtakunnallisen nuorisopolitiikan valmisteluun.

Työryhmä ehdottaa, että laissa nuorilla tarkoitettaisiin 7-29 –vuotiaita, mutta nuorten osallistumisessa ja kuulemisessa otettaisiin huomioon myös tätä nuoremmat lapset.

Työryhmä ehdottaa, että kunnan tehtävänä olisi paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä paikalliselle nuorisotyölle ja –toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä olisi valtion nuorisoneuvosto ja avustus-toimikunta. Valtion nuorisoneuvoston tehtävänä olisi käsitellä nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia nuoriin. Neuvoston tehtävissä painottuisi nuorten kasvu- ja elinoloista saatuun tietoon pohjautuva kokonaisarviointi ja ajankohtaisen tiedon tuottaminen nuorista ja heidän elinoloistaan.

Työryhmä esittää, että lain tavoitteiden toteutuminen asetettaisiin ehdoksi muun muassa nuorisualan järjestötoiminnan, osaamiskeskusten ja nuorten työpajatoiminnan hakijoiden valtionapukelpoisuudelle. Näin ollen kaikkien laissa mainittujen valtionavustusta saavien tahojen olisi edistettävä tavoitteiden toteutumista omassa toiminnassaan.

Työryhmä ehdottaa lakiin lisättäväksi säännökset järjestön valtionapukelpoisuuden mahdollisesta peruuttamisesta, jos järjestö ei täyttäisi säädettyjä valtionavustuksen saamisen edellytyksiä.

I Hallituksen esitys nuorisolaiksi

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi nuorisolaki, joka korvaisi nykyisen nuorisolain vuodelta 2006. Lain tarkoitusta koskevat säännökset korvattaisiin ajantasaisia tavoitteita koskevilla säännöksillä ja laissa olevaa nuorten ikämääritelmää tarkistettaisiin. Lakiin lisättäisiin säännökset lain soveltamisalasta, mahdollisuudesta perustaa etsivää nuorisotyötä varten rekisteri, valtionavustuksen myöntämisestä nuorisoalan osaamiskeskuksien ja nuorten työpajojen toimintaan sekä mahdollisuudesta tehdä huumausainetestauksia nuorten työpajoilla. Valtion vastuuta nuorisopolitiikasta ja kunnan nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevia säännöksiä uudistettaisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimivien valtion nuorisoalan toimielinten tehtäviä tarkistettaisiin ja samalla niiden nimet muututtisivat. Lisäksi nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuutta ja valtionavustusten myöntämisestä koskevia säännöksiä saatettaisiin ajan tasalle.

Lain tavoitteina olisi edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista samoin kuin nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteiden lähtökohtina olisivat yhteisvastuu, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö.

Laissa nuorilla tarkoitettaisiin 7–29 -vuotiaita, mutta nuorten osallistumisessa ja kuulemisessa otettaisiin huomioon myös tätä nuoremmat lapset.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä olisi vastata maan nuorisotyön ja – politiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä sekä yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa. Ministeriön yhteydessä olisi valtion nuorisoneuvosto ja avustustoimikunta. Kunnan tehtävänä olisi paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä paikalliselle nuorisotyölle ja –toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Valtion nuorisoneuvoston tehtävänä olisi käsitellä nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia nuoriin ja nuorille suunnattuihin palveluihin ja toimintoihin. Neuvoston tehtävissä painottuisi nuorten kasvu- ja elinoloista saatuun tietoon pohjautuva arviointi ja ajankohtaisen tiedon tuottaminen nuorista ja heidän elinoloistaan.

Valtionapukelpoiseksi nuorisoalan järjestöksi voitaisiin hyväksyä rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on nuorisotyön ja nuorisotoiminnan edistäminen tai joka tarjoaa palveluja muille nuorisoalan järjestöille, kunnille tai muille nuorisoalan yhteisöille ja joka toteuttaa ehdotetun lain tavoitteita. Järjestön valtionapukelpoisuus voitaisiin tarvittaessa peruuttaa, jos se ei täyttäisi säädetyjä valtionavustuksen saamisen edellytyksiä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2016.

Yleisperustelut

1 Johdanto

Nuorisolaki (72/2006) tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2006. Nuorisolakiin lisättiin vuoden 2011 alusta säännökset viranomaisten monialaisesta yhteistyöstä ja etsivästä nuorisotyöstä. Uudistuksella nuorisotyön ja viranomaisten yhteistyön toimintatapoja laajennettiin niin, että tuen tarpeessa olevia nuoria saadaan paremmin palvelujen piiriin. Viime vuosina nuorten toimintaympäristössä, nuorisotyön rakenteissa sekä nuorten toiminnassa ja osallisuudessa tapahtuneet muutokset edellyttävät nuorisolain uudistamista. Lain ajantasaistamista tukee myös kansainvälinen keskustelu nuorisotyön laadusta, vaikuttavuudesta ja identiteetistä sekä nuorten oikeuksista. Myös kansalaistoiminnan ja julkisen sektorin väliset yhteistyökäytännöt edellyttävät muutoksia lakiin. Kuvatut muutokset painottavat nuorisotyön ja –politiikan paikallisen päätöksenteon ja organisoiminnan merkitystä ja ovat pohjana tavoiteluonteisiin säännöshdotuksiin.

Maamme väestörakenteen muutos vaikuttaa merkittävästi 0–29 -vuotiaiden nuorten osuuteen kuntien koko väestöstä. Ennusteen mukaan vuonna 2024 nuorten osuus kunnan koko väestöstä vaihtelee alle 16 prosentista yli 45 prosenttiin. Ennusteen mukaan valtaosa nuorista asuu maan läntisissä kunnissa sekä suurimmilla opiskelupaikkakunnilla. Samalla yhteiskunta on viimeisen 10 vuoden aikana nopeasti muuttunut yhä monikulttuurisemmaksi. Tämä muutos koskee erityisesti nuoria. Nuorten väestörakenteessa tapahtuneet muutokset vaikuttavat nuorille suunnattujen palvelujen toimeenpanoon niin julkisella kuin kansalaistoiminnassa.

Valtaosa suomalaisista nuorista voi hyvin. Vuodesta 2008 jatkunut taloudellinen taantuma on kuitenkin heikentänyt nuorten kasvu- ja elinoloja. Pekka Myrskylän, kesäkuussa 2015 julkistetun, tilaston mukaan vuonna 2013 oli 44 463 nuorta, jotka eivät olleet koulutuksessa tai työssä ja joilla ei ollut peruskoulun jälkeistä tutkintoa. Myrskylän mukaan ulkopuolisuus on kasvanut erityisesti muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvien nuorten keskuudessa. Nuorisotyöttömyyden ja nuorten ulkopuolisuuden vähentämiseksi monialaista yhteistyötä ja etsivää nuorisotyötä koskevia säännöksiä on tarpeen tarkistaa.

Nuorten toimintaympäristö on myös muuttunut merkittävästi vuoden 2006 jälkeen. Digitaalinen toimintaympäristö, mukaan lukien sosiaalinen media, on laajentanut ja monipuolistanut nuorten tapaa harrastaa, vaikuttaa, osallistua ja kommunikoida. Nuorisotyön palvelut ja vaatimukset myös digitaalisessa ympäristössä ovat kasvaneet samalla kun yksilön ja nuorten ryhmien kasvokkain kohtaamisen tarve on säilynyt. Nämä muutokset ovat haastaneet nuorisotyön toimimaan uusissa ympäristöissä.

Nuorisotyön muutosta kuvaa myös kuntien nuorisotoimien käyttökustannusten muutos vuosina 2006–2015. Suomen Kuntaliiton tilaston mukaan vuonna 2006 koko maassa kuntien toteutuneet käyttökustannukset nuorisotoimessa olivat 154 miljoonaa euroa kun arvio vuoden 2015 kustannuksista on 225 miljoonaa euroa. Kunnat ovat panostaneet nuorisotyöhön vastatakseen alueellisiin ja paikallisiin nuorten kasvu- ja elinolojen muutoksiin mutta myös tarjotakseen erilaisista lähtökohdista tuleville nuorille nuorisotoimen

palveluja. Etsivän nuorisotyön lakisäätöistäminen vuonna 2011 on ollut yksi tekijä kunnallisen nuorisotoimen käyttökustannusten kasvuun, mutta samalla se on vahvistanut muuta kunnallista nuorisotyötä ja – politiikkaa.

Nuorisoalan kansalaisjärjestöjen yhteistyö julkisen sektorin kanssa on lisääntynyt. Paikallisesti kunnat ja järjestöt sopivat lakisäätöisten palvelujen tuottamisesta. Tämä edellyttää mahdollisuutta paikalliset olosuhteet huomioon ottavaan toimintaan laissa säädettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Palvelujen määrittely edellyttää tietoa nuorten kasvu- ja elinoloista ja nuorisopoliittisesta kokonaiskuvasta. Kansalaistoiminnalta odotetaan erisuuntaisia toimia, toisaalta ilman jäsenyyttä osallistuville olevia avoimia palveluja ja toisaalta jäsenmäärillä osoitettua osallisuutta ja vaikuttavuuden osoittamista.

Vuonna 2010 opetus- ja kulttuuriministeriö teki periaatepäätöksen (OKM; 9/600/2010) nuorisoalan uudesta valtakunnallisesta palvelu- ja kehittämiskeskusrakenteesta, johon kuuluu nykyisin 13 organisaatiota. Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee vuosittain tavoitesopimuksen palvelu- ja kehittämiskeskusten kanssa. Palvelu- ja kehittämiskeskuksina ovat toimineet kunnat, järjestöt ja säätiöt ja ne hoitavat sopimuksen mukaisia tehtäviä osana omaa toimintaansa.

Esityksessä olevien nuorisotyötä ja – politiikkaa koskevien muutoksien tavoitteena on tunnistaa nuoruus osana yhteiskuntaa sekä tarjota monipuolisia palveluja nuorelle, nuorten ryhmille, ikäluokille ja nuorelle väestölle heidän omaa toimijuuttaan tukien.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

Nuorisolaki ja valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja –politiikasta

Nuorisolaki (72/2006) tuli voimaan maaliskuun alussa 2006. Laissa säädetään valtion ja kuntien tehtävistä nuorisotyön ja –politiikan edistämiseksi, nuorisopolitiikan kehittämisohjelmasta, valtion nuorisoasiain neuvottelukunnasta ja arviointi- ja avustustoimikunnasta, paikallisten viranomaisten monialaisesta yhteistyöstä, etsivästä nuorisotyöstä kunnissa, nuorten paikallisesta ja alueellisesta osallistumisesta ja kuulemisesta heitä koskevissa asioissa sekä nuorisoalan valtionrahoituksesta.

Lain 1 §:n 1 momentin mukaan lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Pykälän 2 momentin mukaan tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen.

Lain 2 §:ssä säädetään laissa käytettävistä määritelmistä. Laissa nuorella tarkoitetaan alle 29-vuotiaita. Aktiivisella kansalaisuudella tarkoitetaan nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä samoin kuin nuorten sosiaalista vahvistamista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Nuorisopolitiikalla tarkoitetaan nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista. Monialaisella yhteistyöllä tarkoitetaan paikallistasolla toteutettavaa eri toimialojen viranomaisten yhteistyötä. Valtakunnallisella nuorisojärjestöllä tarkoitetaan rekisteröityä järjestöä, joka toteuttaa nuorisolain tarkoitusta ja lähtökohtia ja jonka toimialueena on koko maa. Valtakunnallisella nuorisotyön palvelujärjestöllä tarkoitetaan rekisteröityä järjestöä, jonka toiminnan pääasiallisena tarkoituksena on tuottaa palveluja nuorisotyön yleiseksi kehittämiseksi. Nuorisotyötä tekevällä järjestöllä tarkoitetaan rekisteröityä järjestöä tai muuta yhteisöä, jonka toiminnasta ainakin osa on nuorisotyötä ja jonka nuorisotyö on laajuudeltaan verrattavissa valtakunnallisen nuorisojärjestön toimintaan.

Lain 3 §:ssä säädetään valtion tehtävistä nuorisotyön ja –politiikan kehittämisessä ja yhteistyössä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa nuorisotyön ja –politiikan yleisestä kehittämisestä. Aluehallintovirasto toimii nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevissa asioissa valtion aluehallintoviranomaisena. Ministeriöllä on valtakunnan tasolla ja aluehallintovirastolla aluetasolla vastuu nuorisopolitiikan yhteensovittamisesta.

Lain 4 §:ssä säädetään nuorisopolitiikan kehittämisohjelmasta. Valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi nuorisopolitiikan kehittämisohjelman. Ohjelma sisältää valtakunnalliset nuorisopolitiikan tavoitteet ja suuntaviivat aluehallintovirastojen ja kuntien nuorisopolitiiselle ohjelmatyölle. Kehittämisohjelmaa tarkistetaan tarvittaessa. Ohjelman valmistelu

kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriölle yhteistyössä asianomaisten muiden ministeriöiden kanssa. Valmistelussa kuullaan nuorisotyön ja –politiikan keskeisiä tahoja. Ohjelmasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Lain 5 §:ssä säädetään nuorisotyön ja –politiikan asiantuntijaelimenä opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimivasta valtion nuorisoasiain neuvottelukunnasta, jonka asettaa valtioneuvosto. Neuvottelukunnan tehtävänä on antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan otettavista asioista ja arvioida vuosittain nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toteutumista, tehdä esityksiä nuoria koskeviksi ohjelmiksi ja toimenpiteiksi sekä tuottaa tietoa nuorista ja heidän elinolostaan. Neuvottelukunnasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Lain 6 §:ssä säädetään arviointi- ja avustustoimikunnasta, joka toimii opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelimenä valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja valtakunnallisten nuorisotyön palvelujärjestöjen avustusasioissa. Toimikunnan tehtävänä on tehdä vuosittain opetus- ja kulttuuriministeriölle esitys valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja valtakunnallisten nuorisojärjestöjen palvelujärjestöjen valtionavustusten jaosta, antaa vuosittain ministeriölle lausunto edellä tarkoitettujen nuorisojärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen avustuskelpoisuuksista ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen valtionavustusten jaosta sekä tehdä ministeriön pyynnöstä arviointeja avustettavien järjestöjen toiminnasta. Toimikunnasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Lain 7 §:ssä säädetään, että nuorisotyö ja –politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Kuntien lisäksi nuorisotyön toteuttamisesta vastaavat nuorisoyhdistykset ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt. Nuorisotyön palveluja voidaan tuottaa myös alueellisesti kuntien yhteistyönä. Pykälän 2 momentissa on tarkemmin lueteltu kuntien tehtäviin kuuluvia toimintamuotoja. Näitä ovat muun muassa nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistysten tuki, liikunnallinen, kulttuurinen kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus, nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö. Pykälän 3 momentissa säädetään, että nuorisotyötä ja –politiikkaa toteutetaan monialaisena yhteistyönä sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa.

Lain 7 a §:n 1 momentissa säädetään paikallisten viranomaisten monialaisesta yhteistyöstä. Kunnassa on oltava yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Kunnat voivat koota myös yhteisen verkoston. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.

Pykälän 2 momentissa säädetään tarkemmin verkoston tehtävistä. Tehtävänä on koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi, edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus, suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi sekä edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvien tietojen vaihdon sujuvuutta suunnitteleamalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken.

Lain 7 b §:ssä säädetään etsivästä nuorisotyöstä. Pykälän 1 momentin mukaan etsivän nuorisotyön tarkoituksena on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että etsivän nuorisotyön toimeenpanoa varten tulee nimetä kunnan viranhaltija tai työsopimussuhteessa oleva henkilö. Työntekijällä tulee olla riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Etsivää nuorisotyötä voi järjestää kunta tai useampi yhdessä tai hankkimalla palveluja muualta.

Lain 7 c §:ssä 1 momentissa säädetään tietojen luovuttamisesta etsivää nuorisotyötä varten. Tietojen luovuttamiseen tarvitaan nuoren suostumus, jollei toisin säädetä.

Pykälän 2 momentissa säädetään tarkemmin, mitä muutoin salassa pidettäviä nuoren yksilöinti- ja yhteystietoja tietoja voidaan luovuttaa.

Pykälän 3 momentissa säädetään, milloin 2 momentissa tarkoitettut tiedot voidaan jättää luovuttamatta.

Pykälän 4 momentissa säädetään, milloin muu kuin tässä pykälässä tarkoitettu muu viranomainen voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa nuoren yksilöinti- ja yhteystietoja.

Pykälän 5 momentissa säädetään, miten nuorelle tai alaikäisen nuoren huoltajalle on ilmoitettava 2 ja 4 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta etsivää nuorisotyötä varten.

Pykälän 6 momentissa säädetään, että tietoja ei luovuteta sellaisesta nuoresta, josta lastensuojelulain (417/2007) mukaan on tehtävä ilmoitus kunnan sosiaalitoimesta vastaavalle toimielimelle.

Lain 7 d §:ssä säädetään etsivää nuorisotyötä varten luovutettujen tietojen käsittelystä.

Lain 7 e §:ssä säädetään oma-aloitteisesta ilmoitusvelvollisuudesta. Nuorisolaissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla henkilöllä on salassapitosäännösten estämättä oikeus tehdä tällainen ilmoitus, jos kysymys on henkeen tai terveyteen kohdistuvasta uhasta.

Lain 8 §:ssä säädetään nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta. Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.

Lain 9—13 §:ssä säädetään valtionosuudesta kunnille nuorisotyöhön ja –politiikkaan, nuorisojärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen valtionavustuksista, nuorisotyötä tekevien järjestöjen valtionavustuksista, valtakunnallisten nuorisokeskusten valtionavustuksista sekä muista valtionavustuksista.

Lain 9 §:n mukaan kunnan valtionosuus tulee käyttää lain 7 §:ssä tarkoitettuun toimintaan.

Lain 10 §:n mukaan valtakunnalliset nuorisojärjestöt voivat osoittaa saamaansa avustusta rekisteröityjen piirijärjestöjensä toimintaan ja valtakunnalliset nuorisojärjestöt paikallisyhdistyksilleen erityisavustuksina rajattuun tarkoitukseen. Yleisavustusta ei myönnetä sellaiselle nuorisojärjestölle, jonka pääasiallisena tehtävänä on edistää yhden koulutus-, opinto- tai vastaavan alan opiskelua. Pääasiallisesti ammatillista järjestäytymistä edistävälle nuorisojärjestölle ei myöskään myönnetä yleisavustusta. Tarkempia säännöksiä nuorisojärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen tulosperusteista, hyväksyttävistä menoista, menettelystä, jossa avustettavat järjestöt hyväksytään, ja muista avustusperusteista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Lain 11 §:ssä säädetään, että nuorisotyötä tekevien järjestöjen avustusten myöntämisessä noudatetaan, mitä 10 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

Lain 12 §:ssä säädetään, että nuorisokeskusten toiminta-avustukset myönnetään pääosin tulosperusteisesti nuorisokäytön ja keskusten toiminta-ajatusten perusteella.

Lain 13 §:n mukaan valtion talousarvioon voidaan ottaa määräraha myönnettäväksi avustuksina muun muassa tutkimukseen, kansainväliseen nuorisotyöhön, nuorisotilojen

rakentamiseen, peruskorjaamiseen ja varustamiseen, nuorten työpajatoimintaan, etsivään nuorisotyöhön sekä nuorisotyön kehittämistoimintaan.

Lain 14 §:ssä säädetään valtionapuviranomaisesta, joka on opetus- ja kulttuuriministeriö.

Lain 15 §:ssä säädetään, että laissa tarkoitetut valtionosuudet ja –avustukset suoritetaan ensisijaisesti veikkaus- ja raha-arpajaispelien voittovaroista.

Lain 16 §:ssä on viittaussäännös muutoin sovellettavasta valtionavustuslaista (688/2001). Lakia sovellettaisiin nuorisotyöhön tarkoitettuihin avustuksiin yleislakina. Valtionavustuslaissa säädetään niistä perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan myönnettäessä valtionavustuksia. Lisäksi laissa on säännöksiä valtionavustuslajeista, valtionavustuspäätökseen sisällytettävistä seikoista, valtionavustuksen maksamisesta, valtionavustuksen käytöstä ja valvonnasta sekä valtionavustuksen myöntämisestä muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen.

Nuorisotyöstä ja –politiikasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (103/2006) säädetään tarkemmin muun muassa nuorisopolitiikan kehittämisohjelman valmistelusta, valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan ja arviointi – ja avustustoimikunnan kokoonpanosta, asettamisesta, päätösvaltaisuudesta ja sihteereistä sekä jäsenille, sihteereille asiantuntijoille maksettavista palkkioista, valtionavustukseen oikeutetuista nuorisojärjestöistä ja nuorisoalan palvelujärjestöistä, järjestöille myönnettävän avustuksen tulosperusteisuudesta sekä nuorisokeskusten hyväksymisestä avustettaviksi keskuksiksi ja toiminta-avustusten myöntämisestä niille.

Muu lainsäädäntö

Aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään aluehallintovirastojen tehtävistä, joihin kuuluvat myös nuorisotoimen tehtävät. Aluehallintoviraston tehtävänä on lisäksi nuorisopalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi. Pykälän 3 momentin mukaan aluehallintovirastolla voi olla myös muita erikseen säädettyjä tehtäviä.

Lain 8 §:n 1 momentissa säädetään aluehallintovirastojen toimintaa koskevien yleisten tavoitteiden saavuttamiseksi sekä alueiden näkemysten huomioon ottamiseksi virastoille niiden toiminnan yleistä suunnittelua, ohjausta ja järjestämistä varten laadittavasta yhteisestä strategia-asiakirjasta. Lisäksi jokaiselle aluehallintovirastolle laaditaan tulossopimus. Pykälän 2 momentin mukaan valtiovainministeriö laatii strategia-asiakirjan ohjaavien ministeriöiden sekä yhteistyössä aluehallintovirastojen ja tarvittavin osin maakunnan liittojen kanssa. Jos strategia-asiakirjan sisällöstä ei saavuteta yksimielisyyttä ministeriöiden kesken, ratkaisee asian valtioneuvosto.

Valtiovainministeriö laatii aluehallintovirastojen tulossopimukset yhdessä ohjaavien ministeriöiden ja keskushallinnon virastojen sekä yhteistyössä aluehallintovirastojen ja tarvittavin osin maakunnan liittojen kanssa.

Perusopetuslakiin (628/1998) lisättiin vuoden 2014 alussa osallisuutta ja oppilaskuntaa koskeva 47 a §. Säännöksen mukaan opetuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien oppilaiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvistä asioista. Opetuksen järjestäjät veloitetaan järjestämään oppilaille mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun sekä huolehtimaan siitä, että lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitetulla koululla on oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan tehtävänä on edistää oppilaiden

yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää oppilaiden ja opetuksen järjestäjän välistä yhteistyötä. Opetuksen järjestäjän tulee kuulla koulun oppilaskuntaa ennen opetussuunnitelmien ja niihin liittyvien suunnitelmien ja koulun järjestysäännön vahvistamista sekä ennen muita oppilaiden asemaan olennaisesti vaikuttavia päätöksiä.

Kuntalaki (410/2015), joka tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2015, velvoittaa kuntia huolehtimaan kaiken ikäisten kuntalaisten monipuolisista ja vaikuttavista osallistumismahdollisuuksista. Lain 22 §:n mukaan osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja, selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa, valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin, järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun, suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa sekä tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Lain 26 §:n 1 momentin mukaan nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä (*nuorisovaltuusto*) ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Nuorisovaltuusto voi olla useamman kunnan yhteinen. Pykälän 2 momentin mukaan nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa. Lisäksi 26 §:ssä viitataan nuorisolain 8 §:än säännökseen nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta.

Uusia säännöksiä asukkaiden osallistumisoikeuksista sovelletaan vuonna 2017 valittavan valtuuston toimikauden alusta. Siihen saakka sovelletaan, mitä lain voimaan tullessa voimassa olleessa kuntalaisa säädetään.

Kuntien veloitteiden ja ohjauksen vähentämisestä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevasta kokeiluista annetun lain (1350/2014) 24 §:n 1 momentin mukaan nuorisotakuulla tarkoitetaan laissa toimintamallia, jonka tavoitteena on tarjota jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Nuorisotakuuseen liittyvän koulutustakuun tavoitteena on taata jokaiselle juuri peruskoulunsa päättäneelle paikka lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa, oppisopimus-koulutuksessa, työpajassa tai kuntoutuksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan nuorisotakuuta koskevan kokeilun tarkoituksena on edistää toimivien asiakaslähtöisten prosessien sekä kunnallisten ja työ- ja elinkeinohallinnon viranomaisten yhteistoiminnan tiedonkulun toteuttamista tavoitteena tehokkaat ja vaikuttavat palvelut ja palvelukokonaisuudet nuorisotakuun piiriin kuuluville nuorille.

Nuorisotakuuta koskevat säännökset ovat voimassa vuoden 2016 loppuun.

Arpajaislain (1047/2001) 17 §:n 1 momentin mukaan raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen. Tuoton jakamisesta näiden käyttötarkoitusten kesken säädetään raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annetussa laissa (1054/2001). Nuorisolaisa tarkoitettuihin valtionavustuksiin käytetään nuorisotyön edistämiseen tarkoitettuja veikkausvoittovaroja, jotka on otettu valtion talousarvioon.

Kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin ja perustamishankkeisiin myönnettävästä valtionavustuksesta sekä muusta rahoituksesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009). Lakia sovelletaan nuorisolaissa säädettyyn toimintaan.

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) tuli voimaan vuoden 2015 alusta. Lain 8 §:n mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

2.2 Käytäntö

Yleistä

Vuoden 2014 lopussa alle 29-vuotiaita oli Suomessa 1 815 606 eli 33 prosenttia koko väestöstä. Nuorisolaki koskee näin ollen tällä hetkellä kolmannesta Suomen väestöstä. Suomen ennustetaan olevan eurooppalaisessa mittakaavassa nopeasti vanheneva maa. Väestöennusteen mukaan 15–29 -vuotiaiden ikäisten nuorten määrä tulee olemaan alimmillaan vuonna 2025. Ennusteet kertovat lisäksi suurista alueellisista muutoksista. Nuoret keskittyvät tulevaisuudessa yhä pienemmille alueille ja alueiden väliset erot kasvavat. Tämä muutos vaikuttaa sekä julkisen sektorin palvelujen tarpeeseen että kansalaisyhteiskunnan toimintaan. Suomi on muuttunut viimeisen 10 vuoden aikana nopeasti yhä monikulttuurisemmaksi yhteiskunnaksi. Monikulttuuristuminen koskee erityisesti nuorta ikäpolvea. Vuonna 2013 alle 29-vuotiaissa ulkomaalaistaustaisia oli 120 558. Ulkomaalaistaustaisen väestön mediaani-ikä on 33 vuotta kun se koko väestössä on 42 vuotta. Vuonna 2015 toisen polven maahanmuuttajista suurin osa on alaikäisiä.

Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat. Käytännössä nuorisotyö kohdistuu kuitenkin kouluikäisiin ja sitä vanhempiin. Kunnan nuorisotyö ei tarjoa toimialansa palveluja 0–3 -vuotiaille ja myös 4–6 -vuotiaiden osuus kunnan nuorisotyössä on vähäinen. Osa kunnista on tehnyt nuorisotyölleen oman ikärajan ja esimerkiksi määritellyt nuorisotyön ensisijaiseksi kohderyhmäksi 13–17 -vuotiaat. Toisaalta kuntien erityisnuorisotyön kohderyhmänä ovat pääasiassa 15–29 -vuotiaat nuoret. Nuorisjärjestöjen jäseninä ei myöskään pääsääntöisesti ole alle 7-vuotiaita lapsia eikä toimintaa järjestetä sen ikäisille lapsille. Niissä nuorisjärjestöissä, joissa jäseninä on tai joiden toimintaan osallistuu lapsia, alle 7-vuotiaiden osuus on pieni.

Nuorten toimintaympäristöjä ovat muun muassa nuorisotilat, järjestöt, yksityiset kaupakeskukset ja erilaiset puolijulkiset tilat. Näiden lisäksi merkittävä nuorten toimintaympäristö on yhteisöllinen media ja muu sähköinen toimintaympäristö. Tilastokeskuksen Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tilastot osoittavat, että 15–29 -vuotiaista käytännössä kaikki käyttävät nykyisin internetiä. Yhteisöllisessä mediassa viimeisen kolmen kuukauden aikana on ollut lähes 90 prosenttia nuorista. Yhteisöllisen median merkityksen kasvu on laajentanut nuorisotyön toimintakenttää.

Nuorten osallisuus, vaikuttaminen ja kuuleminen

Nuorisolain voimaan tullessa vuonna 2006 ei ollut muita kuntia tai alueita velvoittavia nimenomaan nuorten osallistumista ja kuulemistä koskevia säännöksiä. Nuorten kuule-

mista kunnissa on toteutettu monin eri tavoin, esimerkiksi nuorisovaltuustojen ja muiden vaikuttajaryhmien, verkkopohjaisten kuulemisjärjestelmien tai kouluissa toimivien rakenteiden kautta. Säännöksen vaikutus on näkynyt kuntien nuorisovaltuustojen määrän ja nuorten osallistumisen kasvuna kunnissa. Edellä kuvattu kehitys vaikutti siihen, että vuonna 2015 voimaan tullessa kuntalaissa päätettiin säätää nuorisovaltuustoista. Kunnan nuorisovaltuustoa koskevan kuntalain 26 §:n perusteluissa todetaan, ettei nuorisovaltuusto itsessään riitä nuorten ainoaksi vaikuttamiskeinoksi. 26 § täydentää 22 §:ää, joka velvoittaa kuntia huolehtimaan kaikkien kuntalaisten monipuolisista osallistumismahdollisuuksista. Perusteluissa todetaan lisäksi, että ”nuorisolaissa olisi edelleen perusteltua säätää lasten ja nuorten kuulemisesta. Kuntalaissa säädettäisiin nuorisovaltuuston tai vaikuttajaryhmän kautta tapahtuvasta osallistumisesta, mutta nuorisolain sääntelyllä edistettäisiin muita lasten ja nuorten kuulemisen ja osallistumisen tapoja. Siten kuntalain ja nuorisolain sääntelyt täydentäisivät toisiaan”.

Nuorisolain nuorten osallisuutta koskeva 8 § ei ole valtionhallintoa velvoittava. Siitä huolimatta nuorten osallisuutta on valtionhallinnon toimesta edistetty eri tavoin.

Nuorten osallisuus sisältyy Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaan vuosille 2003–2007 ja on käsitelty osana lapsen oikeuksien sopimuksen viestintää hallituksen Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmassa vuosille 2007–2011. Nuorten osallisuuden edistäminen on nostettu esiin myös lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmissa vuosille 2007–2011 sekä vuosille 2012–2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 2000-luvun alusta rahoittanut sähköistä verkko-demokratiapalvelua, jonka avulla kunnat ja nuoret voivat käydä vuoropuhelua. Vuonna 2013 palvelu oli käytössä 112 kunnassa. Palvelu, nykyään Nuorten ideat -sivusto, toimii muiden Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelma SAdE:n Osallistumisympäristö-hankkeessa tuotettujen palveluiden (kansalaisaloite.fi, kuntalaisaloite.fi, otakantaa.fi, lausuntopalvelu.fi) yhteydessä. Nuorten ideat -sivustoa voivat kuntien ohella käyttää myös kansalaisjärjestöt, oppilaitokset ja muut nuorten parissa toimivat tahot.

Lasten ja nuorten osallisuus on sisällytetty yhtenä poikkileikkaavana teemana kansainväliseen avoimen hallinnon kumppanuusohjelmaa (OGP) koskevaan kansalliseen toimintasuunnitelmaan vuosille 2015–2017. Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten mukaan ottamista päätösten valmisteluun sekä yhteiskunnan palvelujen suunnitteluun ja toteutukseen.

Valtionhallinto

Opetus- ja kulttuuriministeriö toimii nuorisotyön ja –politiikan keskushallinnon viranomaisena. Nuorisotyön ja –politiikan asiat kuuluvat ministeriössä nuorisotyön ja –politiikan vastuualueelle. Nuorisotyö edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista, tukee nuorten kasvua ja itsenäistymistä sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Nuorisotyö kohdentuu nuorten vapaa-aikaan. Nuorisopolitiikkaa tehdään yhdessä toisten toimialojen kanssa ja sen tavoitteena on parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Nelivuotinen nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma sisältää eri sektorien valtakunnalliset nuorisopolitiikan tavoitteet ja suuntaviivat, joita myös aluehallintovirastot ja kunnat hyödyntävät ohjelmatyössään. Kehittämissuunnitelma on toteutettu nyt kaksi kertaa Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma –nimisinä. Nuorisotyötä ministeriö toteuttaa informaatio-ohjauksella, tulosohjauksella ja tukemalla valtionavustuksilla nuorisotyötä edistävää toimintaa. Nuorisopolitiikkaa ministeriö toteuttaa yhteistyössä muiden ministeriöiden, valtion aluehallintovirastojen, valtakunnallisten nuorisualan järjestöjen, nuorisotutkimuksen ja kuntien kanssa.

Ministeriön asiantuntijaelimenä nuorisotyön ja –politiikan alueella toimii valtion nuorisoasiain neuvottelukunta (NUORA), jonka valtioneuvosto asettaa eduskunnan toimikautta vastaavaksi ajaksi. Neuvottelukunnan jäseniksi kutsutaan nuorten kasvu- ja elinoloihin perehtyneitä henkilöitä. Neuvottelukunta antaa lausunnon nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan otettavista asioista, kerää asioita koskevan toteutumätiedon ja arvioi vuosittain ohjelman toteutumista. Lisäksi neuvottelukunta tekee esityksiä nuoria koskeviksi ohjelmiksi ja toimenpiteiksi ja tuottaa ajankohtaista tietoa nuorista ja heidän elinoloistaan. NUORAlta ilmestyy vuosittain eri teemaa painottava Nuorisobarometri, jossa pysyvien kysymysten rinnalla nuorilta kysytään mielipidettä ajankohtaisiin nuoria koskeviin asioihin. NUORA ylläpitää myös Tietoa nuorista –sivustoa, johon on koottu eri lähteistä saatavia tilastoja lapsista ja nuorista.

Ministeriön asiantuntijaelimenä nuorisoalan järjestöjen valtionavustusasioissa on arviointi- ja avustustoimikunta. Neljäksi vuodeksi asetettavaan toimikuntaan valtioneuvosto kutsuu nuorisotoimintaan perehtyneitä henkilöitä kuultuaan valtakunnallisia nuorisjärjestöjä. Toimikunta valmistele vuosittain lausunnot ministeriölle valtakunnallisten nuorisjärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen valtionavustuskelpoisuudesta ja valtionavustusten jaosta. Ministeriö voi myös pyytää toimikunnalta arviointeja järjestöjen toiminnasta.

Aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) muutoksella vuoden 2014 alusta valtion aluehallinnolle kuuluvat nuorisotoimen tehtävät siirrettiin aluehallintovirastoille. Opetus- ja kulttuuriministeriö delegoi vuosittain aluehallintovirastojen nuorisotoimelle valtion talousarvion nuorisotyön määrärahaa jaettavaksi nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpanoa edistäviin hankkeisiin, nuorten työpajatoimintaan, etsivään nuorisotyöhön sekä paikallisen harrastustoiminnan tukemiseen. Ministeriö ja aluehallintovirastot sopivat tulossopimuksella aluehallintoon siirrettävistä tehtävistä ja niitä koskevista tavoitteista. Aluehallintovirastojen nuorisotoimet tuottavat tietoa nuorisotyön ja –politiikan alueellisista ja paikallisista vaikutuksista sekä järjestävät toimialan koulutustilaisuuksia sekä informaatio-ohjaavat alueillaan toimivia nuorisoalan toimijoita ja yhteisöjä. Aluehallintovirastojen nuorisotoimien tehtävät vastaavat monia muiden toimialojen keskusvirastojen tehtäviä, mistä syystä yhteistyö ministeriön ja alueen nuorisotoimien kanssa on säännöllistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa nuorisotyötä ja –politiikkaa veikkausvoitto- ja budjettivaroilla. Vuoden 2015 valtion talousarviossa nuorisotyöhön oli osoitettu 74 miljoonaa euroa, joista noin 53 miljoonaa euroa oli veikkausvoittovaroja.

Kuntien nuorisotyö ja –politiikka

Kunnat käyttivät vuonna 2013 nuorisotyöhön 211 miljoonaa euroa eli noin 117 euroa nuorta kohden. Osa kunnan kustannuksista katetaan valtionosuuksilla. Vuonna 2015 kuntien nuorisotoimen valtionosuuden laskennallisena perusteena on käytetty 15 euroa alle 29-vuotiasta kohden. Kunnissa on noin 3 400 nuorisotyön ammattilaista, joista noin 500 tekee etsivää nuorisotyötä. Valtionavustuksella tuettu nuorten työpajatoiminta kattaa 93 prosenttia ja etsivä nuorisotyö 97 prosenttia Manner-Suomen kunnista. Yli 200 kuntaa ylläpitää nuorten tieto- ja neuvontapalveluja. Kaikissa kunnissa on nuorisotiloja ja toteutetaan paikallista nuorisotyötä yhdessä alueen kansalaisjärjestöjen kanssa. Lakisääteinen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto on 95 prosentilla kunnista.

Vuoden 2011 alusta nuorisolaissa säädettiin kuntia velvoittavasta nuorten ohjaus- ja palveluverkostosta. Verkostot ovat kehittäneet paikallista nuorisopolitiikan strategiaa. Ver-

koston kohderyhmänä ovat kaikki kunnassa asuvat nuoret, mutta käytännössä toiminta painottuu tukea tarvitsevien nuorten palvelukokonaisuuksiin. Parhaimmillaan verkosto on parantanut nuoren pääsyä julkisiin palveluihin siten, että nuoren siirtyminen palvelusta toiseen on nopeutunut. Samalla on voitu edistää nuoren osallisuutta palvelujen sisällön suunnittelussa. Verkostoissa keskitytään eniten 13–24 -vuotiaiden nuorten palveluihin liittyviin kysymyksiin, mihin on voinut vaikuttaa myös se, että verkostot käsittelivät myös nuorisotakuuseen liittyviä asioita. Yli 70 prosenttia verkostoista ilmoitti vieneensä kokoamaansa nuoria koskevaa tietoa paikallisen päätöksenteon tueksi ja pohjaksi.

Nuorisolaki määrittelee, että nuorten ohjaus- ja palveluverkostoon kuuluvia toimialoja ovat opetus-, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimet sekä työ- ja poliisihallinto. Lähes kaikissa verkostoissa ovat mukana opetus-, sosiaali- ja nuorisotoimet. Vähiten edustettuina ovat terveystoimi sekä poliisi- ja työhallinto mainitussa järjestyksessä. Vuonna 2015 verkostoista 17 prosentilla oli mukana myös nuorten edustaja. Muutamissa kunnissa nuoria koskeva viranomaisyhteistyö on käytännössä toteutettu siten, että kunta on yhdistänyt eri toimialojen yhteistyöryhmiä yhdeksi kokonaisuudeksi. Tämä järjestely on tehostanut toimintaa.

Kunta voi halutessaan järjestää etsivää nuorisotyötä. Vuonna 2015 valtionavustusta etsivään nuorisotyöhön on myönnetty 291 kunnalle eli 97 prosentille Manner-Suomen kunnista. Avustuksia myönnettiin 14 miljoonaa euroa lähes 500 etsivän nuorisotyön työntekijän palkkaukseen. Etsivän nuorisotyön avustamiseen tarkoitettu valtionavustus myönnetään kunnille tai sellaisille oikeustoimikelpoisille hakijoille, joilla on voimassa oleva sopimus kunnan tai kuntien kanssa kunnan alueella toteutettavasta etsivästä nuorisotyöstä.

Etsivää nuorisotyötä tuettiin opetus- ja kulttuuriministeriön kokeiluna vuosina 2008–2010 ja vuoden 2011 alusta toiminnasta säädettiin laissa. Etsivän nuorisotyön järjestäminen on kunnalle vapaaehtoista. Vuonna 2014 etsivä nuorisotyö oli yhteydessä kaikkiaan 24 435 nuoreen, joista 16 740 nuorta katsoi tarvitsevansa etsivän nuorisotyön apua palveluihin pääsemiseksi. Etsivä nuorisotyö on nuorelle vapaaehtoista.

Etsivällä nuorisotyön työntekijällä tulee olla riittävä koulutus ja kokemusta nuorten kanssa tehtävästä työstä. Vuoden 2014 kyselyn mukaan etsivistä nuorisotyöntekijöistä 58 prosentilla oli ammattikorkeakoulututkinto ja 9 prosentilla ylempi ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinto. Toisen asteen tutkinto oli 30 prosentilla työntekijöistä.

Muutamassa kunnassa tiedonsiirtoa etsivälle nuorisotyölle on edistetty kehittämällä rekisteri nuoren yhteys- ja yksilöintitietojen tiedonsiirtoa varten. Rekisterin avulla pääsääntöisesti viranomaisen pyytää toista viranomaista yhteistyöhön nuoren varhaisen tuen kartoittamiseksi ja toteuttamiseksi. Tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä tarjoamalla palveluita asiakaslähtöisesti mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Rekisterijärjestelmää on kehitetty kahdessa hankkeessa: Tajua Mut! -toimintamallia kehittävät Espoo, Mikkeli ja Kerava yhdessä Suomen itsenäisyyden juhlarahaston kanssa ja Välittämisen koodi -hanketta kehittää Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri. Hankkeista on saatu hyviä kokemuksia ja ne ovat vastanneet tarpeeseen kehittää varhaisen vaiheen monialaista yhteistyötä ja tiedonvaihdon sujuvuutta.

Valtionavustus nuorisoalan järjestöille

Vuonna 2015 valtionavustusta myönnettiin nuorisoalan järjestöjen toimintaa yhteensä 14 499 200 euroa. Valtionavustusta myönnettiin 135 järjestölle, joista 62 oli valtakunnallisia nuorisojärjestöjä, 7 valtakunnallisia nuorisotyön palvelujärjestöjä ja 66 nuorisotyötä

tekeviä järjestöjä. Vuonna 2014 valtionavustusta saavissa nuorisjärjestöissä, nuorisotyön palvelujärjestöissä sekä nuorisotyötä tekevissä järjestöissä oli järjestöjen ilmoittamien tietojen mukaan yhteensä lähes miljoona jäsentä, joista alle 29-vuotiaita oli noin 650 000. Järjestön toimintaan osallistuvien määrä oli vielä suurempi. Samaan aikaan Suomessa oli 1,8 miljoonaa alle 29-vuotiasta. Koska sama nuori voi olla useamman järjestön jäsen, ilmoitetusta jäsenmäärästä ei kuitenkaan voida suoraan päätellä, kuinka suuri osuus alle 29-vuotiaista nuorista on jonkin järjestön jäsen.

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:n Vetovoima-hanke tutki järjestötoimintaa vuosina 2014–2015. Vetovoima-tutkimuksen tavoitteena oli selvittää järjestötoimintaan osallistuvien nuorten määriä, määrissä tapahtuvia muutoksia sekä järjestöjen kehittämistä. Tutkimuksen mukaan alle 29-vuotiaiden nuorten jäsenmäärät ovat pysyneet ennallaan tai jopa kasvaneet. Järjestöiltä kysyttiin myös arviota syistä, joiden vuoksi nuoret liittyvät järjestön jäseneksi. Tutkimuksessa todetaan, että järjestöt arvioivat jäsenyyden tärkeimmiksi syiksi toiminnan, kaverit ja arvot, mainitussa järjestyksessä.

Palvelu- ja kehittämiskeskukset

Nuorisotyön palvelu- ja kehittämiskeskusten rakenne luotiin opetus- ja kulttuuriministeriön periaatepäätöksellä 8.10.2010. Tavoitteena oli tehostaa toimialan palvelu- ja kehittämistoimintaa muussa kuin viranomaistyönä tehtävässä nuorisoalan toiminnassa. Kehittämistyö on ollut valtakunnallista ja keskuksiksi on valittu toimijat, joilla on ollut siihen tarvittava osaaminen ja resurssit. Opetus- ja kulttuuriministeriö on sopinut nuorisotyön eri osa-alueisiin erikoistuneiden keskusten kanssa niiden tehtävistä. Rakenteessa on nykyisin 13 toimijaa, joista yhdeksän on yhteisöjä (yhdistyksiä tai säätiöitä) ja neljä toimivat osana jotakin organisaatiota. Niiden tulot muodostuvat joko kokonaan tai osittain opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä valtionavustuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö käy niiden kanssa vuosittain tavoitekeskustelut. Tavoiteohjausta on kehitetty valtiovarainministeriön laatimia tulosohtoja koskevia ohjeita ja –käsitteistöä soveltaen.

Palvelu- ja kehittämiskeskusten rahoitus muodostaa 11 prosenttia nuorisotyön veikkausvoittovaroista valtion vuoden 2015 talousarviossa. Valtionavustukset jaetaan ilman avointa hakumenettelyä. Periaatepäätös ei sisällä keskusten valtionapukelpoisuuskriteereitä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, aluehallintovirastojen nuorisotoimet ja palvelu- ja kehittämiskeskukset muodostavat valtakunnallisen nuorisoalan yhteistyöverkoston, joka vahvistaa toimialan osaamista ja kehittämistä ja tiedonkulkua nuorisoalan yhteisöissä.

Nuorten työpajatoiminta

Nuorten työpajatoimintaa on toteutettu useilla paikkakunnilla yli 30 vuotta. Vuonna 2015 työpajatoiminnan järjestäjiä on lähes 230 ja toimintaa on 281 kunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa vuosittain valtionavustusta nuorten työpajatoimintaan. Valtionavustuksiin liittyvä päätöksenteko on siirretty aluehallintovirastoille.

Nuorten työpajatoiminnan valtionrahoituksen edellytyksistä ei ole säädetty nuorisolaissa. Nuorten työpajatoiminnan rahoitusta on ohjannut nuorten työpajatoiminnan järjestämistä koskeva ohje ”Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset”, Opetus- ja kulttuuriministeriön päätös 8.10.2014, dnro 10/600/2014 (edellinen, vastaava päätös oli vuodelta 2006). Ohjeessa on määritelty avustettavan nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet, tavoitteet ja tehtävät.

Avustusta voidaan myöntää nuorten elämäntaitojen ja sosiaalisen vahvistumisen tukemiseen sekä niihin liittyvään ohjaukseen, valmennukseen ja matalan kynnyksen pajaritoimintaan. Nuorten työpajat tekevät paikallisesti yhteistyötä työhallinnon, opetus-, sosiaali- ja terveystoimien sekä yksityisten yrittäjien kanssa.

Nuorten työpajojen rahoitus koostuu kunnallisesta rahoituksesta, toiminnan toteuttajan tai ylläpitäjän osuudesta, valmennuspalveluiden ja valmistettavien tuotteiden myyntituloista sekä erillisistä avustuksista.

Nuorten työpajatoiminta on nuorten valmentamista työn avulla. Nuori valmentautuja tekee työpajalla työtä omien edellytystensä mukaan. Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on tukea nuoren yksilöllistä kasvua ja parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun tai päästä avoimille työmarkkinoille. Toiminta edistää ja ylläpitää nuorten elämähallintataitoja ja työ- ja toimintakykyä. Valmentamisen menetelmiä ovat työ-, yksilö- ja ryhmävalmennus. Työpajoilla käytettävä työpajapedagogiikka on joustavassa oppimisympäristössä tapahtuvaa, yksilön edellytysten mukaista, tekemällä oppimista korostavaa yhteisöllistä ja suunnitelmallista valmennusta. Nuorten työpajatoiminnan laadun seuraaminen on yksi valtionavustuksen saamisen edellytys.

Työpajatoiminta sijoittuu julkisen sektorin palvelukokonaisuudessa avoimien koulutus- ja työmarkkinoiden ja sosiaalialan palvelujen välimaastoon ja on monialaista toimintaa.

2.3 Kansainvälinen kehitys, Euroopan unioni ja Pohjoismaiden lainsäädäntö

Yleissopimus lapsen oikeuksista

Yhdistyneiden Kansakuntien piirissä tehty yleissopimus lapsen oikeuksista (SopS 59/1991 ja 60/1991) koskee kaikkia alle 18-vuotiaita, jollei lapsen soveltuvien lakien mukaan lapsi ole saavuttanut täysi-ikäisyyttä aiemmin. Suomi on ratifioinut sopimuksen vuonna 1991.

Yleissopimus velvoittaa sopimusvaltion turvaamaan lapsille oikeuden suojeluun ja huolenpitoon, osuuden yhteiskunnan voimavaroista sekä oikeuden osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ja yhteiskuntaelämään. Yleissopimukseen kirjattujen lapsen oikeuksien tulee toteutua koko lapsiväestön ja jokaisen lapsen elämässä. Sopimuksen *12 artiklan* 1 kohdan mukaan sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa häntä koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Sopimuksen *14 artiklan* 1 kohdan mukaan sopimusvaltiot kunnioittavat lapsen oikeutta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Yleissopimuksen toimeenpanoa valvoo kansainvälinen lapsen oikeuksien komitea.

Lapsia ja nuoria koskevat myös vuonna 1976 Suomessa voimaan tulleet taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 6/1976) sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 7 ja 8/1976).

Euroopan neuvosto

Nuorisosalalla ei ole sitovia yleissopimuksia. Yhteistyö pohjautuu ministerikomitean päätöslauselmaan Euroopan neuvoston nuorisopolitiikasta (CM/Res (2008) 23). Euroopan neuvoston nuorisotyön ja -politiikan kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret aikuiset 30 ikävuoteen asti.

Euroopan neuvoston piirissä tehty yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (63/1999), jäljempänä *Euroopan ihmisoikeussopimus*, ja sitä täydentävä uudistettu Euroopan sosiaalinen peruskirja (78/2002) luovat arvopohjan nuorisotalan eurooppalaiselle yhteistyölle.

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous (PACE) antoi vuonna 2013 nuorten oi-keuksia koskeneen suosituksen (2015(2013)), jossa se esitti sitovien oikeudellisten puitteiden luomista nuorten oikeuksien turvaamiseksi. Ministerikomitea totesi vastauksessaan Parlamentariselle yleiskokoukselle, että Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan sosiaalinen peruskirja koskevat kaikkia kansalaisia, myös nuoria. Ministerikomitean arvion mukaan uuden juridisen instrumentin valmisteluun ei ole tarvetta. Sen sijaan on tehostettava nykyisten ihmisoikeussopimusten toimeenpanoa. Ministerikomitea päätti keväällä 2014 käynnistää nuorten oikeuksien toteutumista koskevan suosituksen valmistelun. Ministerikomitean suositukset ohjaavat jäsenmaiden politiikkaa ja lainsäädäntöä. Parhaillaan valmisteltavana olevan suosituksen tavoitteena on, että jäsenmaat vahvistaisivat nuorisotyön ja nuorisopolitiikan keinoin nuoria koskevien oikeuksien toimeenpanoa jäsenmaissa. Ministerikomitean on tarkoitus hyväksyä suositus vuoden 2015 lopulla.

Euroopan neuvosto tukee jäsenvaltioiden nuorisopolitiikkojen kehittämistä luomalla standardeja sekä toteuttamalla kansallisten nuorisopolitiikkojen maatutkintoja ja neuvoa-antavia vierailuja. Opetus- ja kulttuuriministeriön aloitteesta Euroopan neuvoston arviointiryhmä teki nuorisolain valmistelua koskevan neuvoa-antavan vierailun maaliskuussa 2015.

Euroopan unioni

Euroopan unionin toimivalta nuorisotalalla perustuu Euroopan unionin (EU) toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 165 artiklaan, jonka mukaan EU:n toiminnalla pyritään edistämään nuorisovaihdon sekä sosiaalipedagogiikan alan ohjaajien vaihdon kehittämistä sekä kannustamaan nuorten osallistumista demokratian toteuttamiseen Euroopassa. EU:n toimivaltaan ei kuulu jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistaminen. Euroopan komission helmikuussa 2014 julkaiseman tutkimuksen ”Working with young people: the value of youth work in the European Union” mukaan 13 EU:n jäsenmaassa on erillinen nuorisotyötä koskeva lainsäädäntö. Muissa jäsenmaissa nuorisotyö on osana koulutus-, sosiaali- tai hyvinvointilainsäädäntöä.

Nuorisotalan yhteistyöstä sovitaan tarkemmin nuorisotalan eurooppalaisen yhteistyön uudistetuista puitteista (2010—2018) annetussa neuvoston päätöslauselmassa (2009/ C 311/01). Päätöslauselma edellyttää, että nuorisopolitiikan alalla tehtävällä yhteistyöllä on oltava vankka perusta kansainvälisessä ihmisoikeusjärjestelmässä. Nuorten työllisyyden edistäminen on nuorisopolitiikan keskeisenä tavoitteena. Vuoden 2018 loppuun asti nuorisotalan eurooppalaisen yhteistyön yleisinä tavoitteina on luoda kaikille nuorille enemmän ja yhtäläisiä mahdollisuuksia koulutuksessa ja työmarkkinoilla sekä edistää kaikkien nuorten aktiivista kansalaisuutta, sosiaalista osallisuutta ja solidaarisuutta. Tavoitteiden saavuttamiseksi toteutetaan politiikkoja ja toimia epävirallisen oppimisen, osallistumisen, vapaaehtoistoiminnan, nuorisotyön, liikkuvuuden ja nuorisotiedotuksen alalla. Lisäksi pyritään vahvistamaan monialaista lähestymistapaa, jossa nuorisokysymykset otetaan asianmukaisesti huomioon muilla nuorten elämään merkittävästi vaikuttavilla politiikan aloilla. Nuorisotalan yhteistyön yksityiskohdista sovitaan tarkemmin määräväuotissa työsuunnitelmissa.

Nuorisotyön rooli on viime vuosina korostunut EU:n nuorisoalan yhteistyössä. EU:n piirissä nuorisotyön käsite kattaa laaja-alaisesti sosiaalisen, kulttuuriin ja koulutukseen liittyvän ja poliittisen toiminnan niin nuorten toimesta, heidän kanssaan kuin heitä varten. Nuorisotyö kuuluu koulun ulkopuolisen oppimisen piiriin ja se perustuu epävirallisiin oppimisprosesseihin ja vapaaehtoiseen osallistumiseen. Neuvosto pyysi keväällä 2015 komissiota laatimaan ehdotuksen neuvoston suositukseksi nuorisotyöstä ja painottamaan siinä nuorten osallisuuden ja kansalaisuuden edistämistä sekä yhteenkuuluvuuden vahvistamista yhteiskunnassa. Komissio on käynnistänyt tutkimuksen suosituksen tarpeellisuudesta.

EU:n alue- ja rakennepolitiikalla lisätään jäsenvaltioiden taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä vähennetään alueiden välisiä kehityseroja tukemalla heikoimmin kehittyviä ja taantuvia alueita. Unionin rakennerahastoista tuettavaa alue- ja rakennepolitiikkaa toteutetaan rakennerahasto-ohjelmien kautta. Suomessa muun muassa nuorten työpajatoiminta on saanut rahoitusta unionin rakennerahasto-ohjelmista ohjelmakaudella 2007–2013. Ohjelmakaudella 2014–2020 rakennerahasto-ohjelmista tuetaan matalan kynnyksen palvelupisteitä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1288/2013 unionin koulutus-, nuoriso- ja urheiluohjelman ”Erasmus+” perustamisesta annettiin joulukuussa 2013. Asetus on suoraan jäsenvaltioita velvoittavaa lainsäädäntöä ja sitä sovelletaan kaikissa jäsenmaissa. Ohjelman kokonaisbudjetti vuosille 2014–2020 on 14,7 miljardia euroa, josta nuorison osuus on 10 prosenttia. Erasmus+ -ohjelma tukee Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden toteuttamista, oppimiseen liittyvää henkilöiden liikkuvuutta, innovointia ja hyvien käytäntöjen vaihtoa edistävää yhteistyötä sekä politiikan uudistamista tukevaa toimintaa. Nuorisoalalla tavoitteena on edistää muun muassa nuorisotyön laadun kehittämistä, täydentää paikallis-, alue- ja kansallisen tason poliittisia uudistuksia. Ohjelma tukee tietoon perustuvan nuorisopolitiikan kehittämistä sekä epävirallisen ja arkioppimisen tunnustamista. Ohjelmalla pyritään lisäämään nuorisotoiminnan globaalia ulottuvuutta. Ohjelman kohderyhmänä ovat 13–30-vuotiaat nuoret. Edellä mainitun asetuksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi pyrkiä poistamaan kaikki ohjelman moitteetonta toimintaa haittaavat oikeudelliset ja hallinnolliset esteet.

Euroopan unionin neuvosto antoi suosituksen (2012/C 398/01) epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista joulukuussa 2012. Neuvosto katsoi, että epävirallisen ja arkioppimisen yhteydessä hankittujen oppimistulosten validoinnilla voi olla tärkeä merkitys työllistyvyyden ja liikkuvuuden parantamisessa sekä erityisesti sosioekonomisesti epäsuotuisassa asemassa olevien tai matalasti koulutettujen nuorten motivoinnissa elinikäiseen oppimiseen. Epävirallisen ja arkioppimisen validoinnilla pyritään työmarkkinoiden toiminnan parantamiseen, liikkuvuuden edistämiseen sekä kilpailukykyyn ja talouskasvun lisäämiseen. Älykästä, kestävä ja osallistavaa kasvua koskevassa Eurooppa 2020 -strategiassa ja sen lippulaivahankkeissa ”Nuoret liikkeellä” ja ”Uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelma” korostetaan joustavien oppimispolkujen merkitystä. Neuvosto suosittaa, että jäsenvaltiot toteuttaisivat vuoteen 2018 mennessä kansalliset olosuhteet ja erityispiirteet huomioon ottavat järjestelyt, joiden perusteella epävirallisen ja arkioppimisen yhteydessä hankitut tiedot, taidot ja osaaminen voidaan saada validoitua ja saada todistus kokonaisen tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamisesta. Validointijärjestelyjen tulee olla yhteydessä kansallisiin tutkintojen viitekehyksiin ja eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen mukaisia. Validointiprosessiin osallistuvan henkilöstön ammattitaidon kehittämisestä tulee säätää kaikilla asiaankuuluvilla sektoreilla. Työnantajien, nuorisjärjestöjen ja kansalaisjärjestöjen olisi edistettävä työssä tai vapaaehtoistoiminnassa hankittujen oppimistulosten kartoittamista ja dokumentointia. Komission mukaan Suomi on yksi neljästä Euroopan unionin

jäsenmaasta Ranskan, Luxemburgin ja Alankomaiden ohella, joissa kansallinen osaamisen tunnustamisen järjestelmä on jo käytössä. Suomen osalta komission tarkoittane näyttötutkintojärjestelmää ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamiseen liittyviä käytänteitä virallisen koulutusjärjestelmän puitteissa.

Neuvosto antoi suosituksen (2013/C 120/01) nuorisotakuun perustamisesta huhtikuussa 2013. Nuorisotakuulla pyrittiin toteuttamaan Eurooppa 2020 -strategian kolmea tavoitetta, jotka koskevat 20–64 -vuotiaiden 75 prosentin työllisyyttä, koulupudokkaiden osuuden laskemista alle 10 prosenttiin, ja köyhyyteen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen ajautuneiden ihmisten määrän vähentämistä ainakin 20 miljoonalla. Suosituksen mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kaikille alle 25-vuotiaille nuorille tarjotaan laadukas työ-, jatkokoulutus-, oppisopimus- tai harjoittelupaikka neljän kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta tai virallisen koulutuksen päättämisestä. Suosituksen mukaan nuorisotakuujärjestelmät olisi laadittava kansalliset, alueelliset ja paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Nuorisotakuumallien laidinnassa olisi pyrittävä kumppanuuspohjaisten toimintamallien kehittämiseen, varhaiseen puuttumiseen ja nuorten aktivointiin, työmarkkinoille integroitumista tukeviin toimenpiteisiin, unionin rahastojen käyttöön, järjestelmien arviointiin ja niiden jatkuvaan parantamiseen sekä nuorisotakuujärjestelmien toteuttamiseen. Rahoituksen osalta neuvosto suosittaa, että komission kannustaisi jäsenvaltioita käyttämään hyväksi Euroopan sosiaalirahastoa ohjelmakauden 2014–2020 rahoitusprioriteettien mukaisesti ja tukisi unionin yhteisen strategiakehyksen rahastojen, kuten Euroopan sosiaalirahasto, Euroopan aluekehitysrahasto, koheesiorahasto, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto ja Euroopan meri- ja kalatalousrahasto, ohjelmatyötä muun muassa vertaisoppimisen, verkostoitumistoimien ja teknisen tuen avulla. Neuvosto suosittaa, että komissio jatkaisi nuorisotakuujärjestelmien suunnittelussa, toteuttamisessa ja tuloksissa tapahtuvan kehityksen säännöllistä seurantaa ja raportointia ja seuraisi nuorisotakuujärjestelmien toteuttamista ja antaisi jäsenvaltioille tarvittaessa maakohtaisia suosituksia jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivojen pohjalta. Eurooppalainen nuorisotakuu perustuu pitkälti Suomen nuorisotakuumalliin.

Pohjoismaat

Pohjoismaista ainoastaan Islannissa on Suomen nuorisolakia vastaava lainsäädäntö.

Islannissa nuorisolain (70/2007) tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten osallistumista heidän hyvinvointiaan ja aloitteellisuuttaan edistävään nuorisotoimintaan. Laki koskee 6–25-vuotiaita lapsia ja nuoria, ja lain piiriin kuuluvat vapaaehtoistoimintaan perustuvat nuorisotilat ja nuorisojärjestöt, viranomaisten, kuntien ja koulujen nuorisotoiminta ja järjestäytymättömille nuorille suunnattu toiminta. Laissa säädetään myös nuorten parissa toimivien koulutuksesta ja rikostaustan selvittämisestä. Laki edellyttää, että nuorisotutkimusta käytetään hyväksi nuorisoalan linjausten valmistelussa. Islannissa opetusministeri vastaa nuorisoasioista yhdeksänjäsenisen nuorisoneuvoston avustuksella. Ministeri nimeää viisi nuorisoneuvoston jäsentä nuorisojärjestöjen esityksestä, kunnalliset viranomaiset nimeävät kaksi neuvoston jäsentä. Lisäksi ministeri nimeää itsenäisesti nuorisoneuvoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Nuorisoneuvostolla on neuvoa-antava tehtävä ja sen toimikausi on kaksi vuotta. Kunnat päättävät itsenäisesti paikallisen nuorisotoiminnan rahoituksesta sekä vastaavat nuorisovaltuustojen perustamisesta.

Ruotsissa hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet määritellään hallituksen selonteossa parlamentille (proposition). Ruotsin hallitus antoi maaliskuussa 2014 selonteon (2013/14:191), joka tuli voimaan vuoden 2015 alusta. Selonteko koskee kaikkia 13–25

-vuotiaita nuoria ja sen mukaan nuorisopolitiikan tulee perustua kansainväliseen ihmisoikeusjärjestelmään. Nuorisopolitiikan tavoitteena on varmistaa hyvät elinolot kaikille nuorille, turvata heidän elämänhallintansa sekä mahdollisuutensa vaikuttaa yhteiskuntaelämään. Nuorisopolitiikan tavoitteita toteuttaa monialainen toimintaohjelma vuosille 2014–2017. Ohjelma käsittää noin 40 toimenpidettä kolmella osa-alueella, jotka ovat nuorten vaikuttamismahdollisuudet, toimeentulo ja mielenterveys. Nuoriso- ja kansalaisyhteiskunta-asioista vastaavalla virastolla (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor) on keskeinen vastuu ohjelman toimeenpanosta ja seurannasta yhteistyössä kuntien ja maakäräjien työnantajajärjestön (Sveriges Kommuner och Landsting), kansalaisjärjestöjen ja elinkeinoelämän kanssa.

Norjassa nuorisoasioiden koordinaatiosta valtionhallinnossa vastaa lapsi-, tasa-arvo- ja yhteiskunnallisesta osallisuudesta vastaava ministeriö. Norjassa nuorisopolitiikan tavoitteena on luoda lapsille ja nuorille turvalliset elinolot ja kasvuympäristö. Nuorella tarkoitetaan yleensä 12–29 -vuotiaita, joskaan käytössä ei ole yhtä virallista määritelmää. Ministeriö tuottaa vuosittain selvityksen eri ministeriöiden lapsia ja nuoria koskevista hankkeista ja niille suunnatusta valtion rahoituksesta. Hallitus voi myös antaa lapsi- ja nuorisopolitiikasta suurkäräjille tiedonannon, johon ei sisälly lainsäädännöllisiä aloitteita.

Tanskassa opetusministeriö vastaa nuorisoasioista. Tanskan nuorisotyöjärjestelmä on hajautettu kunnille ja järjestöille ja nuorisopolitiikka määritellään ja toteutetaan paikallistasolla. Erillistä nuorisotyölakia vastaavaa lainsäädäntöä ei ole, eikä hallitus ole asettanut valtakunnallisia nuorisopoliittisia tavoitteita. Nuorisojärjestöjen keskusjärjestö (Dansk ungdoms Fællesråd) on tärkeä kansallinen toimija. Nuorisopoliittisia näkökohtia on sisällytetty muun muassa sosiaali- sekä koulutuslainsäädäntöön.

Nuorisojärjestöjen avustaminen Pohjoismaissa

Islannissa parlamentti myöntää vuosittain määrärahan nuorisosäätiölle, joka voi ottaa vastaan myös lahjoituksia. Rahaston tehtävänä on tukea lasten ja nuorten hankkeita, ohjaajien ja vapaaehtoisten koulutusta, innovatiivisia ja kehittämisprojekteja sekä nuorisotilojen ja nuorisojärjestöjen yhteistoimintaa. Ministeri myöntää avustukset rahaston johtokunnan esityksestä. Ministeri voi asettaa yksityiskohtaisia ehtoja rahastosta myönnettäville avustuksille.

Ruotsissa lapsi- ja nuorisojärjestöjen avustuksista säädetään asetuksessa (2011:65). Lapsi- ja nuorisojärjestöllä tarkoitetaan järjestöjä, joiden jäsenistä vähintään 60 prosenttia on 6–25 -vuotiaita. Avustusten tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten itsenäistä järjestäytymistä ja vaikuttamista yhteiskuntaan. Avustusta voidaan myöntää järjestöavustuksena tai projektiavustuksena. Järjestöavustusta voidaan myöntää lapsi- ja nuorisojärjestölle, jolla on vähintään 1 000 jäsentä ja jäsenyhdistyksiä vähintään viidessä läänissä. Järjestötukea voidaan myöntää myös kansallisia vähemmistöjä edustaville järjestöille, joilla on vähintään 200 jäsentä ja joiden toiminta on paikallista, mutta joilla kuitenkin on riittävä maantieteellinen kattavuus suhteessa järjestön jäsenmäärään. Avustusta voidaan myöntää myös lapsi- ja nuorisojärjestöille, jotka edustavat toimintakyvyltään rajoittuneita henkilöitä, ja joilla on vähintään 200 jäsentä ja jäsenjärjestöjä vähintään kolmessa läänissä. Kaikissa tapauksissa jäsenten tulee olla 6–25 -vuotiaita. Valtionavustukset on delegoitu asetuksella edellä mainitulle nuoriso- ja kansalaisyhteiskunta-asioista vastaavalle virastolle.

Norjassa lapsi-, tasa-arvo- ja yhteiskunnallisesta osallisuudesta vastaava ministeriö tukee lapsi- ja nuorisojärjestöjä. Avustuksista säädetään asetuksella. Avustuksilla tuetaan lasten ja nuorten osallistumista ja yhteisvastuuta kansallisesti ja kansainvälisesti sekä turvataan jär-

jestöjen osallistuminen päätöksentekoon ja demokratiaan. Asetus määrittelee avustuksen saajat, joita ovat valtakunnalliset lapsi- ja nuorisojärjestöt (vähintään 700 alle 26-vuotiaasta jäsentä ja vähintään viisi paikallisjärjestöä vähintään viidessä läänissä) sekä erityisistä syistä pienet järjestöt (vähintään 100 alle 26-vuotiaasta jäsentä). Perusrahoituksen lisäksi järjestöt voivat saada lisärahoitusta jäsenmäärän, paikallisjärjestöjen sekä koulutuksiin osallistuvien jäsenten lukumäärän perusteella. Poliittiset nuorisojärjestöt eivät kuulu tämän asetuksen piiriin, vaan niiden perusrahoitus määräytyy parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan.

Tanskassa nuorisojärjestöjä tuetaan veikkausvoittovaroista. Veikkausvoittovaroja koskeva lainsäädäntö takaa vähimmäistuen kansalaisjärjestöille. Veikkausvoittovarojen voitonjaosta nuorisotyön osuus on kahdeksan prosenttia, kulttuurin 17 prosenttia ja urheilujärjestöjen samoin 17 prosenttia. Nuorisojärjestöjen keskusjärjestö jakaa nuorisotyön avustukset, joista 84 prosenttia kanavoidaan nuorisojärjestöjen toiminta-avustuksiin ministeriön asettaman avustustoimikunnan vahvistamien sääntöjen mukaisesti. Toiminta-avustusta voidaan myöntää nuorisojärjestöille, joilla on vähintään 300 jäsentä, joista yli puolet on alle 30-vuotiaita. Järjestöillä tulee olla vähintään neljä paikallisjärjestöä tai paikallisesti ankkuroitua työtä neljällä alueella. Järjestöt, jotka viiden vuoden ajan ovat saaneet edellä mainittuja avustuksia, voivat saada erillistä kehittämistukea. Lisäksi myönnetään avustuksia uusille aloitteille. Paikallisen nuorisotyön ja valtakunnallisten nuorisojärjestöjen paikallisastojen rahoitus perustuu kansanvalistuslakiin (Folkeoplysningslov).

2.4 Nykytilan arviointi

Nuoret väestöryhmänä ja nuorisotyön ja -politiikan toimintakenttä

Väestörakenteessa on havaittavissa kolme merkittävää kehityssuuntaa nuorten osalta: nuorten osuus koko väestöstä laskee, nuorten väestöosuuden alueelliset erot suurenevät ja kulttuurinen moninaisuus yhteiskunnassa, etenkin nuoressa väestössä, kasvaa.

Alle 29-vuotiaiden osuus maan koko väestöstä vuonna 2014 oli 33,2 prosenttia ja ennuste vuodelle 2024 on 31,8 prosenttia. Nuorten lukumäärä näyttäisi kuitenkin pysyvän nykyisellä tasolla. Tilastokeskuksen väestötietokannan mukaan vuonna 2014 alle 29-vuotiaita nuoria oli 1 815 606 ja väestöennusteen mukaan vuonna 2024 heitä olisi 1 819 743.

Nuorten osuus kuntien koko väestöstä vaihtelee alle 16 prosentista yli 45 prosenttiin. Nuorten määrään paikkakunnittain vaikuttaa maan sisäinen muuttoliike. Tilastokeskuksen väestötietojen perusteella Suomen läntisessä osassa ja rannikolla olevissa kunnissa nuorten suhteellinen osuus väestöstä on suurimmillaan. Myös yliopistopaikkakunnat ovat nuorten keskittymiä. Väestöennusteen mukaan kehitys jatkuu edelleen.

Yhteiskunnan monikulttuuristuminen koskee erityisesti nuorta ikäpolvea. Vuonna 2006 alle 29-vuotiaissa ulkomaalaistaustaisia oli 67 188 ja vuonna 2013 jo 120 558 eli kasvua oli 79 prosenttia. Koko väestössä vastaavat luvut ovat 169 792 ja 301 524 (muutos 77 prosenttia). Ulkomaalaistaustaisten mediaani-ikä on 33 vuotta kun se koko väestössä on 42 vuotta. Vuonna 2015 toisen polven maahanmuuttajista suurin osa on alaikäisiä.

Nämä nuoria koskevat muutokset väestörakenteessa asettavat nuorisotyölle paikallisesti erilaiset mahdollisuudet ja haasteet. Väestöennusteen mukaan kuntien väliset erot tulevat vuonna 2024 olemaan niin suuret, että ei ole tarkoituksenmukaista lainsäädännöllä velvoittaa jokaista kuntaa järjestämään nuorisotyötä ja toteuttamaan nuorisopolitiikkaa samalla tavalla. Tarkoituksenmukaisempaa on säätää nuorisotyön ja -politiikan tavoitteista ja antaa kunnalle päätöksentekovalta sen suhteen, millä keinoin tavoitteet kunnan olosuh-

teet huomioon ottaen saavutetaan. Tämä edellyttää muun muassa nykyisen kuntien nuorisotyötä koskevan pykälän muuttamista.

Nuorisolain mukaan nuoria ovat 0–28 -vuotiaat. Tämä ikärajoitus ei kuitenkaan vastaa yleistä käsitystä käsitteestä nuori. Yleiskielessä lapsen, nuoren tai nuoren aikuisen ikärajat ovat osittain päällekkäisiä, mutta kuitenkin selvästi rajatumpia kuin lain määritelmä. Nuori-käsitteen laajempi merkitys laissa kuin yleiskielessä kuvastuu muun muassa siinä, että nuorisolain 4 §:n edellyttämää nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaa on asian selvyys- vuoksi kutsuttu lapsi- ja nuorisopolitiikan ohjelmaksi, koska se koskee lain määritelmän mukaan kaikkia alle 29-vuotiaita. Vuoden 2013 nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan nuoruudeksi määrittäyty nuorten kokemusten perusteella erityisesti 10–20 ikävuosien välinen jakso. Yhdistyneet Kansakunnat määrittelee nuoriksi kaikki 15–24 -vuotiaat. Nuorisolain määritelmä näyttäisi siis suomalaisnuorten mielestä olevan liian laava ja erottuvan YK:n ikärajasta erityisesti alaikärajan osalta. Ikämääritelmä vaikuttaa myös eri toimialojen väliseen yhteistyöhön. Määritelmän yläikäraja on myös osoittautunut käytännössä epäselväksi. Alle 29-vuotias tarkoittaa 28-vuotiasta, mutta käytännössä erityisnuorisotyön yläikärajaksi on muodostunut 29 vuotta. Erot ovat paikkakunta- ja järjestäjäkohtaisia, mikä osaltaan vaikuttaa nuoren mahdollisuuksiin saada yhtäläisin perustein nuorisotyön palveluja asuinpaikkakunnasta riippumatta.

Ikärajan muuttaminen alaikärajan suhteen muuttaisi lainmukaista määritelmää siten, että se vastaisi paremmin yleistä käsitystä nuoresta. Yläikärajan nostaminen puolestaan edistäisi nuorten yhdenvertaisuutta. Yläikärajan tarkistaminen olisi tarkoituksenmukaista myös nuorisopoliittisen tilastoinnin kannalta.

Voimassa olevan nuorisolain voimaan tulosta on noin kymmenen vuotta, minkä jälkeen nuorten ja nuorisotyön toimintaympäristöihin on tullut uusia ulottuvuuksia. Digitalisointuminen ja sen hyödyntäminen on monipuolistanut nuorten ja nuorisotyön toimintaa. Nuorisotoimialan merkityksen kasvu on laajentanut nuorisotyön toimintakenttää, avannut uusia yhteistyömahdollisuuksia ja työnkuvia samalla kun se on vahvistanut tietoon pohjautuvan nuorisopolitiikan kehittämistä yhdessä muiden toimialojen ja nuorisotoimialan yhteisöjen kanssa. Toimialan merkitys on kasvanut myös Euroopan unionissa horisontaalisen nuorisopolitiikan myötä.

Sähköinen toimintaympäristö on mahdollistanut muun muassa nettipohjaisen nuorisotyön, avannut uusia organisoitumiskanavia nuorilähtöiselle nuorisotoiminnalle ja kehittänyt kansalaistoimintaan ja julkiselle sektorille uusia nuorisotyön toimintoja ja palveluja esimerkiksi osallistumiselle ja vaikuttamiselle sekä nuorten käyttämille tietopalveluille. Samalla yksityiset kauppakeskukset tai puolijulkiset muut tilat ovat nuorten kokoontumis- ja tapaamispaikkoja perinteisten nuorisotilojen lisäksi. Samaa ilmiötä kuvastaa myös nuorisotyön lisääntyminen koulussa. Nuorisotyö luonteensa mukaisesti siirtyy sinne, missä nuoret ovat. Siksi nuorisotyön uudet yhteistyötahot, esimerkiksi yksityisellä sektorilla tai uudistuva yhteistyö koulutuksen järjestäjän, kirjastojen tai muiden kunnallisten toimialojen kanssa, tulee ottaa huomioon nuorisotyön uutta toimintakenttää määriteltäessä.

Väestörakenteen ja toimintaympäristön muutokset edellyttävät muutoksia nuorisolaikiin. Julkisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan toiminnalle tulee luoda edellytykset vastata uuteen nuorten, nuorisotyön ja -politiikan tilanteeseen uusissa toimintaympäristöissä.

Nuorten yhdenvertaisuus

Voimassa olevan nuorisolain yhtenä tavoitteena on parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Yksi nuorten kasvu- ja elinolojen parantamisen pyrkimys on tasoittaa eri ikäpolvien välistä

ja nuoren ikäluokan sisäistä eriarvoistumista. Nuorisosiain neuvottelukunnan teettämän nuorten kasvu- ja elinoloja kuvaavan vuoden 2014 ”Ihmisarvoinen nuoruus” -nuorisobarometrin mukaan yli puolet nuorista kokee tulleen syrjityksi jossain elämänvaiheessa. Myös nuorten eriarvoistuminen on lisääntynyt.

Nuorten eriarvoistumisen lisääntymisestä kertoo muun muassa kasvava joukko toimeentulotuen varassa eläviä lapsiperheitä ja nuoria aikuisia. Suhdannemuutokset vaikuttavat nuorten työttömyyteen enemmän kuin työttömyyteen yleisesti. 1990-luvun laman jälkeen nuorisotyöttömyysaste jäi selvästi korkeammalle tasolle kuin muun väestön ja laski pysyvämmin alle 20 prosentin vasta vuonna 2006. Vuoden 2008 lopulla alkaneessa taantumassa nuorten työllisyystilanne heikkeni enemmän kuin muun väestön. Alle 25-vuotiaiden keskimääräinen tulotaso notkahti 1990-luvun alussa eikä ero muihin ikäryhmiin ole sen jälkeen juuri kaventunut. 16–24 -vuotiaiden nuorten pienituloisuusaste (eli ns. köyhyysriski) on ollut kaikkien ikäryhmien korkein 1990-luvun lamavuosista lähtien. Vanhempiensa kodista pois muuttaneiden nuorten pienituloisuusaste on yli 40 prosenttia, mitä selittää se, että suomalaisnuoret muuttavat pois lapsuudenkodistaan eurooppalaisittain verraten nuorina.

Nuorten eriarvoistumiseen liittyy myös ylisukupolvinen pahoinvointi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kansallinen syntymäkohortti 1987 -tutkimus osoittaa, että lähes kolmella neljästä toimeentulotukea saaneella nuorella on toimeentulotukea saanut vanhempi ja että kolmasosalla psykiatrista hoitoa saaneella nuorella on niin ikään psykiatrisessa hoidossa ollut vanhempi.

Nuorisobarometri 2012 osoittaa nuorten sosiaalisessa luottamuksessa tapahtuneen muutoksia heikompaan suuntaan. Osa nuorista kokee arjessaan syrjintää, yksinäisyyttä ja irrallisuutta, johon liittyy myös ajatus, ettei ole oikeutettu arkea kannatteleviin yhteisöihin ja sosiaalisiin siteisiin. Nuorisobarometrin 2014 mukaan 55 prosenttia suomalaisnuorista on kokenut syrjintää jossain elämänsä vaiheessa. 85 prosenttia nuorista on ollut todistamassa nuoriin kohdistuvaa syrjintää viimeisen vuoden aikana. Syrjintäkokemukset liittyvät myös nuorten vapaa-aikaan. Taloudellisten ja alueellisten reunaehtojen ohella nuorten mahdollisuudet ja rohkeus esimerkiksi vapaa-ajan toimintoihin ja harrastuksiin hakeutumiseen riippuu keskeisesti siitä, millainen on paitsi aikuisen, myös kaverin tuki ja malli.

Nuorista, joilla on seksuaaliseen suuntautumiseen liittyviä vähemmistökokemuksia, 72 prosenttia on joskus joutunut syrjityksi. Sukupuoli-identiteetiltään vähemmistöön kuuluvista nuorista yli kaksinkertainen osuus muihin nuoriin verrattuna sanoo kokeneensa syrjintää urheiluseuroissa. Myös nuorilla, jotka kokevat kuuluvansa etniseen vähemmistöön, syrjintäkokemukset ovat selvästi muita yleisempiä nuorisopalveluissa, urheiluseuroissa ja muissa harrastuksissa.

Kokonaiskuva syrjintää kokeneiden nuorten avunsaannista on varsin synkkä. Kuulemisikäytännöt eivät tavoita tarvitsevia, joten nuorten nykyisen kuulemisvelvoitteen ja kokemuksen välille jää kuilu. Vaille välitöntä apua jääminen on yleistä, mutta vielä yleisempää on syrjiviin rakenteisiin puuttumatta jättäminen. Nuorisobarometrin mukaan vain pieni osa nuorista arvioi, että syrjintätapauksen selvittely johtaa laajempiin toimenpiteisiin, kuten toimintakäytäntöjen tai ohjeiden muuttamiseen.

Vapaa-ajan mielekäs sosiaalinen toiminta on nuorten omien näkemysten mukaan keskeisimpiä syrjäytymistä ehkäiseviä tekijöitä. Vaikka Suomessa harrastustoiminta on kiitettävän monipuolista ja avointa, ohjatun harrastustoiminnan parissa koettu väkivalta on nuorten parissa kuitenkin verrattain yleistä Lapsiuhritutkimuksen mukaan. Henkistä väkivaltaa harrastuksen ohjaajan taholta on kokenut 16 prosenttia kuudesluokkalaisista ja yhdeksäsluokkalaisista melkein kolmannes. Etnisen yhdenvertaisuuden ongelmista kertoo

se, että ulkomaalaistaustaiset kokevat harrastusten piirissä muita enemmän väkivaltaa. Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen –tutkimuksen mukaan monikulttuurisia taustoja edustavat nuoret kokivat vapaa-ajantoimintaan osallistumisen keskeisiksi esteiksi ohjaajien ja muiden nuorten ennakkoluuloisuuden.

Nuorten osallisuus yhteiskunnassa

Osallisuus on noussut Suomessa yhteiskunnalliseksi tavoitteeksi ja sen toteutumiseksi on luotu valtiollisia ja kunnallisia rakenteita ja järjestelyjä. Lasten ja nuorten osallisuuden määritelmä kattaa sekä poliittisia että sosiaalisia ulottuvuuksia. Osallisuuden molemmat ulottuvuudet edellyttävät paitsi kiinnostusta ja kykyä, myös kokemusta siitä, että voi vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin sekä saada mahdollisuudet tehdä päätöksiä ja kantaa vastuuta. Tämä koskee nuoriin liittyviä lähiyhteisöjen, yhteiskunnan ja globaalien maailman asioita.

Nuorisobarometrin 2012 mukaan nuorten kiinnostus politiikkaa ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan on kasvussa. Nuorten tietoisuus omista oikeuksistaan sekä nuorten kokemus siitä, että heidät otetaan vakavasti yhteiskunnallisina toimijoina, on kuitenkin varsin heikko. Näin on myös silloin kun tehdään päätöksiä nuorten elämää lähellä olevista asioista kuten vapaa-ajan palveluista. Epäusko omiin vaikutusmahdollisuuksiin syö sosiaalista luottamusta ja toisin päin. Nuorisobarometrin 2012 mukaan luottamuksen puute lähiyhteisöä kohtaan on omiaan eristämään entisestään yhteisestä tekemisestä. Nuorisolain tavoitteena on tukea kansalaisoikeuksien ja monimuotoisen osallisuuden toteutumista ja luoda edellytyksiä sille, että nuori saa oikeutta olemiselleen, sanoilleen ja teoilleen, olipa kyseessä nuori yksilö, nuoret lähiyhteisöjen jäseninä tai nuoret ikäpolvena.

Nuorisolain nuorten osallistumista ja kuulemistä koskeva 8 § on jättänyt kunnille mahdollisuuden itse päättää millä tavoin ne toteuttavat nuorten osallistumista ja kuulemistä käytännössä. Yleisin tapa on ollut edustuksellisten rakenteiden perustaminen. Peruspalvelujen tila 2014 -raportin mukaan noin 80 prosentissa kunnissa on nuorisovaltuusto tai vastaava vaikuttajaryhmä. Kokemukset ja käsitykset niiden toimivuudesta vaihtelevat. Esimerkiksi Suomen Nuorisovaltuustojen Liiton vuonna 2013 laatiman selvityksen mukaan nuorisovaltuustojen toiminnan haasteita ovat toiminnan tunnetuksi tekeminen erityisesti nuorten keskuudessa ja toiminnan vaikuttavuus. Vuoden 2013 Nuorisobarometrin mukaan nuoret kuitenkin kokevat, että nuorisovaltuustossa tai vastaavassa vaikuttajaryhmässä toimiminen on äänestämisen jälkeen parhaita tapoja vaikuttaa.

Nuorisovaltuustojen ja oppilaskuntien aseman vakiinnuttamisen myötä niiden vaikuttavuuden voidaan olettaa lisääntyvän. Tarkempaa arviota uuden kuntalain ja uudistetun perusopetuslain vaikutuksista nuorten osallisuuden edistämisessä ei voida vielä esittää. Nuorten kunnallisen kuulemisen keskeinen muoto ovat nuorisovaltuustot ja muut nuorten vaikuttajaryhmät. Niiden osalta nuorten osallisuutta voidaan kehittää vaikuttamalla ryhmien avoimuuteen ja nuorten osallistumiseen niiden valintaan. Nuorisovaltuustot ja vaikuttajaryhmät eivät kuitenkaan riitä nuorten osallisuuden toteuttamiseen kunnissa.

Tutkimukset osoittavat nuorten osallisuuden muotojen ja ympäristöjen olevan moninaiset. Nuorten osallistumisen muodot ja ratkaisut eivät rajaudu yksinomaan edustuksellisten ryhmien toimintamuotoihin. Nuorten osallisuutta tukevien rakenteiden ja käytäntöjen tulee olla monipuoliset, jotta voidaan tukea niin yksittäisten nuorten kuin nuorisoryhmien ja koko ikäpolven osallisuutta. Tämä edellyttää sitä, että nuorten näkemykset otetaan huomioon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, kun nuorille kohdentuvia palveluja, tiloja ja toimintoja suunnitellaan ja kehitetään.

Nykyisen nuorisolain 8 §:n toteuttamisen kannalta haasteellista on eri tulkintoja mahdollistavan muotoilun lisäksi ollut se, että nuorisolaki on usein mielletty vain nuorisotoimialaa koskevaksi, eikä näin ollen sen 8 §:ää ole aina sovellettu kunnan muilla toimialoilla. Vaikka nykyisen nuorisolain 8 §:n sisältämä velvoite on suunnattu kunnille, on se vaikuttanut nuorisotoimialalla laajemmin. Sen on katsottu olevan merkittävä nuorisotoimialan eetosta määrittävä tekijä.

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta on hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmaa 2012–2015 koskevassa väliarvioinnissa todennut, että osallistumismahdollisuuksien luomisen lisäksi tulisi kiinnittää enemmän huomiota kuulemisen ja aidon vaikuttavuuden lisäämiseen. Samaan kiinnitti huomiota nuorisolain uudistusta arvioinut Euroopan neuvoston asiantuntijaryhmä huhtikuussa 2014 laatimassaan raportissa.

Nuorten osallisuutta yhteiskunnassa olisi syytä edistää entisestään. Olemassa olevat mahdollisuudet ja välineet eivät yksinään ole riittäviä, koska kaikilla nuorilla ei ole tarvittavia taitoja ja valmiuksia käyttää niitä ja ne eivät ole kaikkien ulottuvilla silloin kun ne ovat rakenteisiin sidottuja. Nuorten osallisuuden edistäminen vaatii toimenpiteitä niin kunnilta ja valtiolta kuin muilta nuorisotyötä tekevilta tahoilta. Nuorten yhdenvertainen osallisuus on osa nuorisotyön, nuorisotoiminnan ja nuoriin kohdistuvien palveluiden laatua.

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan ja arviointi- ja avustustoimikunnan tehtävät

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnalle (NUORA) säädettyjen tehtävien tarkoituksena on ollut mahdollistaa valtioneuvoston toimeenpaneman nuorisopolitiikan kokonaisarviointia. Tämä tavoite ei ole ollut mahdollista nuorisotyön osalta, koska toimialan arviointi on nuorisotalouden järjestöjen osalta säädetty arviointi- ja avustustoimikunnan tehtäväksi. Jotta kokonaisvaltainen arviointi myös nuorisotyön ja –toimen osalta voidaan toteuttaa, on tarkoituksenmukaista keskittää arviointi yhdellä asiantuntijaelimellä ja rajata toimikunnan tehtävä koskemaan lausunnon antamista nuorisotalouden järjestöjen valtionapukelpoisuudesta ja -avustamisesta. Nyt erillään oleva nuorisotalouden kansalaisjärjestöjen rooli ja merkitys tulisi arvioida osana nuorten kasvu- ja elinolojen kokonaisuutta. Samalla arviointi- ja avustustoimikunnan tehtävän tulisi tarkentua siihen työhön, jossa arvioitaisiin valtionapukelpoisuutta ja –avustusta hakeneiden järjestöjen keskinäistä suhdetta ja järjestöjen toiminnan tukemisen kannalta merkittäviä seikkoja. Näin toimikunnan asiantuntijatyö ja linjaukset tulevat osaksi nuorisopolitiikan kokonaisarviointia.

Koska NUORAn tuottaa ajankohtaista tietoa nuorista ja heidän elinoloistaan, niin on tarkoituksenmukaista keskittää nuorisopolitiikan arvio sille kokonaisuudessaan ja täsmentää arviointi- ja avustustoimikunnan tehtävä siihen työhön, jota se pääsääntöisesti tekee.

Nuorisotalouden järjestöjen valtionapukelpoisuus

Nuorisotalouksessa ei ole säännöksiä valtionapukelpoisuuden edellytyksistä eikä valtionapukelpoisuuden peruuttamisesta. Edellytyksistä, joilla nuorisotalouden järjestö voidaan hyväksyä avustettavaksi järjestöksi, säädetään tällä hetkellä nuorisotyöstä ja –politiikasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (103/2006). Etenkin valtionapukelpoisuuden peruuttamista koskevien säännöksiä puuttaminen on käytännössä ollut este kelpoisuuden tarkistamiselle. Myös valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) on suositellut selkeämmän valtionapukelpoisuus- ja arviointimenettelyn käyttöönottoa kaikkien avustettavien tahojen kohdalla.

Nuorisotalouden perusteella avustuksen piiriin kuuluvien järjestöjen avustuskelpoisuuden määrittely tulee selkeyttää siten, että toiminta-avustusta myönnetään ainoastaan niille

järjestöille, joiden tarkoitus on nuorisoalan edistäminen. Tämä mahdollistaa toimialalla tapahtuvien muutosten joustavamman huomioon ottamisen ja mahdollistaa järjestöjen valtionapukelpoisuuden arvioinnin, jos toiminnassa tapahtuu muutoksia valtionapukelpoisuuskaavojen osalta.

Valtionavustuksen määrän harkinnassa on käytännössä otettu huomioon, miten järjestö toiminnassaan toteuttaa nuorisolain mukaisia tavoitteita ja lähtökohtia. Korkein hallinto-oikeus on kuitenkin päätöksessään (19.11.2014, dnro 1989/2/13) katsonut, että ei ole olemassa lainmukaista perustetta ottaa huomioon tavoitteiden toteutumisen valtionavustusten määrän harkinnassa. Koska nuorisoalan järjestöt ovat merkittäviä toimijoita nuorisotyössä ja -politiikassa ja koska valtionavustuksilla ohjataan toimialaa, niin olisi tärkeätä, että lain tavoitteiden toteuttaminen voidaan ottaa huomioon valtionavustusten kohdentamisessa.

Nykyisten säännösten mukaan avustettavaksi nuorisojärjestöksi voidaan hyväksyä ainoastaan järjestö, joka toimii valtakunnallisesti. Tästä voidaan poiketa ainoastaan kielellisen tai muun vähemmistön keskuudessa toimivan järjestön osalta. Nuorten alueellisessa sijoittumisessa tapahtunut ja edelleen jatkuva muutos on muuttanut toimintaympäristöä siten, että kattavan toiminnan edellytyksenä valtakunnallisuus ei ole ajanmukainen. Laajuuden arvioinnissa oleellisempaa on, että nuorisoalan järjestön toiminta tavoittaa kattavasti kohderyhmänsä.

Palvelu- ja kehittämiskeskukset

Palvelu- ja kehittämiskeskusten toiminta muodostaa opetus- ja kulttuuriministeriön ja aluehallintovirastojen nuorisotoimen kanssa valtakunnallisen nuorisoalan yhteistyöverkoston rakenteen, joka on vahvistanut toimialan osaamista, kehittämistä ja tiedonkulkua toimialan yhteisöissä.

Palvelu- ja kehittämiskeskusrakenne on osoittautunut toimivaksi tavaksi esimerkiksi ohjata asioita valtakunnallisesti tai koota ja jakaa koko maata koskevaa nuorisotyöhön tai -toimeen liittyvää tietoa. Palvelu- ja kehittämiskeskuksista tai niiden toiminnan sisällöistä ei ole aiemmin säädetty nuorisolaissa, mistä johtuen niiden valtionapukelpoisuuden edellytykset, valtionavustuksen määrään vaikuttavat seikat ja opetus- ja kulttuuriministeriön ja keskuksen väliseen sopimiseen liittyvistä asioista ei ole säännöksiä.

Nuorten työpajatoiminta

Nuorten työpajatoiminta on vakiinnuttanut asemansa 30 vuoden aikana osaksi nuorisotyötä. Toiminta kattaa lähes koko maan ja sen kehittämistä on ohjattu muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisella valtionavustuksella. Työpajat tekevät yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin lisäksi myös kansalaistoiminnan kanssa. Nuorten työpajat ovat joustavia oppimisympäristöjä, joissa valmentamisen menetelmiä ovat työ-, yksilö- ja ryhmävalmennus, jotka painottavat yksilön edellytysten mukaista, tekemällä oppimista korostavaa yhteisöllistä ja suunnitelmallista valmennusta. Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on tukea nuoren yksilöllistä kasvua ja parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun tai päästä avoimille työmarkkinoille. Toiminta edistää ja ylläpitää nuorten elämönhallintataitoja ja työ- ja toimintakykyä. Nuorten työpajatoiminnan laadun seuraaminen on yksi valtionavustuksen saamisen edellytys.

Nuorten työpajoilla nuoria valmennetaan työn avulla. Työtä voidaan tehdä joko työpajalla tai lähiseudulla. Työ voi edellyttää esimerkiksi erilaisten työkalujen käyttöä tai kuljetusalan taitoja. Nuorten työpajat noudattavat työhön kuuluvia turvallisuusohjeita

ja säädöksiä niin pajalla kuin siinä ympäristössä, missä valmennukseen liittyvää työtä tehdään. Tästä syystä nuorten työpajoilla tehdään muun muassa huumausainetestausta soveltaen työturvallisuuslakia (738/2002), työterveyshuoltolakia (1383/2001), lakia yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004) ja alle 18-vuotiaiden osalta lastensuojelulakia (417/2007). Edellä mainitut säädökset soveltuvat nuorten työpajatoimintaan turvallisuutta ja ennalta ehkäisevää käytäntöä mahdollistavina, mutta toisaalta ne on säädetty tilanteisiin, joissa esimerkiksi työntekijällä on työsuhde ja hänellä on ammattiosaaminen tehtäviinsä. Pääsääntöisesti nuori ei ole työsuhhteessa työpajalla ja valmennuksessa tutustetaan työhön ja työelämään kuuluviin asioihin. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on kanteluratkaisussaan 3 päivänä syyskuuta 2013 (Dnro 4784/4/11) kehottanut opetus- ja kulttuuriministeriötä säätämään huumausainetestauksen edellytyksistä nuorten työpajatoiminnassa nuoren perusoikeuksien toteutumiseksi.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi nuorisolaki, joka korvaisi nykyisen nuorisolain vuodelta 2006.

Lain tarkoitusta koskevat säännökset korvattaisiin nykyisiä tavoitteita koskevilla säännöksillä. Lain tavoitteina olisi edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista samoin kuin nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteiden lähtökohtina olisivat yhteisvastuu, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö.

Lain tavoitetta koskevaan säännökseen viitattaisiin useassa ehdotetun lain säännöksessä. Muun muassa valtionrahoitusta koskevassa luvussa asetettaisiin kaikkien hakijoiden valtionapukelpoisuuden ehdoksi nuorisolain tavoitteiden toteuttaminen. Näin ollen kaikkien laissa mainittujen valtionavustusta saavien tahojen olisi edistettävä tavoitteiden toteutumista omassa toiminnassaan. Nuorisoalan järjestön valtionavustuksen osalta se, miten järjestö toteuttaa lain tavoitteita, otettaisiin huomioon myös valtionavustuksen määrän harkinnassa.

Ehdotetun lain tarkoituksena on vahvistaa nuorten kykyä ja edellytyksiä osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa sekä edistää nuorten yhdenvertaisuutta. Ehdotetussa laissa sisällytettäisiin nuorten osallistuminen ja vaikuttaminen yleisiin säännöksiin yhdeksi lain tavoitteeksi. Valtion nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevaan lukuun sisällytettäisiin nuorten kuuleminen osaksi hallituksen nuorisopolitiikan ohjelman valmistelua. Tällöin nuoret pääsisivät vaikuttamaan valtakunnallisen nuorisopolitiikan valmisteluun.

Lisäksi laissa ehdotetaan säilytettäväksi säännös viranomaisen velvollisuudesta tarjota mahdollisuus nuorille osallistua tai vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulee muutoin kuulla mainituissa asioissa. Tämä takaisi sen, että nuoret voisivat osallistua ja vaikuttaa myös muissa kysymyksissä kuin hallituksen nuorisopolitiikan ohjelman valmistelussa. Lisäksi tämä mahdollistaisi nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseen liittyvien innovatiivisten kokeilujen toteuttamisen.

Lakiin lisättäisiin myös säännökset lain soveltamisalasta ja laissa olevaa nuorten ikämääritelmää tarkistettaisiin. Laissa nuorilla tarkoitettaisiin 7–29 –vuotiaita, mutta nuorten osallistumisessa ja kuulemisessa otettaisiin huomioon myös tätä nuoremmat lapset.

Valtion vastuuta nuorisopolitiikasta ja kunnan nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevia säännöksiä uudistettaisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimivien valtion nuorisoalan toimielinten tehtäviä tarkistettaisiin ja samalla niiden nimet muutettaisiin. Lain tarkoituksena on parantaa valtion ja kunnan nuorisotoimien sekä nuorisoalan kansalaistoiminnan mahdollisuuksia vastata väestörakenteen muutokseen nuorten osalta sekä nuorten määrän merkittäviin alueellisiin muutoksiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä olisi vastata maan nuorisotyön ja – politiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä sekä yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa. Ministeriön yhteydessä olisi valtion nuorisoneuvosto ja avustustoimikunta. Kunnan tehtävänä olisi paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä paikalliselle nuorisotyölle ja –toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Valtion nuorisoneuvoston tehtävänä olisi käsitellä nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia nuoriin ja nuorille suunnattuihin palveluihin ja toimintoihin. Neuvoston tehtävissä painottuisi nuorten kasvu- ja elinoloista saatuun tietoon pohjautuva arviointi ja ajankohtaisen tiedon tuottaminen nuorista ja heidän elinoloistaan.

Myös nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuutta ja valtionavustusten myöntämistä koskevia säännöksiä saatettaisiin ajan tasalle. Valtionapukelpoiseksi nuorisoalan järjestöksi voitaisiin hyväksyä rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on nuorisotyön ja nuorisotoiminnan edistäminen tai joka tarjoaa palveluja muille nuorisoalan järjestöille, kunnille tai muille nuorisoalan yhteisöille ja joka toteuttaa ehdotetun lain tavoitteita. Järjestön valtionapukelpoisuus voitaisiin tarvittaessa peruuttaa, jos se ei täyttäisi säädettyjä valtionavustuksen saamisen edellytyksiä.

Lisäksi lakiin lisättäisiin säännökset mahdollisuudesta perustaa etsivää nuorisotyötä varten rekisteri, valtionavustuksen myöntämisestä nuorisoalan osaamiskeskuksien ja nuorten työpajojen toimintaan sekä mahdollisuudesta tehdä huumausainetestauksia nuorten työpajoilla.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Lain tarkoituksena on parantaa valtion ja kunnan nuorisotoimien sekä nuorisoalan kansalaistoiminnan mahdollisuuksia vastata väestörakenteen muutokseen nuorten osalta sekä nuorten määrän alueellisiin, merkittäviin muutoksiin. Lakimuutoksella halutaan vastata toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin, jotka edellyttävät uusia nuorisoalan rakenteita ja toimia nuorten yhdenvertaisuuden, tasa-arvon, osallisuuden ja nuorten oikeuksien toteutumiseen nuorisolähtöisesti.

Lain toimeenpano ei vaikuttaisi valtion nuorisotyön budjetin kokonaismäärään. Nuorisotyön määrärahojen osuus vuoden 2014 valtion talousarvioesityksen määrärahoista oli 0,13 prosenttia. Valtionosuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista arvioitiin vuonna 2014 olevan 541 miljoonaa euroa. Nuorisotyön osuus siitä on 9,8 prosenttia. Lakiesitys voidaan toteuttaa kehyspäätöksessä nuorisotyölle osoitettujen määrärahojen puitteissa.

Laki ei lisäisi uusia rahoitettavia tehtäviä kunnille. Sen sijaan laki vahvistaisi kuntien mahdollisuuksia toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa paikalliset olosuhteet huomioon ottavalla tavalla. Vuonna 2015 kuntien saama nuorisotyön valtionosuus oli 8 061 000 euroa. Nuorten ikärajan esitetty lakimuutos ei vaikuttaisi kuntien valtionosuuden kokonaismäärään. Tällä hetkellä kunnan nuorisotyön valtionosuus on 15 euroa nuorta kohden kun lakiesityksessä ehdotetun ikärajan jälkeen se olisi 19,57 euroa nuorta kohden. Koska valtionosuus maksetaan kunnille kunnassa asuvien nuorten lukumäärän mukaan, nuoren ikämääritelmän muuttaminen saattaa vaikuttaa kunnan saamaan nuorisotyön valtionosuu-teen.

Vuonna 2015 myönnettiin 135 nuorisoalan järjestölle harkinnanvaraista valtionavustusta yhteensä 14,5 miljoonaa euroa. Laissa tarkistettaisiin perusteita, joiden mukaan nuorisoalan järjestöt hyväksyttäisiin valtionapukelpoisiksi ja joiden mukaan niille myönnettäisiin valtionavustusta. Lain voimaantulosäännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi uudestaan niiden nuorisoalan järjestöjen valtioapukelpoisuuden, joille on myönnetty yleisavustusta nykyisen lain nojalla. Harkinnanvaraista valtionavustusta saavien järjestöjen määrä oletettavasti tulee jonkin verran vähenemään arvioinnin perusteella, mikä mahdollistaa nuorisotyön kansalaistoiminnan varojen kohdentamisen uudelleen.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esitys lisäisi kunnan mahdollisuuksia toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa haluamallaan tavalla. Ehdotetun lain kunnan vastuuta koskevan 8 §:n mukaan kunta voi aiempaa paremmin ottaa huomioon paikalliset olosuhteet luodessaan edellytyksiä nuorisotyölle ja -politiikalle. Ehdotetun lain 9 §:ssä ei enää säädettäisi monialaisen yhteistyöverkoston kokoonpanosta vaan kunta voisi koota verkoston paikallisen tarpeen mukaan.

Valtion nuorisoneuvoston tehtävissä painottuisi tehtävä arvioida valtionhallinnon toimien vaikutusta nuoriin ja nuorille suunnattuihin palveluihin ja toimintoihin. Esitys ei kuitenkaan vaikuttaisi neuvoston sihteeristönä toimivan henkilöstön määrään eikä

organisatoriseen asemaan. Muutoksella ei ole myöskään vaikutusta opetus- ja kulttuuriministeriön henkilöstön määrään.

4.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitys vahvistaisi yhdenvertaisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Nuorten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toiminnallinen edistäminen on nostettu yhdeksi keskeiseksi osaksi lain kokonaisuutta. Lain 2 §:ssä säädettäväksi esitetyn tavoitteen toimeenpanoa vahvistettaisiin siten, että tavoitetta koskevaan säännökseen viitattaisiin lain kunnan nuorisotoimea ja valtionrahoitusta koskevissa säännöksissä myönnettäessä valtionavustuksia. Kunnan vastuuta koskevan 8 §:n mukaan kunnan tulee ottaa lain tavoitteet huomioon toteuttaessaan nuorisotyötä ja –politiikkaa. Ehdotuksen mukaan lain tavoitteet tulee myös ottaa huomioon harkittaessa valtionavustusta hakevien tahojen valtionapukelpoisuutta sekä niille myönnettävän avustuksen määrää. Tästä säädettäisiin lain 15 ja 16 §:ssä nuorisotoimen järjestöjen, lain 17 §:ssä nuorisotoimen osaamiskeskusten, lain 18 §:ssä nuorisokeskusten ja lain 19 §:ssä nuorten työpajojen osalta. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistä painotetaan erityisesti nuorisotoimen järjestöjen valtionapukelpoisuuden ja avustuksen määrän harkinnassa lain 15 ja 16 §:n mukaan.

Esitys myös vahvistaisi nuorten osallisuutta yhteiskunnassa. Osallisuuden edistäminen on otettu huomioon useassa lain säännöksessä. Nuorten osallisuuden edistäminen on myös osa lain 2 §:ssä mainitusta lain tavoitteesta. Kuten edellä on tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden osalta todettu, lain tavoite otettaisiin huomioon valtionapukelpoisuutta ja valtionavustusta myönnettäessä. Lisäksi nuorten osallisuutta vahvistaisi se, että valtion tulisi lain 5 §:n mukaan kuulla nuoria valtion nuorisopolitiikan ohjelman valmistelussa. Nuorille tulisi myös lain 22 §:n mukaan tarjota mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn.

Laissa muutettavaksi esitetty nuorten määritelmän ikärajamuutos täsmentää nuorisotoimialan kohderyhmää. Käytännössä nuorisotyö ei ole jo voimassa olevan lainkaan nojalla kohdentunut alle kouluikäisiin lapsiin. Ikärajaa koskevalla lakimuutoksella ei näin ollen olisi merkittävää vaikutusta nuorisotyön varsinaiseen kohderyhmään.

Etsivää nuorisotyötä koskevilla lakimuutoksilla ehkäistäisiin nykyistä paremmin nuorten syrjäytymistä, koska mahdollistetaan syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tavoittaminen nykyistä aikaisemmassa vaiheessa. Ehdotetun lain 12 §:ssä tarkoitettu viranomaisten yhteistyötä varten ylläpidettävä rekisteri sujuvoittaisi ilmoituksen tekemistä etsivälle nuorisotyölle ja edistäisi viranomaisten välistä yhteistyötä. Suojatussa ympäristössä toimiva rekisteri mahdollistaisi nuoren yhteys- ja yksilöintitietojen turvallisen siirtämisen samalla kun se toisi yhteen eri toimialojen viranomaiset, joilla sama nuori on asiakkaana. Rekisteriin voisivat tehdä ilmoituksen myös muut kuin viranomaiset, mikä myös osaltaan edistäisi etsivän nuorisotyön tiedonsaantia tukea tarvitsevasta nuoresta.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja –aineisto

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus nuorisolain ja siihen liittyvän lainsäädännön uudistamiseksi. Työryhmän tuli työssään huomioida lain avoin valmistelu yhteistyössä nuorisotyön, -toimen sekä nuorisopolitiikan toimijoiden ja nuorten kanssa. Lisäksi työryhmän tuli käydä työnsä aikana parhaaksi katsomallaan tavalla kattavaa vuoropuhelua sidosryhmien kanssa nuorisolain uudistamiseen kohdistuvista odotuksista, tarpeista ja ratkaisumalleista ja seurata aiheeseen liittyviä tutkimustuloksia ja hyödyntää näitä työnsä tukena soveltuvin osin. Ministeriön edustajien lisäksi työryhmässä oli kolme jäsentä edustamassa ulkopuolisia tahoja, Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssia, Suomen Kuntaliittoa sekä Nuorisotutkimusverkostoa. Nämä edustajat toivat työryhmän työhön näkökulmia kansalaisyhteiskunnasta sekä kuntakentältä.

Valmistelu on aloitettu virkatyönä kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäen johtoryhmän päätöksellä 22.10.2013. Työryhmän asetti kulttuuri- ja asuntonministeri Pia Viitanen 16.9.2014–31.5.2015, ja jatkoaikaa haettiin 31.8.2015 asti. Työryhmän muistio hallituksen esitykseksi luovutetaan opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasoselle. Käytäntö on poikkeuksellinen. Nuorisolain uudistamisella edistetään koko nuorisotyön järjestelmän rakennemuutosta. Tavoitteena oli ajantasaistaa nuorisolain sisältöä vastaamaan nuorisotyön ja –politiikan tämänhetkisiä ja tulevaisuuden tarpeita.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin johtaja Georg Henrik Wrede opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Työryhmän sihteerinä toimivat neuvotteleva virkamies Jaana Walldén sekä hallitussihteerit Carita Meriläinen 16.9.2014–31.3.2015 välisen ajan ja hallitussihteerit Janina Lindqvist 1.4.–31.8.2015 välisen ajan. Työryhmän jäseniksi nimitettiin pääsihteerit Olli Joensuu Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssista, erityisasiantuntija Kari Sjöholm Suomen Kuntaliitosta, tutkimusjohtaja Leena Suurpää Nuorisotutkimusverkostosta, oikeustieteen kandidaatti Erkki Norbäck sekä opetus- ja kulttuuriministeriöstä kulttuuriasiainneuvos Seija Astala, erikoissuunnittelija Mikko Cortés Téllez, ylitarkastaja Merja Hilpinen, ylitarkastaja Emma Kuusi, erityisasiantuntija Seija Kähkönen, opetusneuvos Monica Melén-Paaso ja ylitarkastaja Marja Pulkkinen. Työryhmän pysyvinä asiantuntijoina olivat pääsihteerit Tuomo Valve nuorisosiain neuvottelukunnasta ja pääsihteerit Saira Ruuth arviointi- ja avustustoimikunnasta. Työryhmän työhön osallistui lisäksi hallinnollinen avustaja Tuomas Tikkanen.

Työryhmä kuuli työnsä aikana tasa-arvovaltuutettu Pirkko Mäkistä, vähemmistövaltuutettu Eva Biaudet’ä, lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttilaa sekä muita asiantuntijoita. Jokaisella työryhmän jäsenellä on ollut vastuullaan oman osaamisalueensa verkosto, jonka kautta he ovat tuoneet nuorisotyön kentän näkökulmia työryhmälle.

Osana lainvalmistelua ministeriö keräsi nuorisualan näkemyksiä lakiuudistuksen eri osa-alueista. Kuulemisten lisäksi nuorisolain uudistamista on käsitelty useissa eri tilaisuuksissa. Ennen työryhmän työn alkamista järjestettiin 15.4.2014 paneelikeskustelu Allianssiristeilyllä lain uudistamisen tarpeista. Samalla aloitettiin kommenttien kerääminen ja keskustelu sosiaalisessa mediassa, vastuualueen Facebook- ja Twitter -tileillä. Uudistami-

seen alettiin kerätä tarkempaa tausta-aineistoa kesällä 2014, jolloin käynnistettiin avoimia internet-kyselyitä Webropol -kyselytyökalun kautta. Kyselyitä järjestettiin yhteensä neljä kappaletta, jotka olivat kysely liittyen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisselmaan (LANUKE) uudessa laissa (14.10.2014–31.12.2014), kysely liittyen nuorisolain ikärajamäärittelmään (15.4.2014–15.3.2015), kysely yleisistä kommentteista ja ehdotuksista nuorisolain pykäliin (15.4.2014–15.3.2015) ja 8 §:ään ja osallistumiseen liittyvä kysely (12.12.2014–15.3.2015). Vastausmäärä kyselyissä oli yhteensä 1324.

Kyselyissä nousivat esille etenkin nuorisolain ikäraja, jossa vastauksista suosituin oli työryhmän ehdotukseksi tullut ikäraja 7–29 vuotta. Etsivän nuorisotyön rahoitus ja vaki-naistaminen, kuntien rooli ja tehtäväluettelo, sekä monialainen yhteistyö nousivat myös esille keskeisinä teemoina. Nuorisotyöntekijöille peräänkuulutettiin pätevyysvaatimuksia ja nuorten osallisuuden määrittelyyn laissa toivottiin tarkennusta.

Kyselyiden lisäksi ministeriö toteutti avoimen kommentointimahdollisuuden verkossa kaikkiin nuorisolain pykäliin Google Docs –järjestelmän kautta huhtikuusta kesäkuuhun 2015. Vastauksia kertyi yli 130. Kommentoinnin lisäksi kaikki lain tausta-aineisto oli saatavilla internetistä avoimesti ministeriön verkkosivujen sekä Google Drive –sivuston kautta.

Verkkokuulemisten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö kuuli nuoria muun muassa Humanistinen ammattikorkeakoulu HUMAKin nuorisotaloilla ja opiskelijoilleen järjestämien työpajojen kautta, joissa kerättiin nuorten näkemyksiä nuorisolain uudistamiseen. Ministeriö järjesti yhdessä aluehallintovirastojen kanssa kuusi aluetilaisuutta tammi- ja helmikuun 2015 aikana. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä noin 700 henkeä, ja osallistujat olivat sekä nuoria että aikuisia kunnista, aluehallintavirastoista ja kansalaisjärjestöistä. Aluekuulemisten lisäksi ministeriö järjesti useita tapaamisia ja työpajoja järjestöille ja alan toimijoille. Syksyllä 2014 järjestettiin pienryhmätapaamisia ja järjestöseminaari haku- ja selvityslomakkeista. Keväällä 2015 järjestettiin järjestöseminaari tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta nuorisolaissa sekä useita järjestötyöpajoja liittyen avustuksiin, arvioitaviin järjestöihin ja nuorten osallistumiseen. Ministeriö kuuli myös työ- ja elinkeinotoimistojen työntekijöiden näkemyksiä nuorisolain uudistamiselle.

Kansallisten kuulemisten lisäksi ministeriö kutsui Euroopan neuvoston kansainvälisen asiantuntijaryhmän arvioimaan lain uudistamisen lähtökohtia ja tarpeita. Asiantuntijaryhmä vieraili Helsingissä maaliskuussa 2015, ja luovutti raporttinsa ministeriölle huhtikuussa 2015.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

II Yksityiskohtaiset perustelut

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalaan kuuluvista lain keskeisistä sisällöistä. Pykälä on uusi. Pykälän *1 momentin* mukaan laissa säädettäisiin nuorisotyön ja -toiminnan edistämisestä ja nuorisopolitiikasta sekä niihin liittyvästä valtionhallinnon ja kunnan vastuusta ja yhteistyöstä sekä toimialan valtionrahoituksesta. Momentissa mainitaan sekä nuorisotyö että nuorisotoiminta. Nuorisotoiminta mainitaan ainoastaan voimassa olevan lain 7 §:ssä kunnan nuorisotyöhön ja –politiikkaan kuuluvien tehtävien luettelossa. Nuorisotoiminnalla tarkoitetaan tässä laissa nuorten omaehtoista toimintaa. Nuorisotyötä ja nuorisotoimintaa käsitellään tarkemmin 3 §:ssä määritelmien yhteydessä. Valtionhallinnolla tarkoitetaan tässä säännöksessä opetus- ja kulttuuriministeriötä ja aluehallinnon tehtävistä vastaavia aluehallintovirastoja. Valtionrahoituksella tarkoitetaan valtionosuuksia ja harkinnanvaraisia valtionavustuksia.

Pykälän *2 momentissa* olisi viittaussäännös Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Suomi on liittynyt useisiin kansainvälisiin sopimuksiin, joita on käsitelty tarkemmin yleisperustelujen jaksossa kansainväliset sopimukset. Momentissa muistutettaisiin, että näiden sopimusten mukaisia velvoitteita noudatettaisiin ehdotetun lain lisäksi.

2 §. *Lain tavoite.* Pykälässä säädettäisiin lain tavoitteesta ja sen toteuttamisessa olevista lähtökohdista. Lain tavoitteena olisi pykälän *1 momentin* mukaan edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Momentti vastaisi osittain voimassa olevan lain 1 §:n 1 momenttia, kuitenkin niin, että ehdotuksessa nykyisen lain tarkoitus on muutettu tavoitteeksi sekä täsmennetty ja jäsennelty uudelleen.

Voimassa olevassa laissa lain tarkoituksena on mainittu aktiivinen kansalaisuus ja sosiaalinen vahvistaminen. Lain määritelmien mukaan aktiivisella kansalaisuudella tarkoitetaan nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa ja sosiaalisella vahvistamisella nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Vaikka näitä käsitteitä ei ehdoteta momentissa käytettävän, tavoitteita ei tältä osin ole tarkoitus muuttaa. Voimassa olevassa laissa käytettävien käsitteiden sisältöä avattaisiin ja täsmennettäisiin säännöksessä. Aktiivisen kansalaisuuden edistämiseen voidaan katsoa sisältyvän sekä momentin 1 kohdassa mainittu nuorten osallisuuden, vaikuttamismahdollisuuksien, kykyjen ja edellytysten edistäminen että momentin 2 kohdassa mainittu nuorten kasvun, itsenäistymisen ja yhteisöllisyyden sekä niihin liittyvien tietojen ja taitojen oppimisen tukeminen. Momentin 2 kohdassa mainitut tavoitteet voidaan myös katsoa sisältyvän sosiaaliseen vahvistamiseen momentin 3 kohdassa mainitun nuorten harrastamisen ja kansalaisyhteiskunnassa toiminnan edistämisen ohella. Kansalaisyhteis-

kunnalla tarkoitetaan vapaaehtoisesti järjestäytyntä toimintaa esimerkiksi järjestöissä, seuroissa ja muissa kolmanteen sektoriin kuuluvissa yhteisöissä.

Voimassa olevassa laissa nuorten yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja yhteisöllisyys ovat 2 momentissa mainittuja lähtökohtia tavoitteiden toteuttamisessa. Näiden arvojen korostamiseksi niiden edistäminen ehdotetaan otettavaksi osaksi lain tavoitetta.

Pykälän 2 momentin mukaan lain tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina olisivat yhteisvastuu, monikulttuurisuus, kansainvälisyys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö. Nämä lähtökohdat luovat lain arvopohjan, joka ohjaa 1 momentin tavoitteen toteuttamisessa. Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja yhteisöllisyys siirrettäisiin pykälän 1 momentin tavoitteeseen. Muilta osin momentti vastaisi monialaista yhteistyötä koskevaa kohtaa lukuun ottamatta voimassa olevaa säännöstä. Monialaisella yhteistyöllä tarkoitetaan eri toimialojen viranomaisten yhteistyötä. Monialaisesta yhteistyöstä paikallistasolla säädetään 8 §:ssä.

3 §. Määritelmät. Pykälässä säädettäisiin nuorisolaissa käytettävistä määritelmistä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa määritelmiä olisi nykyisen kahdeksan sijasta viisi.

Pykälän 1 kohdan mukaan nuorilla tarkoitetaan 7–29 -vuotiaita. Alaikärajaa ehdotetaan nostettavaksi oppivelvollisuusikäisiin nuoriin. Yläikärajaa ehdotetaan nostettavaksi yhdellä vuodella. Voimassa olevassa laissa oleva väljä ikäraja ei ole ollut tarkoituksenmukainen, koska nuorisopalveluja pääsääntöisesti ei ole tarjolla 0–6 -vuotiaille. Ehdotettu 7-vuoden alaikäraja on myös lähempänä nuorten itsensä laatimaa määritelmää nuorista. Yläikäraja selkiyttää nykyisen lain ikärajatulkintaa ja nostaa sen lähemmäs EU:n nuoriso-ohjelmissa käytettyä nuorten ikärajaa.

Ehdotettu ikärajan muutos toimii kuntien valtionosuuden laskentaperusteena sekä määrittelee tämän lain kohderyhmän, joka otetaan huomioon muun muassa nuorisojärjestöjen avustuksissa. Alaikärajan muuttaminen ei estäisi nuorisojärjestöjä tarjoamasta harrastuksia myös alle 7-vuotiaille. Muutoksella ei ole tarkoitus ohjata nuorisoalan järjestöjen itse määrittelemiä kohderyhmiä.

Pykälän 2 kohdan mukaan nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa. Määritelmässä halutaan painottaa nuorilähtöisyyttä, mikä nuorisotyössä tarkoittaa nuorten omien ajatusten ja tarpeiden kunnioittamista ja tukemista. Nuorisotyössä kohdataan nuori ja toimitaan nuorten kanssa yhdessä ottaen huomioon hänen omat lähtökohtansa. Nuorisotyön tehtävänä on palvelujen tarjoamisen ohella tukea tavoitteellisesti nuorten elämää siten, että nuoret tunnustetaan yksilöinä, ryhmän jäseninä ja väestöryhmänä. Nuorisotyön tavoitteena on parantaa nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia toimia yhteiskunnan jäsenenä ja aktiivisena kansalaisena.

Pykälän 3 kohdan mukaan nuorisopolitiikalla tarkoitetaan nuorten kasvu- ja elinolojen sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamista. Määritelmän uutena osana olisi maininta sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamisesta. Nuorisopolitiikan laajenemisesta määritelmässä otettaisiin huomioon Suomen väestörakenteen muutos sekä maan sisäinen muuttoliike.

Pykälän 4 kohdan mukaan nuorisotoiminnalla tarkoitetaan nuorten omaehtoista toimintaa. Määritelmä on uusi. Nuorisotoiminta on aktiivisen kansalaisuuden yksi ulottuvuus, jossa painottuu nuorten itsensä suunnittelema ja tekemä toiminta. Nuorisotoiminta on nuorten itsensä luomaa toimintaa, jossa nuoret ovat toiminnan varsinaiset sisällön tuottajat tai tekijät. Nuorisotoiminta voi olla nuorisoalan järjestön tai muun ryhmän puitteissa toteutettavaa toimintaa taikka nuorten omaa yhteistoimintaa. Olennaista ei ole toiminnan muoto tai sen puitteet, vaan se, että nuoret ovat siinä itse aktiivisia toimijoita.

Myös esimerkiksi kunta tai nuorisoalan järjestö voi edistää nuorisotoimintaa tukemalla nuoren omatoimisen tekemisen mahdollisuuksia ja puitteita.

Pykälän *5 kohdan* mukaan nuorisoalan järjestöllä tarkoitetaan nuorisotyötä tekevää, nuorisotoimintaa tai nuorisotyön palveluja järjestävää rekisteröityä yhdistystä tai säätiötä. Määritelmä kattaisi sekä voimassa olevan lain 10 §:n mukaiset nuorisojärjestöt ja nuorisotyön palvelujärjestöt että 11 §:n mukaiset nuorisotyötä tekevät järjestöt.

2 luku Valtion nuorisotyö ja -politiikka

4 §. Valtion vastuu. Pykälän *1 momentin* mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vastaisi nuorisotyön ja -politiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä sekä yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa. Voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentissa säädetään valtion vastuusta. Ehdotettua momenttia on monin osin tarkistettu verrattuna voimassa olevaan säännökseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vastuu nuorisotyön ja -politiikan johdosta perustuu perustuslakiin, valtioneuvostosta annettuun lakiin (175/2003), valtioneuvoston ohjesääntöön (262/2003), opetus- ja kulttuuriministeriöstä annettuun valtioneuvoston asetukseen (310/2010) ja opetus- ja kulttuuriministeriön työjärjestyksestä annettuun opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen (359/2014).

Perustuslain 68 §:n mukaan kukin ministeriö vastaa toimialallaan valtioneuvostolle kuuluvien asioiden valmistelusta ja hallinnon asianmukaisesta toiminnasta. Ministeriöiden toimialasta ja asioiden jaosta niiden kesken sekä valtioneuvoston muusta järjestysmuodosta säädetään lailla tai valtioneuvoston antamalla asetuksella. Valtioneuvostosta annetun lain 2 §:n 2 momentin (1137/2014) mukaan ministeriöt toimivat tarpeen mukaan yhteistyössä asioiden valmistelussa. Yhteistyön järjestämisestä vastaa se ministeriö, jonka toimialaan asia pääosaltaan kuuluu.

Valtioneuvoston ohjesäännössä annetaan yhteiset säännökset ministeriön toimialasta ja päätösvallasta. Ohjesäännön 18 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan nuorisotyö kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan. Vastaavasti opetus- ja kulttuuriministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:ssä säädetään, että nuorisotyö kuuluu ministeriön tehtäviin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön työjärjestyksestä annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen 17 §:n mukaan nuoriso- ja liikuntapolitiikan osaston toimialaan kuuluvat nuorisotyö ja -politiikka. Osaston tehtävänä on myös huolehtia toimialaansa kuuluvan nuorisotyön yleisistä edellytyksistä. Lisäksi osasto vastaa nuorisoalan kansalaisyhteiskuntaan liittyvistä asioista yhteistyössä muiden osastojen ja yksiköiden kanssa. Nuorisotyön yleiset edellytykset tarkoittavat nuorisotoimea, nuorisotyön kansalaistoimintaa, nuorisotyön yhteiskunnallista kehittämistä ja kansalliseen yhteistyöhön liittyviä asioita, nuorisotutkimusta, nuorisotila-asioita ja valtion nuorisoasian neuvottelukuntaa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että nuorisotyön ja -politiikan aluehallinnon tehtävistä vastaavat aluehallintovirastot, jotka toimivat läheisessä yhteistyössä kuntien kanssa. Aluehallintovirastot toteuttavat valtion nuorisopolitiikkaa toimialueillaan. Tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että valtion tulee tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä kuntien, nuorisoalan järjestöjen ja muiden yhteisöjen sekä nuorten kanssa. Muut yhteisöt olisivat muun muassa nuorisopalveluita tuottavat muut kuin nuorisoalan järjestöt, yritykset ja muut yhteisöt. Säännöksellä on tarkoitus vahvistaa perustus-

lain 21 §:ssä tarkoitettua hyvän hallinnon perusteisiin kuuluvaa kuulemisperiaatetta. Toimivaltaisen valtion viranomaisen tulee harkita yhteistyön muoto ja toteutus käsiteltävänä olevan asian mukaisesti.

5 §. *Valtion nuorisopolitiikan ohjelma.* Pykälässä säädettäisiin valtion nuorisopolitiikan ohjelmasta. Pykälän *1 momentin* mukaan valtioneuvosto hyväksyisi joka neljäs vuosi valtion nuorisopolitiikan ohjelman. Ehdotettu momentti vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin ensimmäistä lausetta, kuitenkin niin, että nuorisopolitiikan kehittämisohjelma on muutettu nuorisopolitiikan ohjelmaksi.

Pykälän *2 momentin* mukaan ohjelma sisältäisi tarkemmat tavoitteet valtakunnalliselle nuorisopolitiikalle. Momentissa ei mainittaisi erikseen enää aluehallintovirastojen ohjelmatyön suuntaviivoja, koska niiden katsotaan sisältyvän valtakunnallisiin tavoitteisiin. Momentti ei sisältäisi myöskään enää suuntaviivoja kuntien ohjelmatyölle.

Momentin toisen lauseen mukaan ohjelman toteutumista seurattaisiin ja ohjelmaa tarkistettaisiin tarvittaessa. Säännökseen on lisätty uutena asiana ohjelman toteutumisen seuranta. Tämä tehtävä kuuluisi opetus- ja kulttuuriministeriölle. Ohjelman tarkistamisesta päättäisi valtioneuvosto.

Pykälän *3 momentin* mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelisi ohjelman yhteistyössä asianomaisten muiden ministeriöiden kanssa. Näitä ministeriöitä olisivat lähinnä sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö ja oikeusministeriö. Valmistelussa tulisi kuulla nuoria ja nuorisotyön ja – politiikan keskeisiä tahoja. Ohjelman valmistelussa kuultavia tahoja voisivat olla nuorisoalan järjestöt sekä muut nuorten parissa työtä tekevät yhteisöt ja nuorten kasvu- ja elinoloihin vaikuttavat tahot. Nuoria voitaisiin kuulla suoraan esimerkiksi sähköisen osallistumisen välinein. Täten nuoret otettaisiin mukaan valtakunnallisen nuorisopolitiikan määrittelyyn avoimen hallinnon toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Pykälän *4 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että tarkempia säännöksiä ohjelman sisällöstä ja valmistelusta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 4 §:n 3 momenttia.

6 §. *Valtion nuorisoneuvosto.* Pykälässä säädettäisiin valtion nuorisoneuvostosta. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 5 §:ää. Asiantuntijaelimen nimeä kuitenkin muutettaisiin ja sen tehtäviä hieman tarkennettaisiin.

Pykälän *1 momentin* mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimisi valtion nuorisoneuvosto, jonka asettaisi valtioneuvosto. Momentti vastaa voimassa olevan lain 6 §:n 1 momentin kahta ensimmäistä virkettä, mutta toimielimen nimi valtion nuorisoasian neuvottelukunta ehdotetaan muutettavaksi valtion nuorisoneuvostoksi.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin nuorisoneuvoston tehtävistä. Momentin 1 kohdan mukaan neuvoston tehtävänä olisi käsitellä nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja erityisesti arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia nuoriin ja nuorille suunnattuihin palveluihin ja toimintoihin. Tehtävä on uusi. Neuvosto käsitelisi nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita myös muilta kuin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta. Neuvoston tehtävänä olisi momentin 2 kohdan mukaan tehdä aloitteita ja esityksiä toimialan kehittämiseksi, momentin 3 kohdan mukaan tuottaa ajankohtaista tietoa nuorista ja heidän elinoloistaan sekä momentin 4 kohdan mukaan antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto valtion nuorisopolitiikan ohjelmaan otettavista asioista. Nämä tehtävät vastaavat sisällöltään voimassa olevan lain 5 §:n 2 momentissa säädettyjä neuvottelukunnan tehtäviä, joskin tehtäviä on hieman täsmennetty. Momentin 5 kohdan mukaan neuvoston tehtävänä olisi lisäksi seurata toimialan kansainvälistä kehitystä ja yhteistyötä. Tämä tehtävä on myös uusi.

Pykälän *3 momentin* mukaan neuvostolla voisi olla jaostoja asioiden valmistelua varten. Momentti vastaa voimassa olevan lain 6 §:n 1 momentin viimeistä virkettä.

Pykälän *4 momentin* mukaan neuvoston tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 6 §:n 3 momenttia.

7 §. Avustustoimikunta. Pykälässä säädettäisiin avustustoimikunnasta. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 6 §:ää. Toimikunnan nimi kuitenkin muuttuisi arviointi- ja avustustoimikunnasta avustustoimikunnaksi ja sen tehtäviä tarkennettaisiin eräin osin.

Pykälän *1 momentin* mukaan nuorisovaltuuston järjestöjen avustustasoissa opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelimenä on avustustoimikunta, jonka asettaa valtioneuvosto. Momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 6 §:n 1 momenttia. Avustustoimikunnan toimintakenttää laajennettaisiin kuitenkin siten, että se toimisi asiantuntijaelimenä kaikkien nuorisovaltuuston järjestöjen avustustasoissa. Voimassa olevan säännöksen mukaan toimikunta toimii asiantuntijaelimenä ainoastaan valtakunnallisten nuorisovaltuustojen ja valtakunnallisten nuorisotyön palvelujärjestöjen avustustasoissa. Toimikunnan tehtävät koskisivat ehdotuksen mukaan kaikkia nuorisovaltuuston järjestöille 15 ja 16 §:n mukaan jaettavia avustuksia.

Pykälän *2 momentin* mukaan avustustoimikunnan tehtävänä olisi antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto nuorisovaltuuston järjestöjen valtionavustuksesta ja nuorisovaltuuston järjestöjen valtionavustusten jaosta sekä tehdä opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä selvityksiä avustettavien nuorisovaltuuston järjestöjen toiminnasta. Tehtävät vastaisivat pääosin voimassa olevan lain 6 §:n 2 momentissa säädettyjä arviointi- ja avustustoimikunnan tehtäviä. Avustuksiin liittyvät tehtävät koskisivat kuitenkin kaikkia avustettavia nuorisovaltuuston järjestöjä. Voimassa olevan säännöksen 4 kohdan mukaan arviointi- ja avustustoimikunnan tehtävänä on myös tehdä arviointeja järjestöjen toiminnasta. Tämä tehtävä ehdotetaan korvattavaksi toimikunnan tehtävällä tehdä selvityksiä avustettavien järjestöjen toiminnasta opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä. Näiden selvitysten perusteella ministeriö tekee johtopäätökset avustettavien järjestöjen toiminnasta.

Pykälän *3 momentin* mukaan toimikunnan tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 6 §:n 3 momenttia.

3 luku Kuntien nuorisotyö ja -politiikka sekä monialainen yhteistyö

8 §. Kunnan vastuu. Pykälässä säädetään kunnan vastuusta nuorisotyössä ja -politiikassa. Pykälän *1 momentin* mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluisivat edelleen kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan ehdotetun lain 2 §:n tavoitteita kunnan tulisi paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja – toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Tässä momentissa ei säädettäisi tätä tarkemmin, mitä tehtäviä tai toimenpiteitä kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluisi. Verrattuna voimassa olevaan 7 §:n 1 momenttiin säännöksessä ei enää mainittaisi nuorisoyhdistyksiä ja nuorisotyötä tekeviä järjestöjä. Muutoksella vahvistetaan kunnan itsenäistä vastuuta toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa päättämällä ja paikallisiin olosuhteisiin sopivalla tavalla. Kunnat ovat erikokoisia ja väestörakenteeltaan erilaisia, minkä vuoksi ne voivat organisoida toimialan palvelut monin eri tavoin. Kuntalain (410/2014) 8 §:n mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädetyt tehtävät itse tai sopia

järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Kuntalain 9 §:n mukaan kunta voi tuottaa palvelut itse tai hankkia ne muulta palvelujen tuottajalta.

Pykälän 2 momentin mukaan kunnan tulisi 1 momentissa tarkoitettua tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten sekä nuorten, nuorisovaltuustojen ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Momentti vastaa voimassa olevan lain 7 §:n 3 momenttia.

9 §. Monialainen yhteistyö. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi monialaisesta yhteistyöstä, jonka kohderyhmänä olisivat kaikki kunnassa asuvat nuoret. Vastaavasta monialaisesta yhteistyöstä säädetään voimassa olevan lain 7 a §:ssä. Yhteistyön varmistamiseksi olisi edelleen pakollisena toimintamuotona ohjaus- ja palveluverkosto. Säännös ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi voimassa olevan 7 a §:än nähden niin, että kunnalla on suurempi mahdollisuus ottaa paikalliset olosuhteet huomioon täyttäessään säännöksen mukaisen velvoitteensa.

Pykälän 1 momentin mukaan kunnassa tulisi olla paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten ohjaus- ja palveluverkosto tai muu vastaava yhteistyöryhmä, jonka kohderyhmänä olisivat kaikki kunnassa asuvat nuoret. Halutessaan kunnat voisivat koota yhteisen verkoston. Kunnat voisivat myös yhdistellä eri kohderyhmille suunnattuja verkostoja haluamallaan tavalla, kunhan nimetyille verkostolle olisi annettu tehtäväksi ehdotetun lain mukaiset tehtävät. Verkoston kokoonpanosta ei enää säädettäisi, mutta tarkoituksena on, että verkostoon kuuluisivat edelleen tarpeen mukaan opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimien sekä työ-, poliisi- ja puolustushallinnon edustajat. Verkostossa voisi olla edustettuina myös muita viranomaisia, kuten esimerkiksi kunnan kulttuuri-, liikunta- ja kirjastotoimi.

Jos kunnassa järjestetään nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä, olisi näiden tahojen edustajien tarpeellista olla mukana verkostossa. Myös yhteistyö paikallisesti perusopetuksen jälkeistä koulutusta järjestävien tahojen kanssa olisi tärkeää. Verkoston tai vastaavan yhteistyöryhmän tulisi edelleen toimia vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Verkoston tai vastaavan yhteistyöryhmän kohderyhmänä olisivat kaikki kunnassa asuvat nuoret eikä verkosto tai ryhmä käsittelee yksittäistä nuorta koskevia asioita.

Momentti vastaisi näin tarkistettuna voimassa olevan lain 7 a §:n 1 momenttia.

Useiden kuntien yhteinen verkosto helpottaisi valtion paikallis- tai aluehallinnon eli työ-, poliisi- ja puolustusviranomaisten osallistumista verkostotyöhön. Toimiva yhteistyö luo puitteet sille, että eri viranomaisten palveluista voidaan rakentaa nuorten tarpeita vastaavia palvelukokonaisuuksia ja yhtenäisiä käytänteitä.

Kunnissa voi jo nykyisin olla lakisääteisiä monialaisia yhteistyöryhmiä. Tällaisia ovat ainakin lastensuojelulain 14 §:ssä ja kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä annetun lain 5 §:ssä tarkoitettut ryhmät. Toisaalta erilaisten kehittämishankkeiden yhteydessä kuntiin on voitu perustaa eri tahojen edustajista koottuja yhteistyöryhmiä tai verkostoja. Osa ryhmistä kootaan yksittäisiä asiakastarpeita varten ja niissä ovat mukana asiakkaan kannalta keskeiset viranomaistahot. Osa ryhmistä taas käsittelee toimeksiantoonsa kuuluvia asioita laajemmasta, esimerkiksi palvelujen kehittämisenäkökulmasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yksityiskohtaisemmin nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tai muun vastaavan yhteistyöryhmän tehtävistä. Momentin 1 kohta vastaa voimassa olevan lain 7 a §:n 2 momentin 1 kohtaa. Momentin 2 ja 3 kohtaan on koottu voimassa olevan lain 7 a §:n 2 momentin 2–4 kohdan tehtävät selkiytettynä. Tehtävät on koottu eri toimialojen kehittämishankkeissa koetelluista yhteistyömalleista. Verkostolla

pyritään parantamaan nuorille suunnattujen palvelujärjestelmien keskinäistä toimivuutta ja vaikuttavuutta.

Momentin 1 kohdan mukaan verkoston tehtävänä olisi koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi. Tarkoituksena ei ole tehdä päällekkäistä työtä muualla lainsäädännössä edellytettävien velvoitteiden kanssa vaan hyödyntää jo olemassa olevaa tietopohjaa nykyistä laajemmin. Koottuja tietoja voidaan hyödyntää myös alueellisessa ja valtakunnallisessa päätöksenteossa.

Momentin 2 kohdan mukaan verkoston tulisi edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjaamisessa sekä tiedon vaihdon sujuvuutta. Momentin 3 kohdan mukaan verkoston tulisi edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi.

10 §. Etsivä nuorisotyö. Pykälässä säädettäisiin etsivästä nuorisotyöstä, sen tehtävistä ja toteuttamisesta kunnissa. Etsivästä nuorisotyöstä säädetään voimassa olevan lain 7 b §:ssä. Kyseisen säännöksen mukaan kunta ei ole velvollinen järjestämään etsivää nuorisotyötä, vaan tehtävä on kunnalle vapaaehtoinen. Tältä osin ehdotettu säännös vastaa voimassa olevaa säännöstä.

Pykälän *1 momentin* mukaan etsivän nuorisotyön tehtävänä olisi tavoittaa ja auttaa tuen tarpeessa olevaa nuorta sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuun, itsenäistymistään, osallisuutta yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Verrattuna voimassa olevan lain 7 b §:n 1 momenttiin etsivässä nuorisotyössä korostettaisiin myös nuoren osallisuuden ja elämänhallinnan edistämistä. Voimassa olevassa momentissa oleva säännös siitä, että etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta ehdotetaan siirrettäväksi 3 momenttiin. Muilta osin momentti vastaa voimassa olevaa säännöstä.

Pykälän *2 momentin* vastaisi voimassa olevan lain 7 b §:n 2 momenttia.

Pykälän *3 momentin* mukaan etsivää nuorisotyötä olisi aloitettava ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Tältä osin momentti vastaisi voimassa olevan lain 7 b §:n 1 momentin viimeistä lausetta. Momentin mukaan etsivää nuorisotyötä voitaisiin myös aloittaa muiden viranomaisten luovuttamien tietojen perusteella.

11 §. Tietojen luovuttaminen etsivälle nuorisotyölle. Pykälässä säädettäisiin nuoren yksilöinti- ja yhteystietojen luovuttamisesta etsivää nuorisotyötä varten. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 7 c §:ää.

Pykälän *1 momentti* vastaisi voimassa olevan lain 7 c §:n 1 momenttia.

Pykälän *2 momentti* vastaisi pääosin voimassa olevan lain 7 c §:n 2 momenttia. Ehdotetun momentin 2 ja 3 kohtaa muutettaisiin kuitenkin siten, että tietojen luovutukseen liittyvä erillinen 25-vuoden yläikäraja poistettaisiin. Säännökset koskisivat siten kaikkia 3 §:n määritelmän mukaisia nuoria.

Pykälän *3 momentti* vastaisi voimassa olevan lain 7 c §:n 3 momenttia.

Pykälän *4 momentti* vastaisi muutoin voimassa olevan lain 7 c §:n 4 momenttia, mutta siinä säädettäisiin myös Kansaneläkelaitoksen oikeudesta luovuttaa nuorta koskevia tietoja etsivää nuorisotyötä varten. Voimassa oleva momentin mukainen oikeus luovuttaa nuorta koskevia tietoja etsivää nuorisotyötä varten koskee ainoastaan viranomaisia.

Pykälän *5 momentti* vastaisi voimassa olevan lain 7 c §:n 5 momenttia.

Pykälän *6 momentissa* viitattaisiin lastensuojelulain (417/2007) 25 ja 25 c §:n sekä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:ssä säädettyihin ilmoitusvelvollisuuksiin. Momen-

tin mukaan kyseisten pykälien perusteella ilmoitusvelvollisen henkilön ei tarvitsisi tehdä samojen tietojen perusteella ilmoitusta myös etsivälle nuorisotyölle. Mahdollinen ilmoitus etsivälle nuorisotyölle ei myöskään korvaisi lastensuojeluilmoituksesta ja sosiaalihuoltolaissa säädettyjä velvoitteita. Ilmoitus etsivälle nuorisotyölle ei myöskään muuta ilmoittajan viranomaistehtäviin kuuluvia oikeuksia, velvollisuuksia tai vastuita nuoren osalta.

12 §. *Rekisteri viranomaisten yhteistyötä varten etsivässä nuorisotyössä.* Pykälässä säädettäisiin kunnan oikeudesta ylläpitää rekisteriä, johon etsivälle nuorisotyölle luovutettavia tietoja voidaan merkitä. Pykälä on uusi.

Pykälän *1 momentin* mukaan kunta voisi ylläpitää rekisteriä, johon viranomaiset ja Kansaneläkelaitos voisivat luovuttaa etsivälle nuorisotyölle 11 §:ssä tarkoitettuja nuoren yksilöinti- ja yhteystietoja. Rekisterin ylläpito olisi kunnalle vapaaehtoinen. Momentin mukaan rekisterin ylläpidon edellytyksenä kuitenkin olisi, että kunta järjestää etsivää nuorisotyötä. Syy ehtoon on, että rekisteriin luovutetut tiedot välittyisivät ensisijaisesti etsivälle nuorisotyölle. Rekisterimerkintä olisi verrattavissa suojattuun sähköpostiin tai muuhun tapaan luovuttaa nuoren tietoja etsivälle nuorisotyölle.

Nuoren kotikunta vastaa rekisterinpitäjänä nuoren henkilötietojen käsittelystä. Kuntalain 8 ja 9 §:n nojalla kunnat voivat myös sopia, että yllä mainitut tehtävät annetaan osittain tai kokonaan toisen kunnan, kuntayhtymän tai rekisteröidyn yhdistyksen hoidettavaksi yhden tai useamman kunnan alueella. Rekisterin perustamisessa tulee ottaa huomioon laki julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta (634/2011).

Pykälän *2 momentin* mukaan tiedon luovuttajan tulisi nuoren yksilöinti- ja yhteystietojen lisäksi kirjata rekisteriin nimensä, tehtävänsä ja muut yhteystiedot. Rekisteriin ei säännöksen mukaan tulisi kirjata muita tietoja. Rekisterissä ei näin ollen käsiteltäisi etsivän nuorisotyön suorittamisen yhteydessä nuoresta saatuja tietoja. Näiden tietojen käsittelystä säädettäisiin jäljempänä 13 §:ssä. Rekisteriin kirjatut tiedot välittyisivät etsivän nuorisotyön lisäksi sille viranomaiselle, joka on luovuttanut samaa nuorta koskevia tietoja rekisteriin. Tämän tarkoituksena on edesauttaa viranomaisten välistä tiedonkulkua ja yhteistyötä nuoren asioissa.

Pykälän *3 momentin* mukaan kunta voisi kirjallisella sopimuksella antaa nuoren kanssa toimivalle rekisteröidylle yhdistykselle, säätiölle tai muulle yhteisölle oikeuden käyttää rekisteriä tietojen luovuttamista varten. Avaamalla muille toimijoille kuin viranomaisille mahdollisuuden helposti ilmaista huolensa nuoresta, voidaan varhaisen tuen tarvetta karvoittaa aikaisessa vaiheessa. Näin esimerkiksi nuorille harrastustoimintaa tarjoavat tahot voisivat sopimuksen perusteella käyttää rekisteriä. Sopimuksen perusteella rekisteriä käytävälle tahoille ei kuitenkaan muiden luovuttamat tiedot nuoresta välittyisi.

Pykälän *4 momentin* mukaan etsivän nuorisotyön olisi sopivalla tavalla ilmoitettava sopimuksen perusteella rekisteriin luovutetuista tiedoista nuorelle ja alaikäisen nuoren huoltajalle ilman aiheetonta viivettä.

Toiminnassa otetaan huomioon tietosuojavaatimukset. Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan toimintaa koskevia erityislakeja sekä henkilötietolakia yleislakina. Rekisteriin tallennetut tiedot ovat salassa pidettäviä. Tietoja käsitteleviä tahoja sitoo salassapito- ja vaitiolovelvollisuus, mm. henkilötietolaki 523/1999 ja julkisuuslaki (laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta) 621/1999.

13 §. *Nuoren tietojen käsittely etsivässä nuorisotyössä.* Pykälässä säädettäisiin etsivän nuorisotyön tehtävien hoitamisessa tarvittavien tietojen käsittelystä. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 7 d §:ää. Säännös etsivää nuorisotyötä varten luovutettavista nuoren yksilöinti- ja yhteystietojen sähköisestä luovuttamisesta ehdotetaan siirrettäväksi 11 §:ään.

Pykälän *1 momentin* mukaan toiminnassa noudatettaisiin henkilötietolakia. Etsivä nuorisotyö voisi yhdistää tai muutoin käsitellä tehtävässä saamiaan tietoja tuen tarpeessa olevien nuorten löytämiseksi ja varhaisen tuen antamiseksi.

Toiminnassa syntyneiden asiakirjojen käsittelyssä ja arkistoinnissa noudatettaisiin samoja periaatteita kuin muihinkin viranomaisten asiakirjoihin. Etsivän nuorisotyön asiakasrekisterin tulisi olla erillinen rekisteri, jolla olisi oma käyttötarkoituksensa, riippumatta siitä, miten kunta organisoii toiminnan. Henkilötietojen käsittelystä vastaisi rekisterinpitäjänä kunta.

Henkilötietolain 9 § oikeuttaa käsittelemään vain toiminnan kannalta tarpeellisia tietoja. Käsiteltäessä yksittäistä nuorta koskevaa asiaa etsivässä nuorisotyössä kirjattaisiin nuoren yhteys- ja yksilöintitietojen ilmoittaja, päätetyt jatkotoimenpiteet sekä mitä tietoja ja kenelle nuoresta on annettu. Jos kunta tekisi yksityisen palveluntuottajan kanssa toimeksiantosopimuksen etsivää nuorisotyötä koskevan palvelun tuottamisesta, kunnan asianomainen toimielin olisi sopimuksen piiriin kuuluvissa palveluissa kerättyjen tietojen henkilötietolain 3 §:n 4 kohdassa määritelty rekisterinpitäjä, joka vastaisi henkilötietojen käsittelystä. Toiminnassa kerättävät tiedot pysyisivät viranomaistietoina riippumatta siitä, kuka tietoja käsittelee.

Yksityinen palveluntuottaja keräisi ja käsitelisi asiakastietoja sopimuksessa sovitun mukaisesti. Henkilötietolain 5 §:n mukaan rekisterinpitäjän lukuun toimivan itsenäisen elinkeinon tai toiminnanharjoittajan on käsiteltävä henkilötietoja laillisesti ja noudatettava huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa. Sen on myös lain 32 §:n mukaan ennen tietojen käsittelyyn ryhtymistä annettava rekisterinpitäjälle asianmukaiset selvitykset ja sitoumukset ja muutoin riittävät takeet henkilötietojen suojaamisesta.

Hankittaessa palveluja yksityiseltä nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä kunnan olisi varmistettava, että palvelut järjestetään nuorisolain mukaisesti. Niiden tulisi vastata sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toimijalta. Esimerkkinä laatuvaatimuksista voidaan mainita henkilöstön kelpoisuus- ja salassapitovaatimukset.

Henkilötietojen käsittelyn kannalta kuntien keskinäinen sopimus palvelun järjestämisestä merkitsisi sitä, että sopimuksessa mukana olevat kunnat tuottaisivat toisilleen palvelua toimeksiantosopimuksen perusteella ja toistensa lukuun.

Pykälän *2 momentti* vastaa nykyisen 7 d §:n 2 momenttia.

Pykälän *3 momentti* vastaa nykyisen 7 d §:n 3 momenttia.

4 luku Valtionrahoitus

14 §. Valtionosuus kunnille. Pykälän mukaan kunnalle myönnettäisiin valtionosuutta tämän lain mukaisiin käyttötarkoituksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetusta laissa säädetään. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 9 §:n ensimmäistä virkettä. Voimassa olevassa laissa oleva säännös siitä, että valtionosuus tulee käyttää lain 7 §:ssä tarkoitettuun toimintaan ehdotetaan poistettavaksi. Näin ollen kunnalla olisi jatkossa suurempi harkintavalta sen suhteen, mihin kunnan saama valtionosuus käytetään. Valtionosuus tulisi kuitenkin käyttää ehdotetun lain mukaiseen toimintaan.

15 §. Nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuus. Pykälässä säädettäisiin nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuudesta. Voimassa olevassa laissa ei ole järjestön valtionapukelpoisuutta koskevia säännöksiä, mutta voimassa olevan lain 10 §:ssä säädetään valtionavustuksen saamisen edellytyksistä. Pykälä vastaa osittain kyseisessä pykälässä olevia säännöksiä.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että nuorisoalan järjestön valtionavustuksen saamisen edellytyksenä on, että opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy järjestön valtionapukelpoiseksi.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että valtionapukelpoiseksi voidaan hyväksyä sellainen nuorisoalan järjestö, joka toteuttaa ehdotetun lain 2 §:ssä säädettyjä velvoitteita ja lähtökohtia sekä jonka tarkoituksena on nuorisotyön tai nuorisotoiminnan edistäminen tai joka tarjoaa palveluja muille nuorisoalan järjestöille, kunnille tai muille nuorisoalan yhteisöille.

Voimassa olevassa laissa valtionavustuksen saamisen edellytyksenä on järjestön valtakunnallisuus. Tämä edellytys ehdotetaan poistettavaksi, jotta voidaan ottaa paremmin huomioon nuorten alueellinen sijoittuminen. Nuorten sijoittuminen on viimeisten vuosikymmenten aikana huomattavasti keskittynyt ja ennustetaan keskittyvän entisestään.

Pykälän *3 momentin* mukaan valtionapukelpoisuutta harkittaessa otettaisiin huomioon järjestön toiminnan laatu, laajuus ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä se, miten järjestö edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta. Valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksistä olisi tarkoitus säätää tarkemmin asetuksella.

Pykälän *4 momentin* mukaan valtionapukelpoiseksi ei hyväksyttäisi järjestöä, jonka pääasiallisena tehtävänä on edistää yhden koulutus-, opinto- tai vastaavan alan opiskelua. Pääasiallisesti ammatillista järjestäytymistä edistävää järjestöä ei myöskään hyväksyttäisi valtionapukelpoiseksi. Säännös vastaa pääosin voimassa olevan lain 10 §:n 1 momentissa olevaa säännöstä.

Pykälän *5 momentin* mukaan valtionapukelpoiseksi ei myöskään hyväksyttäisi sellaista järjestöä, jonka avustamisesta säädetään erikseen tai jolle myönnettävää valtionavustusta varten on erillinen määräraha valtion talousarviossa. Voimassa olevan säännöksen mukaan valtionavustusta ei myöskään voi saada sellainen järjestö, jonka toiminnasta säädetään erikseen. Jatkossa tällainen järjestö voitaisiin hyväksyä valtionapukelpoiseksi, edellyttäen, että valtionapukelpoisuuden hyväksymiselle ei olisi muuta laissa säädettyä estettä. Muilta osin säännös vastaa pääosin voimassa olevan lain 10 §:n 2 momenttia, joskin voimassa olevassa laissa ei säädetä valtionapukelpoisuudesta, vaan valtionavustuksen saamisesta.

Pykälän *6 momentin* mukaan tarkempia säännöksiä pykälässä tarkoitetuista järjestöjen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

16 §. *Valtionavustuksen myöntäminen nuorisoalan järjestölle.* Pykälässä säädettäisiin valtionavustuksen myöntämisestä nuorisoalan järjestöille. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan lain 10 §:ää, jossa säädetään nuorisojärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen valtionavustuksista sekä voimassa olevan lain 11 §:ää, jossa säädetään nuorisotyötä tekevien järjestöjen valtionavustuksista.

Pykälän *1 momentin* mukaan valtion talousarvioon voitaisiin ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorisoalan järjestöjen toimintaan. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 10 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä niin, että valtakunnalliset nuorisojärjestöt ja valtakunnalliset nuorisotyön palvelujärjestöt on muutettu nuorisoalan järjestöiksi. Näin muutettuna pykälä koskee myös nuorisotyötä tekevien järjestöjen valtionavustuksia, joista säädetään voimassa olevan lain 11 §:ssä.

Pykälän *2 momentin* mukaan nuorisoalan järjestö voisi osoittaa saamaansa avustusta omien alueellisten tai paikallisten rekisteröityjen jäsenjärjestöjen toimintaan siten kuin valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa säädetään. Voimassa olevan lain 10 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukaan valtakunnalliset järjestöt voivat osoittaa saamaansa avustusta rekisteröityjen piirijärjestöjensä toimintaan. Momentti vastaisi muilta osin voimassa ole-

vaa säännöstä, mutta rekisteröidyt piirijärjestöt on muutettu alueellisiksi ja paikallisiksi rekisteröidyiksi jäsenjärjestöiksi. Momenttiin on myös selvyuden vuoksi lisätty viittaus valtioneuvoston asetuksella muutetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n 2 momenttiin. Säännös, johon viitataan, koskee valtioneuvoston myöntämistä käytettäväksi muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen toteuttamiseen. Säännöksen mukaan valtioneuvoston asajan on tehtävä toimintaa tai hanketta toteuttavan kanssa sopimus valtioneuvoston käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston määrän harkinnassa huomioon otettavista seikoista. Momentti vastaa osittain voimassa olevan 10 §:n 3 momenttia, jonka mukaan avustukset myönnetään tulospäätöksellä ja tulospäätöksellä ovat toiminnan laatu, laajuus ja taloudellisuus. Avustusta myönnettäessä otetaan voimassa olevan säännöksen mukaan lisäksi huomioon toiminnan ajankohtainen yhteiskunnallinen merkitys sekä avustuksen tarve. Määrän harkinnassa huomioon otettavia seikkoja ehdotetaan osittain uudistettavaksi ja tulospäätöksellisyttä ei momentissa enää mainittaisi. Momentin mukaan valtioneuvoston määrää harkittaessa otettaisiin huomioon järjestön toiminnan laatu, laajuus, taloudellisuus ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Pykälässä ei enää säädettäisi avustuksen tarpeen huomioon ottamisesta, osaksi siksi, että se tulisi otettavaksi huomioon osana toiminnan taloudellisuutta ja osaksi siksi, että siitä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Avustuksen määrää harkittaessa otettaisiin momentin mukaan lisäksi huomioon se, miten järjestö toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta sekä toteuttaa muita ehdotetun lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia. Tältä osin säännös on uusi.

Pykälän 4 momentin mukaan avustuksen perusteena olevina toimintamenoina ei pidettäisi liiketoiminnasta aiheutuvia menoja. Momentti vastaa voimassa olevan lain 10 §:n 4 momenttia. Liiketoiminnalla tarkoitetaan esimerkiksi elinkeinotoimintaa, sijoitus- ja rahoitustoimintaa.

Pykälän 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä pykälässä tarkoitetuista valtioneuvoston myöntämisen edellytyksistä ja avustuksen myöntämisessä noudatettavasta menettelystä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

17 §. Valtioneuvoston myöntäminen nuorisovaltuusto-osaamiskeskukseen. Pykälässä säädettäisiin nuorisovaltuusto-osaamiskeskukseen myönnettävästä valtioneuvoston avustuksesta. Pykäle on uusi. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvoston talousarvioon voitaisiin ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorisovaltuusto-osaamiskeskusten toimintaan.

Pykälän 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyisi osaamiskeskusten valtioneuvoston tukemisen. Valtioneuvoston tukemisen edellytyksenä olisi, että osaamiskeskus edistäisi nuorisovaltuusto- ja erityisosaamista tai tukisi nuorisovaltuusto-asiiantuntija- ja muita palveluja tuottamalla, kokoamalla, hyödyntämällä tai jakamalla tietoa nuorista, nuorisotyöstä tai nuorisopolitiikasta. Lisäksi osaamiskeskusten tulisi toteuttaa ehdotetun lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia. Tarkoituksena on, että osaamiskeskusina avustettaisiin sellaisia toimijoita, jotka toiminnallaan tukisivat opetus- ja kulttuuriministeriötä ehdotetun lain 4 §:n mukaisen tehtävän hoitamisessa nuorisovaltuustoa tukevan palvelu- tai kehittämistoiminnan kautta.

Valtioneuvoston tukemistä harkittaessa otettaisiin 2 momentin mukaan huomioon keskuksen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset, toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä osaamiskeskusten muodostama kokonaisuus. Toiminnallisilla edellytyksillä tarkoitetaan toiminta- tai palvelukykyä ja osaamista, joilla vastataan nuorisovaltuusto-osaamiskeskusten tarpeisiin, sekä osaamiskeskustoiminnan mahdollistavaa sidosryhmäverkostoa. Osaamiskeskusten tulisi myös kyetä seuraamaan osaamisalansa yleistä kehitystä ja raportoimaan siitä.

Osaamiskeskusten muodostama kokonaisuus otettaisiin huomioon siten, että keskuksat muodostaisivat verkoston, joka tukisi opetus- ja kulttuuriministeriötä ehdotetun lain 4 § mukaisen tehtävän hoitamisessa. Keskusten valtionapukelpoisuusharkinnassa huomioitaisiin siten myös ehdotetun lain 5 § mukaisen valtion nuorisopolitiikan ohjelman tavoitteet.

Pykälän 3 momentin mukaan valtionavustuksen määrää harkittaessa otettaisiin huomioon mitä keskuksen tehtävät sekä keskuksen toiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Avustettavan toiminnan olisi oltava yleishyödyllistä, eikä liiketoiminnasta ja muusta vastaavasta aiheutuvia menoja pidettäisi hyväksyttävänä. Mahdollinen ylijäämä olisi käytettävä keskuksen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä osaamiskeskuksista ja niiden tehtävistä, valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

18 §. *Valtionavustusten myöntäminen nuorisokeskukselle.* Pykälässä säädettäisiin nuorisokeskukselle myönnettävästä valtionavustuksesta. Voimassa olevassa laissa valtakunnallisten nuorisokeskusten valtionavustuksista säädetään lain 12 §:ssä.

Voimassa olevassa laissa valtionavustuksen saamisen edellytyksenä on nuorisokeskuksen valtakunnallisuus. Tältä osin säännöstä ehdotetaan muutettavaksi. Kuten järjestöjen osalta on edellä todettu, nuorten sijoittuminen on viimeisten vuosikymmenten aikana huomattavasti keskittynyt ja ennustetaan keskittyvän entisestään. Valtakunnallisuutta koskevan edellytyksen poistaminen mahdollistaisi nuorten alueellisen sijoittumisen huomioon ottamisen entistä paremmin. Valtionavustuksen saamisen edellytyksiä ehdotetaan myös muilta osin uudistettavaksi.

Pykälän 1 momentin mukaan valtion talousarvioon voitaisiin ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorisokeskusten toimintaan.

Pykälän 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyisi nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden. Valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksenä olisi, että nuorisokeskus toteuttaa ehdotetun lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia ja että keskuksen pääasiallisena tehtävänä on tarjota nuorille ohjattua leiri- tai ympäristötoimintaa. Valtionapukelpoisuutta harkittaessa otettaisiin huomioon keskuksen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset, toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä nuorisokeskusten muodostama kokonaisuus.

Valtionapukelpoisen nuorisokeskuksen pääasiallisena tehtävänä olisi tarjota nuorille leiri- ja ympäristötoimintaa. Leiritoiminta tarkoittaisi useita päiviä kestävä, yöpymisiä sisältävää kokonaisvaltaista ohjattua toimintaa. Ympäristötoimintaan kuuluisi ensisijassa ympäristökasvatus eri muodoissaan, sisältäen myös luontokoulun.

Pykälän 3 momentin mukaan valtionavustuksen määrää harkittaessa otettaisiin huomioon keskuksen tehtävät sekä keskuksen toiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Momentin mukaan avustettavan toiminnan tulisi olla yleishyödyllistä. Hyväksyttävänä menoina ei pidettäisi liiketoiminnasta aiheutuvia menoja. Liiketoiminnalla tarkoitetaan esimerkiksi elinkeinotoimintaa, sijoitus- ja rahoitustoimintaa. Mahdollinen ylijäämä olisi käytettävä keskuksen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

19 §. *Valtionavustuksen myöntäminen nuorten työpajatoimintaan.* Pykälässä säädettäisiin työpajatoimintaan myönnettävästä valtionavustuksesta. Voimassa olevassa laissa ei ole erillistä työpajatoiminnan avustamista koskevaa pykälää. Voimassa olevan lain muita avus-

tuksia koskevan 13§:n mukaan valtion talousarvioon voidaan kuitenkin vuosittain ottaa määräraha muun muassa nuorten työpajatoimintaan.

Pykälän *1 momentin* mukaan valtion talousarvioon voitaisiin ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorten työpajatoimintaan.

Pykälän *2 momentin* mukaan valtionapukelpoiseksi voitaisiin hyväksyä sellainen nuorten työpajatoiminta, joka toteuttaa ehdotetun lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia ja jonka tarkoituksena on valmennuksen avulla parantaa nuoren taitoja itsenäiseen elämään ja valmiuksia koulutukseen tai työhön.

Nuorten työpajatoiminnan keskeinen tehtävä on tukea nuoren elämäntaitoja, sosiaalista vahvistumista ja omatahtista yhteisöllistä kasvua sekä tekemällä oppimista. Työpaja tarjoaa nuorille mahdollisuuden ohjattuun ja tuettuun työntekoon sekä räätälöityyn polkuun koulutukseen, sen loppuun suorittamiseen yhteistyössä koulutuksenjärjestäjän kanssa tai avoimille työmarkkinoille työllistymiseen.

Pykälän *3 momentin* mukaan valtionavustuksen määrää harkittaessa otettaisiin huomioon nuorten työpajatoiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Valtionapukelpoisuutta harkittaessa otettaisiin huomioon työpajan taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset sekä toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

Pykälän *4 momentin* mukaan tarkempia säännöksiä nuorten työpajoista ja niiden toiminnasta sekä valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

20 §. Muut valtionavustukset. Pykälässä säädettäisiin muista valtionavustuksista. Pykälän mukaan valtion talousarvioon voitaisiin vuosittain ottaa määräraha nuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyvään tutkimukseen, kansainväliseen nuorisoalan yhteistyöhön, nuorisotilojen rakentamiseen, peruskorjaamiseen ja varustamiseen, etsivään nuorisotyöhön sekä nuorisotyön kehittämistoimintaan. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 13§:ää, kuitenkin siten, että siitä on poistettu nuorten työpajatoiminta. Avustuksista nuorten työpajatoimintaan säädettäisiin ehdotetun lain 19 §:ssä.

21 §. Valtionapukelpoisuuden peruuttaminen. Pykälässä säädettäisiin osaamiskeskuksen, nuorisokeskuksen, työpajan ja nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuuden peruuttamisesta. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöstä valtionapukelpoisuuden peruuttamisesta. Säännöksellä mahdollistetaan avustuskelpoisuuden peruuttaminen tilanteissa, joissa järjestön tai muun valtionavustusta saavan taho toiminta on muuttunut siten, että sitä on syytä arvioida uudelleen.

Pykälän mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi peruuttaa 17 §:ssä tarkoitetun osaamiskeskuksen, 18 §:ssä tarkoitetun nuorisokeskuksen ja 19 §:ssä tarkoitetun nuorten työpajan valtionapukelpoisuuden, jos se ei enää täyttäisi ehdotetussa laissa tai ehdotetun lain nojalla säädettyjä valtionapukelpoisuuden edellytyksiä. Ministeriö voisi peruuttaa 15 §:ssä tarkoitetun nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuuden, jos sen toiminta ei täytä yhtäjaksoisesti kahtena vuonna ehdotetussa laissa tai sen nojalla säädettyjä valtionapukelpoisuuden edellytyksiä.

Osaamiskeskusten ja nuorisokeskusten osalta valtionapukelpoisuusharkintaan sisältyisi huomioon otettavana seikkana keskusten muodostama kokonaisuus. Näin ollen myös nuorisotoimialan kehittämistarpeita koskevat muutokset voisivat keskuksen omaan toimintaan liittyvien syiden lisäksi tai sijasta olla perusteena valtionapukelpoisuuden peruuttamiseen. Nuorisotoimialan kehittämistarpeita koskevat muutokset voisivat johtua esimerkiksi hallituksen nuorisopolitiikan strategisista painotuksista tai yhteiskunnallisesta kehityksestä. Keskuksen omaan toimintaan liittyvät syyt voisivat olla esimerkiksi keskuksen

organisaatiouudistuksesta tai vastaavasta syystä johtuva toimintastrategian muutos, jolloin valtionapukelpoisuus voitaisiin hakemuksesta myöntää toiselle toimijalle.

5 luku Erinäiset säännökset

22 §. Nuorten osallistuminen, vaikuttaminen ja kuuleminen. Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta järjestää nuorille ja lapsille mahdollisuus osallistua tai vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn sekä nuorten ja lasten kuulemisesta mainituissa asioissa. Säännös koskisi sekä 7—29-vuotiaita, eli 3 §:n määritelmän mukaisia nuoria, että alle 7-vuotiaita lapsia.

Pykälän *1 momentissa* viitattaisiin uuden kuntalain 26 §:ään, jossa säädetään nuorten mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa nuorisovaltuustossa tai vastaavassa vaikuttajaryhmissä. Kuntalain uudistuksella lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia on merkittävästi parannettu. Lakiehdotuksen perustelujen mukaan nuorisovaltuustot eivät itsessään riittäisi ainoaksi nuorten vaikuttamiskeinoksi, vaan nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tulee edelleen myös muutoin kehittää. Sen lisäksi uuden kuntalain 22 § sisältää luettelon kaikenikäisten kuntalaisten osallistumisen edistämistä koskevista keinoista, joihin sisältyy muun muassa asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteisen suunnittelu- ja valmistelutyön tukeminen. Uuden kuntalain 26 §:n tarkoituksena on täydentää 22 §:ää. Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että siltä osin kuin nuorten osallisuudesta ei muualla ehdotetussa laissa tai muualla laissa säädettäisi nuorten osallistumisesta, vaikuttamisesta tai kuulemisesta, nuorille tulisi järjestää mahdollisuus osallistua tai vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulisi muutoin kuulla mainituissa asioissa. Säännöksessä ei tarkemmin määritellä kuulemisen keinoja. Säännöksen tarkoituksena olisi täydentää ehdotetun nuorisolain, kuntalain ja perusopetuslain osallisuuden edistämistä koskevia säännöksiä.

23 §. Valtionapuviranomainen. Pykälässä säädettäisiin ehdotetun lain mukaisesta valtionapuviranomaisesta. Pykälän *1 momentin* mukaan valtionapuviranomainen 14—20 §:ssä tarkoitettujen valtionosuuksien ja avustusten osalta olisi opetus- ja kulttuuriministeriö. Momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 14 §:n 1 momenttia kuitenkin niin, että avustuksen myöntämiskohteita olisi ehdotetussa 4 luvussa nykyistä enemmän.

Pykälän *2 momentin* mukaan ministeriö voisi osoittaa aluehallintoviraston myönnettäväksi valtion talousarvioon otettuja avustusrahoja. Momentti vastaa voimassa olevan lain 14 §:n 2 momenttia.

24 §. Valtionosuuksien ja -avustusten rahoitus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että ehdotetussa laissa tarkoitettujen valtionosuudet ja -avustukset suoritetaan ensisijaisesti veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista. Säännös vastaa voimassa olevan lain 15 §:ää.

25 §. Muutoksenhaku. Pykälä on uusi. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi muutoksenhakusäännös, joka koskisi valtionapukelpoisuudesta tehtyä opetus- ja kulttuuriministeriön päätöstä.

Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan, että 15 §:ssä, 17 §:n 2 momentissa, 18 §:n 2 momentissa ja 19 §:n 2 tarkoitettuun valtionapukelpoisuutta koskevaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen tulisi hakea ensin oikaisua ministeriöltä. Oikaisun hakemisesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Pykälän *2 momentin* mukaan oikaisuvaatimuksesta annettuun ministeriön päätökseen saisi hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

26 §. *Valtionavustuslain soveltaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että 15—20 §:ssä tarkoitettuun valtionavustukseen sovelletaan muutoin, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään. Siten valtionavustuksen myöntämiseen nuorisoalan järjestöille, nuorisoalan osaamiskeskuksille, nuorisokeskuksille, nuorten työpajoille ja muihin nuorisotyötä ja -politiikkaa edistäviin tarkoituksiin sovelletaan valtionavustuslakia ehdotetun lain lisäksi. Säännös vastaa voimassa olevan lain 16 §:ää.

27 §. *Huumausainetestaus nuorten työpajatoiminnassa.* Pykälä on uusi. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on kirjeessään Dnro 4784/4/11 katsonut, että huumausainetestauksen edellytyksistä nuorille suunnatuissa työpajoissa tulisi säätää lailla. Asiaa on käsitelty laajemmin yleisperustelujen jaksossa nykytilan arviointi ja keskeiset ehdotukset.

Uudessa säännöksessä säädettäisiin huumausainetestauksesta, jota koskevat säännökset vastaisivat käytännössä yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säännöksiä. Huumausainetestauksen tavoitteena on työturvallisuuden parantaminen nuorten työpajassa. Työpajan tulee kiinnittää erityistä huomiota tietojen luottamukselliseen käsittelyyn sekä testaamista koskevien todistusten huolelliseen hävittämiseen heti, kun se käsittelyn tarkoituksen kannalta on mahdollista.

Pykälän *1 momentin* mukaan nuorten työpajatoiminnan ylläpitäjä voisi velvoittaa nuoren esittämään huumausainetestä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että nuori on huumausaineiden vaikutuksen alaisena työpajalla valmennuksessa tai että nuorella on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä olisi lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä nuoren toimintakyvyn selvittämiseksi ja että nuori toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai reagointikykyä ja joissa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen vakavasti vaarantaisi nuoren itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä, vakavasti vaarantaisi liikenteen turvallisuutta tai merkittävästi lisäisi huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Momentin edellytysten täytyessä nuori olisi velvollinen työpajatoiminnan ylläpitäjän määräyksestä esittämään huumausainetestä koskevan todistuksen. Työpajatoiminnan ylläpitäjä määräisi huumausainetestä koskevan todistuksen esittämisvelvollisuudesta myös valmennukseen kuuluvan työpajan ulkopuolella tapahtuvan työharjoittelujakson aikana.

Vaatimus huumausainetestä koskevan todistuksen esittämisestä edellyttäisi, että on perusteltua aihetta epäillä nuoren olevan huumausaineiden vaikutuksen alaisena valmennuksessa ja että testaaminen on välttämätöntä nuoren toimintakyvyn selvittämiseksi. Perusteltu epäily ei tarkoittaisi, että huumausaineiden käyttö olisi näytetty toteen, vaan se voisi perustua esimerkiksi työpajan työntekijän tekemiin havaintoihin nuoren käyttäytymisestä tai työsuorituksesta, joita työpajatoiminnan ylläpitäjä pitäisi luotettavina.

Huumausainetestausta koskevan todistuksen vaatimisen edellytyksenä olisi lisäksi se, että valmennukseen kuuluviin käytännön tehtäviin sisältyy luonteeltaan sellaisia tehtäviä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai reagointikykyä. Lakiehdotus liittäisi huumausainetestaamisen edellytykseksi myös ne riskitekijät, jotka voisivat toteutua toimimisesta huumausaineiden vaikutusten alaisena tai niistä riippuvaisena. Nämä vaikutukset olisi lueteltu 1 momentin 1—3 kohdassa ja ne vastaisivat soveltuvin osin yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säännöksiä.

Momentin 1 kohdan mukaan suojeltavana intressinä olisi nuoren itsensä tai toisen henki tai terveys. Henki tai terveys voisi vaarantua esimerkiksi valmennuksessa, jossa nuori käyttää vaarallisia koneita, laitteita tai työkaluja.

Momentin 2 kohdan mukaan suojeltavana intressinä olisi liikenteen turvallisuus, joka voisi vaarantua erityisesti kuljetusalaan liittyvässä valmennuksessa. Yksityisyyden suojasta

työelämässä annetussa laissa käytetty termi liikenneturvallisuus on korvattu käsitteellä liikenteen turvallisuus, koska liikenneturvallisuus on yleisessä kielenkäytössä vakiintunut tarkoittamaan tieliikenteen turvallisuutta.

Momentin 3 kohdan intressinä olisi ehkäistä huumaus- ja lääkeaineiden laitonta kauppaa, hallussapitoa, käyttöä ja leviämistä.

Pykälän *2 momentin* mukaan huumausainetestiä koskevalla todistuksella tarkoitettaisiin kunnan tai muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenisi, että nuorelle on tehty testi huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua huumausaineen käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko nuori käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus olisi esitettävä nuorten työpajatoiminnan ylläpitäjän määräämässä kohtuullisessa ajassa. Huumausainetestiä koskevan todistuksen vaatimisesta on ilmoitettava alaikäisen nuoren huoltajalle.

Momentissa määriteltäisiin huumausainetestiä koskeva todistus yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 6 §:n 2 momentin säännöstä vastaavasti. Työpajatoiminnan ylläpitäjä voisi asettaa nuorelle kohtuullisen määräajan, jonka kuluessa todistus on esitettävä. Kieltäytyminen huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä tai positiivisen testituloksen antaminen voisi johtaa siihen, että hänen valmennuksensa joudutaan muuttamaan.

Pykälän *3 momentin* mukaan työpajatoiminnan ylläpitäjä vastaisi tässä pykälässä tarkoitettua huumausainetestiä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Pykälän *4 momentin* mukaan nuorelle tehtävään huumausainetestiin sovellettaisiin muutoin, mitä työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:ssä säädetään työntekijän testauksesta. Työterveyshuoltolain 19 §:n mukaan suoritetun huumausainetestin perusteella saatu positiivinen testitulos on varmistettava laatuvalvotussa laboratorioissa. Testattavalla on aina oikeus saada testitulos kirjallisena. Huumausainetestiä koskevan todistuksen sisällöstä säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa. Todistus on annettava testatulle itselleen.

Työterveyshuoltolain 19 §:n 3 momentin nojalla on annettu valtioneuvoston asetus huumausainetestien tekemisestä (218/2005), jossa säädetään tarkemmin huumausainetestien laadunvalvonnasta ja testien toteuttamiseen liittyvästä näytteiden ottamisesta, analysoinnista ja tulkinnasta hyvän työterveyshuoltokäytännön ja laboratorioiden laatustandardien mukaisella tavalla.

28 §. *Arkaluonteisten tietojen käsittely.* Pykälä on uusi. Pykälässä säädettäisiin huumausainetestiä koskevien arkaluonteisten tietojen käsittelystä.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että huumausainetestiä koskevaa tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka vastaavat nuoren valmennuksesta nuorten työpajatoiminnassa. Nuorten työpajatoiminnan ylläpitäjän tulisi määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Huumausainetestiä koskevan todistuksen tiedot ovat terveydentilatietona henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja. Tietojen käsittelyssä noudatettaisiin henkilötietolain säännöksiä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että työpajatoiminnan ylläpitäjän on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulisi poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää nuorten työpajatoiminnan tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Pykälän *3 momentissa* olisi viittaussäännös henkilötietolakiin.

29 §. *Oma-aloitteinen ilmoitusoikeus.* Pykälän mukaan ehdotetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla henkilöllä olisi salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä olisi syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. Säännös vastaa voimassa olevan lain 7 e §:ää.

6 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

30 §. *Voimaantulo.* Pykälän *1 momentin* mukaan laki ehdotetaan tulevaksi voimaan päivänä kuuta 20 .

Pykälän *2 momentin* mukaan lailla ehdotetaan kumottavaksi voimassa oleva nuorisolaki (72/2006).

Pykälän *3 momentin* mukaan ehdotetun lain 17 §:ssä tarkoitettujen nuorisoalan osaamiskeskusten ja 19 §:ssä tarkoitettujen nuorten työpajojen valtionapukelpoisuutta koskevia säännöksiä sovelletaan ensimmäisen kerran myönnettäessä valtionavustusta vuodelle 2017. Voimassa olevassa laissa ei ole nuorisoalan osaamiskeskusten tai nuorten työpajojen valtionapukelpoisuutta koskevia säännöksiä.

31 §. *Siirtymäsäännökset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain toimeenpanon edellyttämistä siirtymäsäännöksistä.

Pykälän *1 momentin* mukaan ennen ehdotetun lain voimaantuloa asetettu nuorisoasiain neuvottelukunta ja arviointi- ja avustustoimikunta jatkaisivat toimintaansa toimikautensa loppuun, kuitenkin niin, että valtion nuorisoasian neuvottelukunnan nimi muuttuisi valtion nuorisoneuvostoksi ja avustus- ja arviointitoimikunnan nimi muuttuisi avustustoimikunnaksi tämän lain voimaan tullessa.

Pykälän *2 momentin* mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi ehdotetulla lailla kumotun nuorisolain nojalla avustusta saaneiden järjestöjen ja nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden ilman erillistä hakemusta.

Tarkemmat säännökset

Nuorisolain nojalla annettaisiin valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja –politiikasta. Asetuksessa säädettäisiin tarkemmin nuorisotyön ja politiikan aluehallinnosta, valtion nuorisopolitiikan ohjelmasta, valtion nuorisoneuvostosta ja avustustoimikunnasta sekä nuorisoalan järjestöistä, nuorisoalan osaamiskeskuksista, nuorisokeskuksista ja nuorten työpajoista.

Nuorisotyön ja –politiikan aluehallinnosta asetuksella säädettäisiin aluehallintoviraston tehtävistä. Valtion nuorisopolitiikan ohjelmasta asetuksella säädettäisiin muiden ministeriöiden osallistumisesta ohjelman valmisteluun sekä valmistelussa huomioon otettavista asioista.

Valtion nuorisoneuvostosta asetuksella säädettäisiin neuvoston asettamisesta, kokoonpanosta ja toimikaudesta, neuvoston päätösvaltaisuudesta, neuvoston pääsihteeristä ja muusta henkilöstöstä sekä neuvoston puheenjohtajalle, varapuheenjohtajille, jäsenille ja asiantuntijoille maksettavista kokouspalkkioista ja korvauksista.

Avustustoimikunnasta asetuksella säädettäisiin toimikunnan asettamisesta, kokoonpanosta ja toimikaudesta, toimikunnan päätösvaltaisuudesta, toimikunnan pääsihteeristä ja muusta henkilöstöstä sekä toimikunnan puheenjohtajalle, varapuheenjohtajalle, jäsenille ja asiantuntijoille maksettavista kokouspalkkioista ja korvauksista.

Nuorisoalan järjestöistä, nuorisoalan osaamiskeskuksista ja nuorisokeskuksista asetuksella säädettäisiin järjestöjen ja keskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustusten myöntämisen edellytyksistä. Nuorten työpajatoiminnasta asetuksessa säädettäisiin valtionavustuksen myöntämisen edellytyksistä.

Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan päivänä kuuta 20

Nuorisolain ehdotuksen siirtymäsäännöksessä säädettäisiin, että ennen lain voimaantuloa asetettu nuorisoasiain neuvottelukunta ja arviointi- ja avustustoimikunta jatkaisivat toimintaansa toimikautensa loppuun, kuitenkin niin, että valtion nuorisoasian neuvottelukunnan nimi muuttuisi valtion nuorisoneuvostoksi ja avustus- ja arviointitoimikunnan nimi muuttuisi avustustoimikunnaksi tämän lain voimaan tullessa.

Lisäksi siirtymäsäännöksessä säädettäisiin, että lain voimaan tullessa opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi voimassa olevan nuorisolain nojalla avustusta saaneiden järjestöjen ja nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden ilman erillistä hakemusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Nuorisolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään nuorisotyön ja -toiminnan edistämisestä ja nuorisopolitiikasta sekä niihin liittyvästä valtionhallinnon ja kunnan vastuusta ja yhteistyöstä sekä valtionrahoituksesta.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, noudatetaan Suomea sitovia kansainvälisiä velvoitteita.

2 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on:

1) edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa;

2) tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista;

3) tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;

4) edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista; sekä

5) parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat:

1) yhteisvastuu, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys;

2) terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen;

3) monialainen yhteistyö.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *nuorilla* 7–29 -vuotiaita;

2) *nuorisotyöllä* nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa;

3) *nuorisopolitiikalla* nuorten kasvu- ja elinolojen sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamista;

4) *nuorisotoiminnalla* nuorten omaehtoista toimintaa;

5) *nuorisoalan järjestöllä* nuorisotyötä tekevää, nuorisotoimintaa tai nuorisotyön palveluja järjestävää rekisteröityä yhdistystä tai säätiötä.

2 luku

Valtion nuorisotyö ja -politiikka

4 §

Valtion vastuu

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa nuorisotyön ja -politiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä sekä yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa.

Nuorisotyön ja -politiikan aluehallinnon tehtävistä vastaavat aluehallintovirastot. Tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Valtion tulee tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä kuntien, nuorisoalan järjestöjen ja muiden yhteisöjen sekä nuorten kanssa.

5 §

Valtion nuorisopolitiikan ohjelma

Valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi valtion nuorisopolitiikan ohjelman.

Ohjelma sisältää tarkemmat tavoitteet valtakunnalliselle nuorisopolitiikalle. Ohjelman toteutusta seurataan ja ohjelma tarkistetaan tarvittaessa.

Ohjelman valmistelee opetus- ja kulttuuriministeriö yhteistyössä asianomaisten muiden ministeriöiden kanssa. Valmistelussa tulee kuulla nuoria ja nuorisotyön ja -politiikan keskeisiä tahoja.

Tarkempia säännöksiä ohjelman sisällöstä ja valmistelusta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Valtion nuorisoneuvosto

Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimii valtion nuorisoneuvosto, jonka asettaa valtioneuvosto.

Neuvoston tehtävänä on:

- 1) käsitellä nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia nuoriin ja nuorille suunnattuihin palveluihin ja toimintoihin;
- 2) tehdä aloitteita ja esityksiä nuorisopolitiikan kehittämiseksi;
- 3) tuottaa ajankohtaista tietoa nuorista ja heidän elinololoistaan;
- 4) antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto valtion nuorisopolitiikan ohjelmaan otettavista asioista;
- 5) seurata toimialan kansainvälistä kehitystä ja yhteistyötä.

Neuvostolla voi olla jaostoja asioiden valmistelua varten.

Neuvoston tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Avustustoimikunta

Nuorisoalan järjestöjen avustusasioissa opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelimenä on avustustoimikunta, jonka asettaa valtioneuvosto.

Toimikunnan tehtävänä on:

- 1) antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuudesta;
- 2) antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto nuorisoalan järjestöjen valtionavustusten jaosta;
- 3) tehdä opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä selvityksiä avustettavien järjestöjen toiminnasta.

Toimikunnan tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 luku

Kuntien nuorisotyö ja -politiikka sekä monialainen yhteistyö

8 §

Kunnan vastuu

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan tämän lain 2 §:n tavoitteita kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Kunnan tulee 1 momentissa tarkoitettua tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten sekä nuorten, nuorisoalan järjestöjen ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa.

9 §

Monialainen yhteistyö

Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava ohjaus- ja palveluverkosto tai muu vastaava yhteistyöryhmä, jonka kohderyhmänä ovat kaikki kunnassa asuvat nuoret. Verkoston tai muun yhteistyöryhmän tulee toimia vuorovaikutuksessa nuorisotalon järjestöjen ja muiden nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kahdella tai useammalla kunnalla voi olla yhteinen verkosto.

Verkoston tai muun vastaavan yhteistyöryhmän tehtävänä on:

- 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;
- 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta;
- 3) edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi.

10 §

Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa ja auttaa tuen tarpeessa olevaa nuorta sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuun, itsenäistymistään, osallisuutta yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille.

Kunnan järjestäessä etsivää nuorisotyötä sen tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai kuntaan työsopimussuhteessa oleva henkilö. Etsivällä nuorisotyöntekijällä on oltava riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Etsivää nuorisotyötä voivat järjestää kunta tai useammat kunnat yhdessä. Kunta voi järjestää etsivää nuorisotyötä hankkimalla palveluja myös nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä, jolloin kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti.

Etsivä nuorisotyö on aloitettava ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Etsivä nuorisotyö voidaan aloittaa myös muiden viranomaisten luovuttamien tietojen perusteella.

11 §

Tietojen luovuttaminen etsivälle nuorisotyölle

Tietojen luovuttamisen edellytyksenä etsivää nuorisotyötä varten on nuoren suostumus, jollei tässä laissa tai muualla toisin säädetä.

Nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, luovutettava nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten seuraavasti:

- 1) opetuksen järjestäjän tiedot perusopetuksen päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin;
- 2) koulutuksen järjestäjän tiedot nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa tai lukiokoulutuksessa;
- 3) puolustusvoimien ja siviilipalveluskeskuksen tiedot nuoresta, joka vapautetaan varusmies- tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia tai joka keskeyttää palveluksen.

Opetuksen tai koulutuksen järjestäjä, puolustusvoimat tai siviilipalveluskeskus voi jättää tiedot 2 momentissa tarkoitettusta nuoresta luovuttamatta, jos se arvioi käytettävissään olevien tietojen pohjalta sekä nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna, ettei nuori ole 10 §:ssä tarkoitettujen palvelujen ja muun tuen tarpeessa.

Myös muu kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettu viranomainen tai Kansaneläkelaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot, jos viranomainen arvioi viranomaisena tai Kansaneläkelaitos tehtävässään saamiensa tietojen pohjalta sekä nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna nuoren tarvitsevan viipymättä tukea päästäkseen palvelujen ja muun tuen piiriin.

Tässä pykälässä tarkoitettujen tietojen luovuttajan on sopivin tavoin ilmoitettava nuorelle ja alaikäisen nuoren huoltajalle, että nuorta koskevia tietoja voidaan 2 ja 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa luovuttaa etsivää nuorisotyötä varten.

Lastensuojeluilmoituksen ja ennakollisen lastensuojeluilmoituksen tekemisestä säädetään lasten-

suojelulain (417/2007) 25 ja 25 c §:ssä. Yhteydenotosta sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:ssä. Jos näiden säännösten mukainen ilmoitusvelvollinen henkilö on ottanut yhteyttä sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, ei samojen tietojen perusteella tarvitse tehdä ilmoitusta etsivälle nuorisotyölle.

12 §

Rekisteri viranomaisten yhteistyötä varten etsivässä nuorisotyössä

Kunnan järjestäessä etsivää nuorisotyötä kunta voi ylläpitää rekisteriä, johon viranomaiset ja Kansaneläkelaitos voivat luovuttaa etsivälle nuorisotyölle 11 §:ssä tarkoitettuja nuorta koskevia yksilöinti- ja yhteystietoja.

Tiedon luovuttajan tulee nuoren yksilöinti- ja yhteystietojen lisäksi kirjata nimensä, tehtävänsä ja muut yhteystietonsa. Rekisteriin ei tule kirjata muita tietoja. Rekisterin tiedot välittyvät etsivän nuorisotyön lisäksi toiselle viranomaiselle, joka on luovuttanut samaa nuorta koskevia tietoja rekisteriin.

Kunta voi kirjallisella sopimuksella antaa nuorten kanssa toimivalle rekisteröidylle yhdistykselle, säätiölle tai muulle yhteisölle oikeuden käyttää rekisteriä tietojen luovuttamista varten.

Etsivän nuorisotyön on sopivalla tavalla ilmoitettava sopimuksen perusteella rekisteriin luovutetuista tiedoista nuorelle ja alaikäisen nuoren huoltajalle ilman aiheetonta viivettä.

13 §

Nuoren tietojen käsittely etsivässä nuorisotyössä

Sen lisäksi, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään henkilötietojen käsittelystä, etsivässä nuorisotyössä voidaan yhdistää tai muutoin käsitellä tehtävässä saadut tiedot tuen tarpeessa olevien nuorten yksilöimiseksi ja etsivän nuorisotyön tehtävien hoitamiseksi. Käsiteltäessä yksittäistä nuorta koskevaa asiaa etsivässä nuorisotyössä kirjataan nuoren yhteys- ja yksilöintitietojen ilmoittaja, pääteytyt jatkotoimenpiteet sekä, mitä tietoja nuoresta on annettu ja kenelle niitä on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä kunta.

Etsivän nuorisotyön tehtävien hoitamisessa saatuja nuorta koskevia tietoja saadaan luovuttaa edelleen toiselle viranomaiselle vain nuoren ja, jos nuori on alaikäinen, myös hänen huoltajansa suostumuksella. Tiedot on hävitettävä heti, kun ne eivät ole välttämättömiä tehtävän hoitamiseksi.

Etsivän nuorisotyön tehtäviä hoitava ei saa ilman suostumusta ilmaista sivullisille, mitä hän tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saa tietää nuoren henkilökohtaisista oloista, terveydentilasta, nuoren saamista etuuksista tai tukitoimista sekä hänen taloudellisesta asemastaan.

4 luku

Valtionrahoitus

14 §

Valtionosuus kunnille

Kunnalle myönnetään valtionosuutta tämän lain mukaisiin käyttötarkoituksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009) säädetään.

15 §

Nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuus

Nuorisoalan järjestön toimintaan tarkoitettun valtionavustuksen saamisen edellytyksenä on, että opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy järjestön valtionapukelpoiseksi.

Valtionapukelpoiseksi järjestöksi voidaan hyväksyä sellainen nuorisoalan järjestö, joka toteuttaa tämän lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia sekä jonka tarkoituksena on nuorisotyön tai nuorisotoiminnan edistäminen tai joka tarjoaa palveluja muille nuorisoalan järjestöille, kunnille tai muille nuorisoalan yhteisöille.

Nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuutta harkittaessa otetaan huomioon järjestön toiminnan laatu, laajuus ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä, miten järjestö edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta.

Valtionapukelpoiseksi ei kuitenkaan hyväksytä sellaista järjestöä, jonka pääasiallisena tehtävänä on edistää yhden koulutus-, opinto- tai vastaavan alan opiskelua. Pääasiallisesti ammatillista järjestäytymistä edistävää järjestöä ei myöskään hyväksytä valtionapukelpoiseksi.

Valtionapukelpoiseksi ei myöskään hyväksytä sellaista järjestöä, jonka avustamisesta säädetään erikseen tai jolle myönnettävää valtionavustusta varten on erillinen määräraha valtion talousarviossa.

Tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista järjestöjen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

16 §

Valtionavustuksen myöntäminen nuorisoalan järjestölle

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorisoalan järjestöjen toimintaan.

Nuorisoalan järjestö voi osoittaa saamaansa avustusta omien alueellisten tai paikallisten rekisteröityjen jäsenjärjestöjen toimintaan siten kuin valtionavustuslain (688/2001) 7 §:n 2 momentissa säädetään.

Nuorisoalan järjestön valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon järjestön toiminnan laatu, laajuus ja taloudellisuus sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan lisäksi huomioon miten järjestö toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta sekä toteuttaa muita tämän lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia.

Avustuksen perusteena olevina toimintamenoina ei pidetä liiketoiminnasta aiheutuvia menoja.

Tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista valtionavustuksen myöntämisen edellytyksistä ja valtionavustuksen myöntämisessä noudatettavasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

17 §

Valtionavustuksen myöntäminen nuorisoalan osaamiskeskukselle

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorisoalan osaamiskeskusten toimintaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy osaamiskeskuksen valtionapukelpoisuuden. Valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksenä on, että osaamiskeskus edistää nuorisoalan perus- ja erityisosaamista tai tukee nuorisoalan asiantuntija- ja muita palveluja tuottamalla, kokoamalla, hyödyntämällä tai jakamalla tietoa nuorista, nuorisotyöstä tai nuorisopolitiikasta. Lisäksi osaamiskeskuksen tulee toteuttaa tämän lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia.

Valtionapukelpoisuutta harkittaessa otetaan myös huomioon keskuksen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset, yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä osaamiskeskuksien muodostama kokonaisuus.

Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon keskuksen tehtävät ja toiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Avustettavan toiminnan on oltava yleishyödyllistä. Hyväksyttävänä menoina ei pidetä liiketoiminnasta tai muusta vastaavasta toiminnasta aiheutuvia menoja. Mahdollinen ylijäämä on käytettävä keskuksen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Tarkempia säännöksiä osaamiskeskuksista ja niiden tehtävistä, valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

18 §

Valtionavustuksen myöntäminen nuorisokeskukselle

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorisokeskusten toimintaan ja rakentamiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden. Valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksenä on, että nuorisokeskus toteuttaa tämän lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia ja että keskuksen pääasiallisena tehtävänä on tarjota nuorille ohjattua leiri- tai ympäristötoimintaa. Valtionapukelpoisuutta harkittaessa otetaan huomioon keskuksen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset, toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä nuorisokeskuksien muodostama kokonaisuus.

Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon keskuksen tehtävät sekä toiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Avustettavan toiminnan on oltava yleishyödyllistä. Hyväksyttävänä menoina ei pidetä liiketoiminnasta aiheutuvia menoja. Mahdollinen ylijäämä on käytettävä keskuksen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Tarkempia säännöksiä nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

19 §

Valtionavustuksen myöntäminen nuorten työpajatoimintaan

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorten työpajatoimintaan.

Valtionapukelpoiseksi voidaan hyväksyä sellainen nuorten työpajatoiminta, joka toteuttaa tämän lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia ja jonka tarkoituksena on valmennuksen avulla parantaa nuoren taitoja itsenäiseen elämään ja valmiuksia koulutukseen tai työhön. Valtionapukelpoisuutta harkittaessa otetaan huomioon työpajan taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset sekä toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon nuorten työpajatoiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

Tarkempia säännöksiä nuorten työpajoista ja niiden toiminnasta sekä valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

20 §

Muut valtionavustukset

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha nuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyvään tutkimukseen, kansainväliseen nuorisoalan yhteistyöhön, nuorisotilojen rakentamiseen, peruskorjaamiseen ja varustamiseen, etsivään nuorisotyöhön sekä nuorisotyön kehittämistoimintaan.

21 §

Valtionapukelpoisuuden peruuttaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa 17 §:ssä tarkoitetun osaamiskeskuksen, 18 §:ssä tarkoitetun nuorisokeskuksen ja 19 §:ssä tarkoitetun nuorten työpajan valtionapukelpoisuuden, jos se ei enää täytä tässä laissa tai tämän lain nojalla säädettyjä valtionapukelpoisuuden edellytyksiä.

Ministeriö voi peruuttaa 15 §:ssä tarkoitetun nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuuden, jos sen toiminta ei yhtäjaksoisesti kahtena vuonna täytä tässä laissa tai tämän lain nojalla säädettyjä valtionapukelpoisuuden edellytyksiä.

5 luku

Erinäiset säännökset

22 §

Nuorten osallistuminen, vaikuttaminen ja kuuleminen

Nuorten mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa nuorisovaltuustossa tai vastaavassa nuorten vaikuttajaryhmässä säädetään kuntalain (410/2015) 26 §:ssä.

Sen lisäksi mitä tässä laissa tai muualla laissa säädetään, nuorille ja lapsille tulee tarjota mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja – politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulee muutoin kuulla mainituissa asioissa.

23 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomaisena tässä laissa tarkoitettussa asiassa on opetus- ja kulttuuriministeriö. Ministeriö voi osoittaa aluehallintoviraston myönnettäväksi valtion talousarvioon otettuja avustuspäärahajoja.

24 §

Valtionosuuksien ja -avustusten rahoitus

Tässä laissa tarkoitettujen valtionosuudet sekä -avustukset suoritetaan ensisijaisesti veikkaus- ja rahapajaispelien voittovaroista.

25 §

Muutoksenhaku

Edellä 15 §:ssä, 17 §:n 2 momentissa, 18 §:n 2 momentissa ja 19 §:n 2 momentissa tarkoitettuun opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen valtionapukelpoisuudesta saa hakea ministeriöltä oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa valittamalla hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

26 §

Valtionavustuslain soveltaminen

Edellä 15–20 §:ssä tarkoitettuun valtionavustukseen sovelletaan muutoin, mitä valtionavustuslaissa säädetään.

27 §

Huumausainetestaus nuorten työpajatoiminnassa

Nuorten työpajatoiminnan ylläpitäjä voi velvoittaa nuoren esittämään huumausainetestin todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että nuori on huumausaineiden vaikutuksen alaisena työpajalla valmistuksessa tai että nuorella on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä nuoren toimintakyvyn selvittämiseksi ja että nuori toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

- 1) vakavasti vaarantaa nuoren itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta; tai

3) merkittävästi lisää huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestin todistuksella tarkoitetaan kunnan tai muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenee, että nuorelle on tehty testi huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen huumausaineiden käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko nuori käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus on esitettävä nuorten työpajatoiminnan ylläpitäjän määräämässä kohtuullisessa ajassa. Huumausainetestin todistuksen vaatimisesta on ilmoitettava alaikäisen nuoren huoltajalle.

Nuorten työpajatoiminnan ylläpitäjä vastaa tässä pykälässä tarkoitettua huumausainetestin todistuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Nuorelle tehtävään huumausainetestin sovelletaan muutoin, mitä työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:ssä säädetään työntekijän testauksesta.

28 §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Edellä 27 §:ssä tarkoitettua huumausainetestiä koskevaa tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka vastaavat nuoren valmennuksesta nuorten työpajatoiminnassa. Nuorten työpajatoiminnan ylläpitäjän tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Nuorten työpajatoiminnan ylläpitäjän on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää nuorten työpajatoiminnan tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

29 §

Oma-aloitteinen ilmoitusoikeus

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

6 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

30 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 201 .

Tällä lailla kumotaan nuorisolaki (72/2006).

Tämän lain 17 §:ssä tarkoitettujen nuorisoalan osaamiskeskusten ja 19 §:ssä tarkoitettujen nuorten työpajojen valtionapukelpoisuutta koskevia säännöksiä sovelletaan ensimmäisen kerran myönnettäessä valtionavustusta vuodelle 2017.

31 §

Siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa asetettu valtion nuorisoasiain neuvottelukunta ja arviointi- ja avustustoimikunta jatkavat toimintaansa toimikautensa loppuun, kuitenkin niin, että valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan nimi muuttuu valtion nuorisoneuvostoksi ja arviointi- ja avustustoimikunnan nimi muuttuu avustustoimikunnaksi tämän lain voimaan tullessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi tällä lailla kumotun nuorisolain nojalla avustusta saaneiden järjestöjen ja nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden ilman erillistä hakemusta.

Helsingissä päivänä kuuta 20

Pääministeri

JUHA SIPILÄ

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen

Nuorisolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *nuorilla* alle 29-vuotiaita;
- 2) *aktiivisella kansalaisuudella* nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;
- 3) *sosiaalisella vahvistamisella* nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi;
- 4) *nuorisotyöllä* nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä samoin kuin nuorten sosiaalista vahvistamista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaiikutusta;
- 5) *nuorisopolitiikalla* nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista;
- 5 a) *monialaisella yhteistyöllä* paikallistasolla toteutettavaa eri toimialojen viranomaisten yhteistyötä;
- 6) *valtakunnallisella nuorisojärjestöllä* rekisteröityä järjestöä, joka toteuttaa tämän lain tarkoitusta ja lähtökohtia ja jonka toiminta-alueena on koko maa;
- 7) *valtakunnallisella nuorisotyönpalvelujärjestöllä* rekisteröityä järjestöä, jonka toiminnan pääasiallisena tarkoituksena on tuottaa palveluja nuorisotyön yleiseksi kehittämiseksi;
- 8) *nuorisotyötä tekevällä järjestöllä* rekisteröityä järjestöä tai muuta yhteisöä, jonka toiminnasta ainakin osa on nuorisotyötä ja jonka nuorisotyö on laajuudeltaan verrattavissa valtakunnallisen nuorisojärjestön toimintaan.

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään nuorisotyön ja -toiminnan edistämisestä ja nuorisopolitiikasta sekä niihin liittyvästä valtionhallinnon ja kunnan vastuusta ja yhteistyöstä sekä valtionrahoituksesta.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, noudatetaan Suomea sitovia kansainvälisiä velvoitteita.

2 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on:

- 1) edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa;
 - 2) tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista;
 - 3) tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;
 - 4) edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista; sekä
 - 5) parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.
- Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat:
- 1) yhteisvastuu, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys;
 - 2) terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen;
 - 3) monialainen yhteistyö.

Kehittäminen ja yhteistyö

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on vastuu nuorisotyön ja -politiikan yleisestä kehittämisestä.

Aluehallintovirasto toimii nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevissa asioissa valtion aluehallintoviranomaisena. Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy aluehallinnon nuorisotoimen tulostavoitteet yhdessä aluehallintoviraston kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on valtakunnan tasolla ja aluehallintovirastolla alue- ja valtion tasolla vastuu nuorisopolitiikan yhteensovittamisesta.

2 luku

Valtion nuorisotyö ja -politiikka

4 §

Nuorisopolitiikan kehittämisohjelma

Valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi nuorisopolitiikan kehittämisohjelman. Kehittämisohjelma sisältää valtakunnalliset nuorisopolitiikan tavoitteet ja suuntaviivat aluehallintovirastojen ja kuntien nuorisopoliittiselle ohjelmatyölle. Kehittämisohjelmaa tarkistetaan tarvittaessa.

Kehittämisohjelman valmistelee opetus- ja kulttuuriministeriö yhteistyössä asianomaisten muiden ministeriöiden kanssa. Valmistelussa tulee kuulla nuorisotyön ja -politiikan keskeisiä tahoja.

Kehittämisohjelmasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *nuorilla 7—29 -vuotiaita;*
- 2) *nuorisotyöllä nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa;*
- 3) *nuorisopolitiikalla nuorten kasvu- ja elinolojen sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamista;*
- 4) *nuorisotoiminnalla nuorten omaehtoista toimintaa;*
- 5) *nuorisoalan järjestöllä nuorisotyötä tekevää, nuorisotoimintaa tai nuorisotyön palveluja järjestävää rekisteröityä yhdistystä tai säätiötä.*

2 luku

Valtion nuorisotyö ja -politiikka

4 §

Valtion vastuu

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa nuorisotyön ja -politiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä sekä yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa.

Nuorisotyön ja -politiikan aluehallinnon tehtävistä vastaavat aluehallintovirastot. Tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Valtion tulee tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä kuntien, nuorisoalan järjestöjen ja muiden yhteisöjen sekä nuorten kanssa.

Valtion nuorisopolitiikan ohjelma

Nuorisotyön ja -politiikan asiantuntijaelimenä on valtion nuorisosiain neuvottelukunta, jonka asettaa valtioneuvosto. Neuvottelukunta toimii opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä. Neuvottelukunnalla voi olla jaostoja asioiden valmistelua varten.

Neuvottelukunnan tehtävänä on:

1) antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto nuorisopolitiikan kehittämissohjelmaan otettavista asioista ja arvioida vuosittain nuorisopolitiikan kehittämissohjelman toteutumista;

2) tehdä esityksiä nuoria koskeviksi ohjelmiksi ja toimenpiteiksi;

3) tuottaa ajankohtaista tietoa nuorista ja heidän elinoloistaan.

Neuvottelukunnasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Arviointi- ja avustustoimikunta

Valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja valtakunnallisten nuorisotyön palvelujärjestöjen avustusasioissa opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelimenä on arviointi- ja avustustoimikunta, jonka asettaa valtioneuvosto. Toimikunta voi keskuudestaan asettaa jaostoja asioiden valmistelua varten.

Toimikunnan tehtävänä on:

1) tehdä vuosittain opetus- ja kulttuuriministeriölle esitys valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja valtakunnallisten nuorisotyön palvelujärjestöjen valtionavustusten jaosta;

2) antaa vuosittain opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja valtakunnallisten nuorisotyön palvelujärjestöjen avustuskelpoisuuksista hakemusten pohjalta;

3) antaa vuosittain opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto nuorisotyötä tekevien järjestöjen valtionavustusten jaosta;

4) tehdä opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä arviointia avustettavien järjestöjen toiminnasta.

Toimikunnasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Valtion nuorisopolitiikan ohjelma

Valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi valtion nuorisopolitiikan ohjelman.

Ohjelma sisältää tarkemmat tavoitteet valtakunnalliselle nuorisopolitiikalle. Ohjelman toteutumista seurataan ja ohjelma tarkistetaan tarvittaessa.

Ohjelman valmistelee opetus- ja kulttuuriministeriö yhteistyössä asianomaisten muiden ministeriöiden kanssa. Valmistelussa tulee kuulla nuoria ja nuorisotyön ja -politiikan keskeisiä tahoja.

Tarkempia säännöksiä ohjelman sisällöstä ja valmistelusta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Valtion nuorisoneuvosto

Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimii valtion nuorisoneuvosto, jonka asettaa valtioneuvosto.

Neuvoston tehtävänä on:

1) käsitellä nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia nuoriin ja nuorille suunnattuihin palveluihin ja toimintoihin;

2) tehdä aloitteita ja esityksiä nuorisopolitiikan kehittämiseksi;

3) tuottaa ajankohtaista tietoa nuorista ja heidän elinoloistaan;

4) antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto valtion nuorisopolitiikan ohjelmaan otettavista asioista;

5) seurata toimialan kansainvälistä kehitystä ja yhteistyötä.

Neuvostolla voi olla jaostoja asioiden valmistelua varten.

Neuvoston tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 luku

Kuntien nuorisotyö ja -politiikka

7 §

Nuorisotyön ja -politiikan kehittäminen ja toteuttaminen

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisotyön toteuttamisesta vastaavat kunnat, nuorisoyhdistykset ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt. Nuorisotyön palveluja voidaan tuottaa myös alueellisesti kuntien yhteistyönä.

Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot.

Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan monialaisena yhteistyönä sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa.

8 §

Nuorten osallistuminen ja kuuleminen

Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.

7 §

Avustustoimikunta

Nuorisoalan järjestöjen avustussasioissa opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntija-elimenä on avustustoimikunta, jonka asettaa valtioneuvosto.

Toimikunnan tehtävänä on:

1) antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuudesta;

2) antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto nuorisoalan järjestöjen valtionavustusten jaosta;

3) tehdä opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä selvityksiä avustettavien järjestöjen toiminnasta.

Toimikunnan tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 luku

Kuntien nuorisotyö ja -politiikka sekä monialainen yhteistyö

8 §

Kunnan vastuu

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan tämän lain 2 §:n tavoitteita kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Kunnan tulee 1 momentissa tarkoitettua tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten sekä nuorten, nuorisoalan järjestöjen ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa.

Valtionosuus kunnille

Kunnalle myönnetään valtionosuutta tämän lain mukaisesti käyttökustannuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009) säädetään. Valtionosuus tulee käyttää 7 §:ssä tarkoitettuun toimintaan.

Monialainen yhteistyö

*Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava ohjaus- ja palveluverkosto tai muu vastaava yhteistyöryhmä, jonka kohderyhmänä ovat kaikki kunnassa asuvat nuoret. Verkoston tai muun yhteistyöryhmän tulee toimia vuorovai-
kutuksessa nuorisotalon järjestöjen ja muiden nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kahdella tai useammalla kunnalla voi olla yhteinen verkosto.*

Verkoston tai muun vastaavan yhteistyöryhmän tehtävänä on:

1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;

2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta;

3) edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi.

Nuorisojärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen valtionavustukset

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi yleisavustuksina valtakunnallisille nuorisojärjestöille ja valtakunnallisille nuorisotyön palvelujärjestöille. Valtakunnalliset nuorisojärjestöt voivat osoittaa saamaansa avustusta rekisteröityjen piirijärjestöjensä toimintaan. Lisäksi valtakunnalliset nuorisojärjestöt voivat osoittaa paikallisyhdistyksilleen erityisavustuksia rajattuun tarkoitukseen. Yleisavustusta ei myönnetä sellaiselle nuorisojärjestölle, jonka pääasiallisena tehtävänä on edistää yhden koulutus-, opinto- tai vastaavan alan opiskelua. Pääasiallisesti ammatillista järjestäytymistä edistävälle nuorisojärjestölle ei myöskään myönnetä yleisavustusta.

Järjestöille, joiden toiminnasta tai avustamisesta säädetään erikseen tai joille myönnettävää valtionavustusta varten on erillinen määräraha valtion talousarviossa, ei tämän lain nojalla myönnetä yleisavustusta.

Valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja niiden piirijärjestöjen avustukset myönnetään tulosperusteisesti. Tulosperusteita ovat toiminnan laatu, laajuus ja taloudellisuus. Avustusta myönnettäessä otetaan lisäksi huomioon toiminnan ajankohtainen yhteiskunnallinen merkitys sekä avustuksen tarve.

Hyväksyttävänä toimintamenoina ei pidetä liiketoiminnasta aiheutuvia menoja.

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy tämän pykälän nojalla avustettavat järjestöt.

Tarkempia säännöksiä tulosperusteista, hyväksyttävistä menoista, menettelystä, jossa avustettavat järjestöt hyväksytään, ja muista avustusperusteista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa ja auttaa tuen tarpeessa olevaa nuorta sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuutta yhteiskuntaan ja muuta elämäntilannetta sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille.

Kunnan järjestäessä etsivää nuorisotyötä sen tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai kuntaan työsopimussuhteessa oleva henkilö. Etsivällä nuorisotyöntekijällä on oltava riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Etsivää nuorisotyötä voivat järjestää kunta tai useammat kunnat yhdessä. Kunta voi järjestää etsivää nuorisotyötä hankkimalla palveluja myös nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä, jolloin kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti.

Etsivä nuorisotyö on aloitettava ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Etsivä nuorisotyö voidaan aloittaa myös muiden viranomaisten luovuttamien tietojen perusteella.

Nuorisotyötä tekevien järjestöjen valtionavustukset

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi yleisavustuksina nuorisotyötä tekeville järjestöille. Avustusten myöntämisessä noudatetaan, mitä 10 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

Tarkempia säännöksiä avustusperusteista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Tietojen luovuttaminen etsivälle nuorisotyölle

Tietojen luovuttamisen edellytyksenä etsivää nuorisotyötä varten on nuoren suostumus, jollei tässä laissa tai muualla toisin säädetä.

Nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, luovutettava nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten seuraavasti:

1) opetuksen järjestäjän tiedot perusopetuksen päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin;

2) koulutuksen järjestäjän tiedot nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa tai lukiokoulutuksessa;

3) puolustusvoimien ja siviilipalveluskeskuksen tiedot nuoresta, joka vapautetaan varusmies- tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia tai joka keskeyttää palveluksen.

Opetuksen tai koulutuksen järjestäjä, puolustusvoimat tai siviilipalveluskeskus voi jättää tiedot 2 momentissa tarkoitettusta nuoresta luovuttamatta, jos se arvioi käytettävissään olevien tietojen pohjalta sekä nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna, ettei nuori ole 10 §:ssä tarkoitettujen palvelujen ja muun tuen tarpeessa.

Myös muu kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettu viranomainen tai Kansaneläkelaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot, jos viranomainen arvioi viranomaisena tai Kansaneläkelaitos tehtävässään saamiensa tietojen pohjalta sekä nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna nuoren tarvitsevan viipymättä tukea päästäkseen palvelujen ja muun tuen piiriin.

Tässä pykälässä tarkoitettujen tietojen luovuttajan on sopivin tavoin etukäteen ilmoitettava nuorelle ja alaikäisen nuoren huoltajalle, että nuorta koskevia tietoja voidaan 2 ja 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa luovuttaa etsivää nuorisotyötä varten.

Lastensuojeluilmoituksen ja ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen tekemisestä säädetään lastensuojelulain (417/2007) 25 ja 25 c §:ssä. Yhteydenotosta sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:ssä. Jos näiden säännösten mukainen ilmoitusvelvollinen henkilö on ottanut yhteyttä sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, ei samojen tietojen perusteella tarvitse tehdä ilmoitusta etsivälle nuorisotyölle.

Valtakunnallisten nuorisokeskusten valtionavustukset

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaan ja rakentamiseen. Toiminta-avustukset myönnetään pääosin tulosperusteisesti nuorisokäytön ja keskusten toiminta-ajatusten perusteella. Toimintansa aloittaville keskuksille avustus voidaan kuitenkin myöntää arvion perusteella.

Keskusten tulee toteuttaa tämän lain tarkoitusta ja lähtökohtia ja olla yleishyödyllisiä. Keskusten mahdollinen ylijäämä on käytettävä keskusten sekä niiden palvelujen kehittämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy hakemuksesta avustettavat keskuksat tämän lain piiriin.

Tarkempia säännöksiä avustettavien keskusten hyväksymisen perusteista sekä keskusten toiminnan ja talouden järjestämisestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Muut valtionavustukset

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha nuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyvään tutkimukseen, kansainväliseen nuorisoyhteistyöhön, nuorisotilojen rakentamiseen, peruskorjaamiseen ja varustamiseen, nuorten työpajatoimintaan, etsivään nuorisotyöhön sekä nuorisotyön kehittämistoimintaan.

Rekisteri viranomaisten yhteistyötä varten etsivässä nuorisotyössä

Kunnan järjestäessä etsivää nuorisotyötä kunta voi ylläpitää rekisteriä, johon viranomaiset ja Kansaneläkelaitos voivat luovuttaa etsivälle nuorisotyölle 11 §:ssä tarkoitettuja nuorta koskevia yksilöinti- ja yhteystietoja.

Tiedon luovuttajan tulee nuoren yksilöinti- ja yhteystietojen lisäksi kirjata nimensä, tehtävänsä ja muut yhteystietonsa. Rekisteriin ei tule kirjata muita tietoja. Rekisterin tiedot välittyvät etsivän nuorisotyön lisäksi toiselle viranomaiselle, joka on luovuttanut samaa nuorta koskevia tietoja rekisteriin.

Kunta voi kirjallisella sopimuksella antaa nuorten kanssa toimivalle rekisteröidylle yhdistykselle, säätiölle tai muulle yhteisölle oikeuden käyttää rekisteriä tietojen luovuttamista varten.

Etsivän nuorisotyön on sopivalla tavalla ilmoitettava sopimuksen perusteella rekisteriin luovutetuista tiedoista nuorelle ja alaikäisen nuoren huoltajalle ilman aiheetonta viivettä.

Nuoren tietojen käsittely etsivässä nuorisotyössä

Sen lisäksi, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään henkilötietojen käsittelystä, etsivässä nuorisotyössä voidaan yhdistää tai muutoin käsitellä tehtävään saadut tiedot tuen tarpeessa olevien nuorten yksilöimiseksi ja etsivän nuorisotyön tehtävien hoitamiseksi. Käsiteltäessä yksittäistä nuorta koskevaa asiaa etsivässä nuorisotyössä kirjataan nuoren yhteys- ja yksilöintitietojen ilmoittaja, päätetyt jatkotoimenpiteet sekä mitä tietoja nuoresta on annettu ja kenelle niitä on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä kunta.

Etsivän nuorisotyön tehtävien hoitamisessa saatuja nuorta koskevia tietoja saadaan luovuttaa edelleen toiselle viranomaiselle vain nuoren ja, jos nuori on alaikäinen, myös hänen huoltajansa suostumuksella. Tiedot on hävitettävä heti, kun ne eivät ole välttämättömiä tehtävän hoitamiseksi.

Etsivän nuorisotyön tehtäviä hoitava ei saa ilman suostumusta ilmaista sivullisille, mitä hän tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saa tietää nuoren henkilökohtaisista oloista, terveydentilasta, nuoren saamista etuuksista tai tukitoimista sekä hänen taloudellisesta asemastaan.

Valtionrahoitus

14 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomaisena tässä laissa tarkoitettussa asiassa on opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi osoittaa aluehallintoviraston myönnettäväksi valtion talousarvioon otettuja avustusmäärärahoja.

15 §

Valtionosuuksien ja -avustusten rahoitus

Tässä laissa tarkoitettut valtionosuudet sekä -avustukset suoritetaan ensisijaisesti veikkous- ja raha-arpajaispelien voittovaroista.

14 §

Valtionosuus kunnille

Kunnalle myönnetään valtionosuutta tämän lain mukaisiin käyttötarkoituksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009) säädetään.

15 §

Nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuus

Nuorisoalan järjestön toimintaan tarkoitettun valtionavustuksen saamisen edellytyksenä on, että opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy järjestön valtionapukelpoiseksi.

Valtionapukelpoiseksi järjestöksi voidaan hyväksyä sellainen nuorisoalan järjestö, joka toteuttaa tämän lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia sekä jonka tarkoituksena on nuorisotyön tai nuorisotoiminnan edistäminen tai joka tarjoaa palveluja muille nuorisoalan järjestöille, kunnille tai muille nuorisoalan yhteisöille.

Nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuutta harkittaessa otetaan huomioon järjestön toiminnan laatu, laajuus ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä, miten järjestö edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta.

Valtionapukelpoiseksi ei kuitenkaan hyväksytä sellaista järjestöä, jonka pääasiallisena tehtävänä on edistää yhden koulutus-, opinto- tai vastaavan alan opiskelua. Pääasiallisesti ammatillista järjestäytymistä edistävää järjestöä ei myöskään hyväksytä valtionapukelpoiseksi.

Valtionapukelpoiseksi ei myöskään hyväksytä sellaista järjestöä, jonka avustamisesta säädetään erikseen tai jolle myönnettävää valtionavustusta varten on erillinen määräraha valtion talousarviossa.

Tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista järjestöjen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Valtionavustuslain soveltaminen

Edellä 10—13 §:ssä tarkoitettuun valtionavustukseen sovelletaan muutoin, mitä valtion avustuslaissa (688/2001) säädetään.

Valtionavustuksen myöntäminen nuorisotalousalan järjestölle

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorisotalousalan järjestöjen toimintaan.

Nuorisotalousalan järjestö voi osoittaa saamaansa avustusta omien alueellisten tai paikallisten rekisteröityjen jäsenjärjestöjen toimintaan siten kuin valtionavustuslain (688/2001) 7 §:n 2 momentissa säädetään.

Nuorisotalousalan järjestön valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon järjestön toiminnan laatu, laajuus ja taloudellisuus sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan lisäksi huomioon miten järjestö toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta sekä toteuttaa muita tämän lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia.

Avustuksen perusteena olevina toimintamenoina ei pidetä liiketoiminnasta aiheutuvia menoja.

Tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista valtionavustuksen myöntämisen edellytyksistä ja valtionavustuksen myöntämisessä noudatettavasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2006. Lain 10 ja 11 § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Tällä lailla kumotaan 24 päivänä helmikuuta 1995 annettu nuorisotyölaki (235/1995) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Kumotun lain 8 §:ää sovelletaan kuitenkin edelleen vuoden 2006 loppuun.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

17 §

Valtionavustuksen myöntäminen nuorisoalan osaamiskeskukselle

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorisoalan osaamiskeskusten toimintaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy osaamiskeskuksen valtionapukelpoisuuden. Valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksenä on, että osaamiskeskus edistää nuorisoalan perus- ja erityisosaamista tai tukee nuorisoalan asiantuntija- ja muita palveluja tuottamalla, kokoamalla, hyödyntämällä tai jakamalla tietoa nuorista, nuorisotyöstä tai nuorisopolitiikasta. Lisäksi osaamiskeskuksen tulee toteuttaa tämän lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia.

Valtionapukelpoisuutta harkittaessa otetaan myös huomioon keskuksen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset, yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä osaamiskeskuksien muodostama kokonaisuus.

Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon keskuksen tehtävät ja toiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Avustettavan toiminnan on oltava yleishyödyllistä. Hyväksyttävänä menoina ei pidetä liiketoiminnasta tai muusta vastaavasta toiminnasta aiheutuvia menoja. Mahdollinen ylijäämä on käytettävä keskuksen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Tarkempia säännöksiä osaamiskeskuksista ja niiden tehtävistä, valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa asetettu nuorisoasiain neuvottelukunta ja nuorisojärjestöjen avustustoimikunta jatkavat toimintaansa toimikautensa loppuun.

Ennen tämän lain voimaantuloa avustettaviksi hyväksytyt nuorisojärjestöt ja nuorisotyön palvelujärjestöt säilyttävät valtionavustuskelpoisuutensa vuoden 2006 loppuun, jollei opetusministeriö ennen sitä erikseen muuta asiaa koskevaa päätöstään tai kumoa sitä.

Ennen tämän lain voimaantuloa avustettaviksi hyväksytyt valtakunnalliset nuorisokeskukset säilyttävät tämän lain voimaan tullessa valtionavustuskelpoisuutensa.

Valtionavustuksen myöntäminen nuorisokeskukselle

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorisokeskusten toimintaan ja rakentamiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden. Valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksenä on, että nuorisokeskus toteuttaa tämän lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia ja että keskuksen pääasiallisena tehtävänä on tarjota nuorille ohjattua leiri- tai ympäristötoimintaa. Valtionapukelpoisuutta harkittaessa otetaan huomioon keskuksen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset, toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä nuorisokeskusten muodostama kokonaisuus.

Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon keskuksen tehtävät sekä toiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Avustettavan toiminnan on oltava yleishyödyllistä. Hyväksyttävänä menoina ei pidetä liiketoiminnasta aiheutuvia menoja. Mahdollinen ylijäämä on käytettävä keskuksen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Tarkempia säännöksiä nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Valtionavustuksen myöntäminen nuorten työpajatoimintaan

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorten työpajatoimintaan.

Valtionapukelpoiseksi voidaan hyväksyä sellainen nuorten työpajatoiminta, joka toteuttaa tämän lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia ja jonka tarkoituksena on valmennuksen avulla parantaa nuoren taitoja itsenäiseen elämään ja valmiuksia koulutukseen tai työhön. Valtionapukelpoisuutta harkittaessa otetaan huomioon työpajan taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset sekä toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon nuorten työpajatoiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

Tarkempia säännöksiä nuorten työpajoista ja niiden toiminnasta sekä valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Muut valtionavustukset

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha nuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyvään tutkimukseen, kansainväliseen nuorisoalan yhteistyöhön, nuorisotilojen rakentamiseen, peruskorjaamiseen ja varustamiseen, etsivään nuorisotyöhön sekä nuorisotyön kehittämistoimintaan.

Valtionapukelpoisuuden peruuttaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa 17 §:ssä tarkoitetun osaamiskeskuksen, 18 §:ssä tarkoitetun nuorisokeskuksen ja 19 §:ssä tarkoitetun nuorten työpajan valtionapukelpoisuuden, jos se ei enää täytä tässä laissa tai tämän lain nojalla säädettyjä valtionapukelpoisuuden edellytyksiä.

Ministeriö voi peruuttaa 15 §:ssä tarkoitettua nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuuden, jos sen toiminta ei yhtäjaksoisesti kahtena vuonna täytä tässä laissa tai tämän lain nojalla säädettyjä valtionapukelpoisuuden edellytyksiä.

Erinäiset säännökset**Nuorten osallistuminen, vaikuttaminen ja kuuleminen**

Nuorten mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa nuorisovaltuustossa tai vastaavassa nuorten vaikuttajaryhmässä säädetään kuntalain (410/2015) 26 §:ssä.

Sen lisäksi mitä tässä laissa tai muualla laissa säädetään, nuorille ja lapsille tulee tarjota mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulee muutoin kuulla mainituissa asioissa.

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomaisena tässä laissa tarkoitettussa asiassa on opetus- ja kulttuuriministeriö.

Ministeriö voi osoittaa aluehallintoviraston myönnettäväksi valtion talousarvioon otettuja avustusmäärärahoja.

24 §

Valtionosuuksien ja -avustusten rahoitus

Tässä laissa tarkoitettut valtionosuudet sekä -avustukset suoritetaan ensisijaisesti veikkaus- ja raha-arpajaispelien voittovaroista.

25 §

Muutoksenhaku

Edellä 15 §:ssä, 17 §:n 2 momentissa, 18 §:n 2 momentissa ja 19 §:n 2 momentissa tarkoitettuun opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen valtionapukelpoisuudesta saa hakea ministeriöltä oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa valittamalla hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

26 §

Valtionavustuslain soveltaminen

Edellä 15—20 §:ssä tarkoitettuun valtionavustukseen sovelletaan muutoin, mitä valtionavustuslaissa säädetään.

Huumausainetestausta nuorten työpajatoiminnassa

Nuorten työpajatoiminnan ylläpitäjä voi velvoittaa nuoren esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että nuori on huumausaineiden vaikutuksen alaisena työpajalla valmennuksessa tai että nuorella on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä nuoren toimintakyvyn selvittämiseksi ja että nuori toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

1) vakavasti vaarantaa nuoren itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;

2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta; tai

3) merkittävästi lisää huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestiä koskevalla todistuksella tarkoitetaan kunnan tai muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenee, että nuorelle on tehty testi huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun huumausaineen käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko nuori käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus on esitettävä nuorten työpajatoiminnan ylläpitäjän määräämässä kohtuullisessa ajassa. Huumausainetestiä koskevan todistuksen vaatimisesta on ilmoitettava alaikäisen nuoren huoltajalle.

Nuorten työpajatoiminnan ylläpitäjä vastaa tässä pykälässä tarkoitetusta huumausainetestiä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Nuorelle tehtävään huumausainetestiin sovelletaan muutoin, mitä työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:ssä säädetään työntekijän testauksesta.

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Edellä 27 §:ssä tarkoitettua huumausainetestiä koskevaa tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka vastaavat nuoren valmennuksesta nuorten työpajatoiminnassa. Nuorten työpajatoiminnan ylläpitäjän tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Nuorten työpajatoiminnan ylläpitäjän on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää nuorten työpajatoiminnan tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Oma-aloitteinen ilmoitusoikeus

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalta on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoa olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

6 luku**Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset****Voimaantulo**

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 201 .

Tällä lailla kumotaan nuorisolaki (72/2006).

Tämän lain 17 §:ssä tarkoitettujen nuorisolan osaamiskeskusten ja 19 §:ssä tarkoitettujen nuorten työpajojen valtionapukelpoisuutta koskevia säännöksiä sovelletaan ensimmäisen kerran myönnettäessä valtionavustusta vuodelle 2017.

Siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa asetettu valtion nuorisoasiain neuvottelukunta ja arviointi- ja avustustoimikunta jatkavat toimintaansa toimikautensa loppuun, kuitenkin niin, että valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan nimi muuttuu valtion nuorisoneuvostoksi ja arviointi- ja avustustoimikunnan nimi muuttuu avustustoimikunnaksi tämän lain voimaan tullessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi tällä lailla kumotun nuorisolain nojalla avustusta saaneiden järjestöjen ja nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden ilman erillistä hakemusta.

Liite1. Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta

Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään nuorisolain (/2016) nojalla:

1 §

Nuorisotyön ja -politiikan aluehallinnon tehtävät

Aluehallintovirastolla on, sen mukaan kuin strategia-asiakirjoissa ja tulossopimuksissa sovitaan, seuraavia nuorisotoimialan ja nuorisopolitiikan tehtäviä:

- 1) monialaisen nuorisotyön ja -politiikan alueellinen kehittäminen ja yhteensovittaminen;
- 2) valtionavustusten myöntäminen ja niiden käytön valvonta;
- 3) informaatio-ohjauksen antaminen toimialalle;
- 4) nuorten kasvu- ja elinoloja koskevien tietojen tuottaminen ja kokoaminen sekä niiden pohjalta nuorten tilanteen arvioiminen päätöksenteon tueksi;
- 5) nuorille suunnattujen palvelujen vaikuttavuuden arviointi tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus;
- 6) kansainvälinen yhteistyö;
- 7) muut ministeriön osoittamat tehtävät.

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy aluehallinnon nuorisotoimen tulostavoitteet yhdessä aluehallintoviraston kanssa.

2 §

Valtion nuorisopolitiikan ohjelma

Sen lisäksi, mitä nuorisolain (/2016) 5 §:ssä valtion nuorisopolitiikan ohjelmasta säädetään, nuorisopolitiikan kannalta keskeiset ministeriöt määrittelevät ohjelmassa kukin omaa hallinnonalaansa varten nuorten kasvu- ja elinolojen kehittämisen tavoitteet, toimenpiteet ja yhteistyötarpeet, jotka ohjelmassa sovitetaan yhteen.

Ohjelman valmistelussa on otettava läpäisevästi huomioon:

- 1) nuorisolain soveltamisalaan liittyvät Suomen kansainväliset sitoumukset, mukaan lukien Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimus lapsen oikeuksista;
 - 2) nuorten moninaisuus ja eri vähemmistöihin kuuluvat nuoret.
- Ohjelman toteutumisesta laaditaan kerran hallituskaudessa kertomus valtioneuvostolle.

3 §

Valtion nuorisoneuvoston kokoonpano, asettaminen ja päätösvaltaisuus

Valtion nuorisoneuvostossa on puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja enintään 15 muuta jäsentä. Valtioneuvosto kutsuu neuvoston jäseniksi nuorten kasvu- ja elinoloihin, nuorten osallisuuteen, järjestötoimintaan, nuorisotoimintaan sekä monialaiseen yhteistyöhön perehtyneitä henkilöitä kuultuaan nuorisotoimialalla toimivia tahoja. Neuvostossa on eduskunnassa edustettuina olevien poliittisten puolueiden edustus.

Neuvosto asetetaan eduskunnan vaalikausia vastaavasti kuuden kuukauden kuluessa vaalikauden alusta ja sen toimikausi jatkuu, kunnes seuraava neuvosto on asetettu. Neuvoston jäsenen pyytäessä eroa kesken toimikauden opetus- ja kulttuuriministeriö nimittää hänen tilalleen uuden jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Neuvosto on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on paikalla. Ministeriön nimeämillä edustajilla ja pysyvillä asiantuntijoilla on neuvoston kokouksissa läsnäolo- ja puheoikeus.

Neuvostolla on pääsihteeri, jonka lisäksi neuvostolla voi olla muuta henkilökuntaa. Neuvoston toimistotehtävät hoidetaan opetus- ja kulttuuriministeriössä. Ministeriö ottaa neuvoston henkilöstön neuvoston toimikaudeksi.

Neuvoston puheenjohtajalle, varapuheenjohtajalle, jäsenille ja asiantuntijoille maksettavista kokouspalkkioista ja korvauksista päättää ministeriö.

4 §

Avustustoimikunnan kokoonpano, asettaminen ja päätösvaltaisuus

Avustustoimikunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään kuusi muuta jäsentä. Valtioneuvosto kutsuu toimikunnan jäseniksi nuorten järjestötoimintaan perehtyneitä henkilöitä kuultuaan nuorisotoimialalla toimivia tahoja.

Toimikunta asetetaan eduskunnan vaalikausia vastaavasti kuuden kuukauden kuluessa vaalikauden alusta ja sen toimikausi jatkuu, kunnes seuraava toimikunta on asetettu. Toimikunnan jäsenen pyytäessä eroa kesken toimikauden opetus- ja kulttuuriministeriö nimittää hänen tilalleen uuden jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Toimikunta on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on paikalla. Ministeriön nimeämillä edustajilla ja pysyvillä asiantuntijoilla on toimikunnan kokouksissa läsnäolo- ja puheoikeus.

Toimikunnalla on pääsihteeri, jonka lisäksi toimikunnalla voi olla muuta henkilökuntaa. Toimikunnan toimistotehtävät hoidetaan opetus- ja kulttuuriministeriössä. Ministeriö ottaa toimikunnan henkilöstön toimikunnan toimikaudeksi.

Toimikunnan puheenjohtajalle, varapuheenjohtajalle, jäsenille ja asiantuntijoille maksettavista kokouspalkkioista ja korvauksista päättää ministeriö.

5 §

Nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuuden hyväksyminen

Nuorisoalan järjestön tulee hakea opetus- ja kulttuuriministeriöltä valtionapukelpoisuutta. Ministeriö arvioi, täyttääkö järjestö nuorisolain 15 §:ssä säädetyt valtionapukelpoisuuden edellytykset. Arviointi tehdään järjestön suunnitellun ja toteutuneen toiminnan perusteella.

Toiminnan laatua arvioitaessa otetaan huomioon järjestön toiminnan säännöllisyys ja vakiintuneisuus sekä, miten järjestön taloutta ja hallintoa on hoidettu.

Toiminnan laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon toiminnan saavutettavuus järjestön itse määritellyn kohderyhmään nähden sekä toiminnan alueellinen kattavuus. Lisäksi otetaan huomioon järjestön yhteistyöverkostot.

Toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioitaessa otetaan huomioon toiminnan merkityksellisyys nuorisotyössä ja –politiikassa sekä järjestön toimialalla.

Valtionapukelpoiseksi järjestöksi voidaan hyväksyä sellainen järjestö, jonka:

1) kokonaisuusjäsenmäärästä taikka piirijärjestöjen ja paikallisyhdistysten yhteenlasketusta henkilöjäsenmäärästä vähintään kaksi kolmasosaa on nuoria ja jonka päätöksentekoa ja toimintaa nuoret johtavat (nuorisojärjestö);

2) toiminnasta ainakin osa on nuorten omaehtoista toimintaa ja nuorilla on tähän toiminnan osaan itsenäinen päätös- ja budjettivalta (nuorisotoimintaa edistävä järjestö);

3) toiminnasta ainakin osa on nuorisotyötä ja tämä osa voidaan eritellä järjestön muusta toiminnasta (nuorisotyötä tekevä järjestö); tai

4) pääasiallinen tarkoitus on tarjota palveluja nuorisoalan järjestöille, kunnille tai muille nuorisoalan yhteisöille (nuorisoalan palvelujärjestö).

6 §

Valtionavustuksen myöntäminen nuorisoalan järjestölle

Nuorisoalan järjestön valtionavustusta myönnettäessä opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi järjestöä hakemuksessa esitettyjen tietojen perusteella. Arvioinnissa otetaan huomioon järjestön suunniteltu ja toteutunut toiminta.

Toiminnan laatua arvioitaessa otetaan huomioon, onko toiminta ollut tavoitteellista ja kehittyvää ja miten järjestö seuraa ja arvioi tavoitteidensa saavuttamista.

Toiminnan laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon järjestön toiminnan määrä ja monipuolisuus, toimintaan osallistuvien nuorten määrä, toiminnan saavutettavuus sekä järjestön yhteistyö muiden toimijoiden kanssa.

Toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioitaessa otetaan huomioon toiminnan merkityksellisyys nuorisotyössä ja -politiikassa sekä järjestön omalla toimialalla.

Taloudellisuutta arvioitaessa otetaan huomioon järjestön toiminnan kustannukset suhteessa toiminnan laatuun ja laajuuteen sekä hallinnon- ja henkilöstökustannusten osuus kokonaiskustannuksista.

Osallisuuden edistämisen arvioinnissa otetaan huomioon, miten järjestö tarjoaa nuorille mahdollisuuden osallistua järjestön päätöksentekoon ja miten järjestö muulla tavoin edistää nuorten kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa.

7 §

Nuorisoalan osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksyminen

Sen lisäksi mitä nuorisolain 17 §:ssä säädetään, osaamiskeskuksen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) keskuksella on tarvittava osaaminen omalta alaltaan;
- 2) keskuksella on valtakunnallista palvelu- tai kehittämistoimintaa;
- 3) keskuksen toiminta on taloudellista ja se noudattaa hyvää hallintotapaa.

8 §

Valtionavustuksen myöntäminen nuorisoalan osaamiskeskukselle

Osaamiskeskuksen toiminnan laatua ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioitaessa otetaan huomioon:

- 1) keskuksen osaaminen;
- 2) keskuksen toiminnan tavoitteellisuus, merkityksellisyys ja taloudellisuus;
- 3) keskuksen palvelukyky ja keskuksen kohderyhmältä saatu palaute;
- 4) keskuksen yhteistyöverkoston kattavuus.

9 §

Nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksyminen

Sen lisäksi, mitä nuorisolain 18 §:ssä säädetään, nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) keskuksen toiminta on pääosin suunnattu nuorille;
- 2) keskus on sijainniltaan, tiloiltaan ja varustukseltaan toimintaan soveltuva;
- 3) keskuksen toiminta on tavoitteellista, merkityksellistä ja taloudellista ja se noudattaa hyvää hallintotapaa;
- 4) keskuksella on oltava nuorisotyöstä vastaava nuorisotyön ammattilainen ja riittävä nuorisotyön osaaminen.

10 §

Valtionavustuksen myöntäminen nuorisokeskukselle

Nuorisokeskuksen toiminnan laatua ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioitaessa otetaan huomioon:

- 1) keskuksen osaaminen;
- 2) keskuksen toiminnan tavoitteellisuus ja taloudellisuus;
- 3) keskuksen palvelukyky ja nuorilta saatu palaute;
- 4) keskuksen toimintaan osallistuneiden kokonaismäärä ja nuorten osuus siitä;
- 5) keskuksen nuorten majoitusvuorokausien määrä ja majoitusvuorokausien kokonaismäärä.

Myönnettäessä valtionavustusta nuorisokeskuksen rakentamiseen keskuksen rakentamiskuluina voidaan pitää myös keskuksen hankkimisesta, peruskorjaamisesta ja varustamisesta aiheutuvia kuluja.

11 §

Valtionavustuksen myöntäminen nuorten työpajatoimintaan

Nuorten työpajatoiminnan laatua ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioitaessa otetaan huomioon:

- 1) työpajan henkilöstön ammattitaito;
 - 2) työpajan toiminnan ja tavoitteellisuus taloudellisuus;
 - 3) työpajan palvelukyky ja yhteistyöverkostolta ja nuorilta saatu palaute;
 - 4) työpajalla on käytössään toimintaansa nähden asianmukaiset tilat.
- Työpajatoiminnan ylläpitäjä seuraa ja arvioi työpajatoiminnan vaikuttavuutta.

Työpajan ylläpitäjän tulee laatia yhteistyössä nuorten kanssa säännöt, joilla edistetään työpajan sisäistä järjestystä, turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

12 §
Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä päivänä kuuta 20

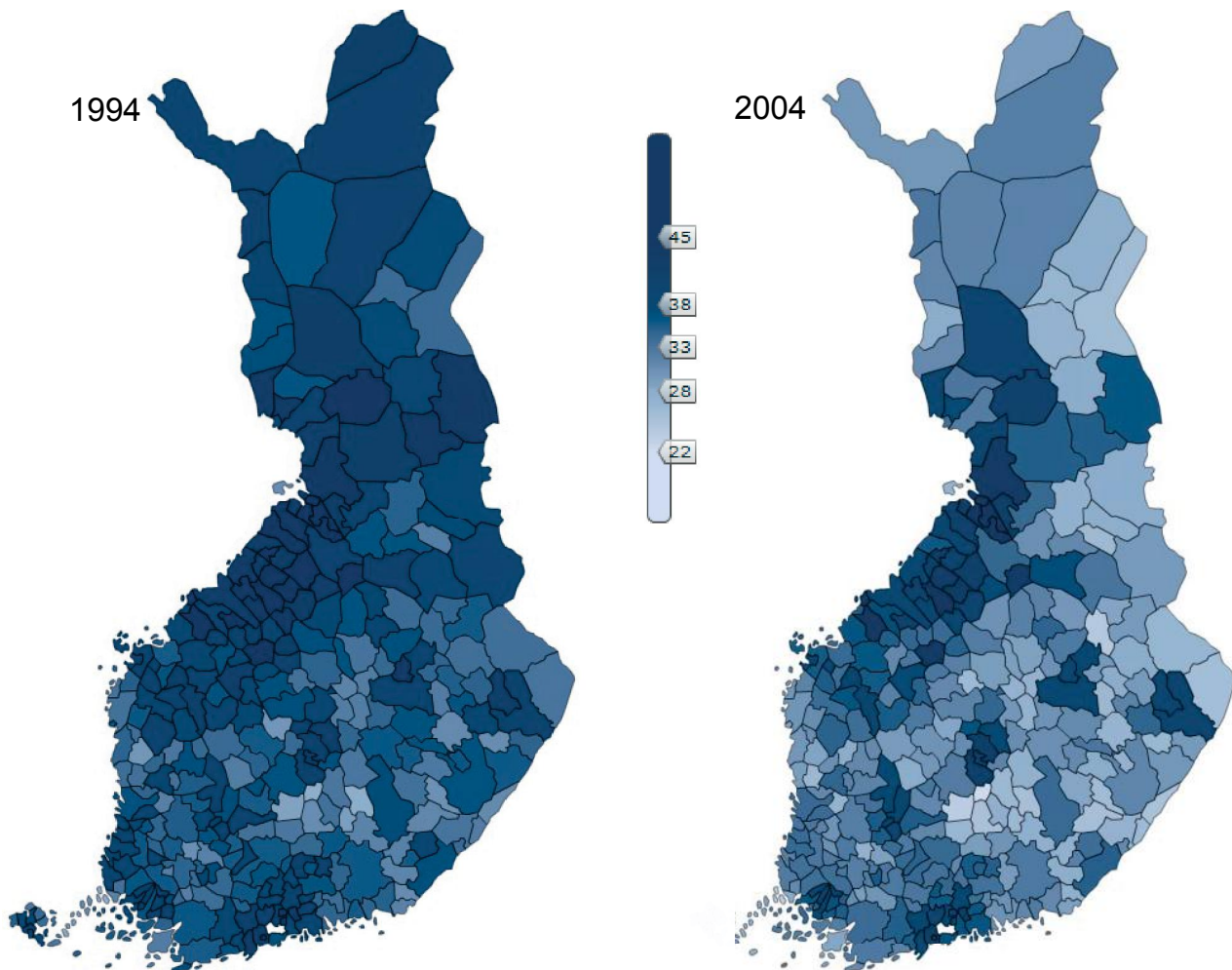
Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen

Hallitussihteeri NN

Liite 2. Kartat 1994–2024:

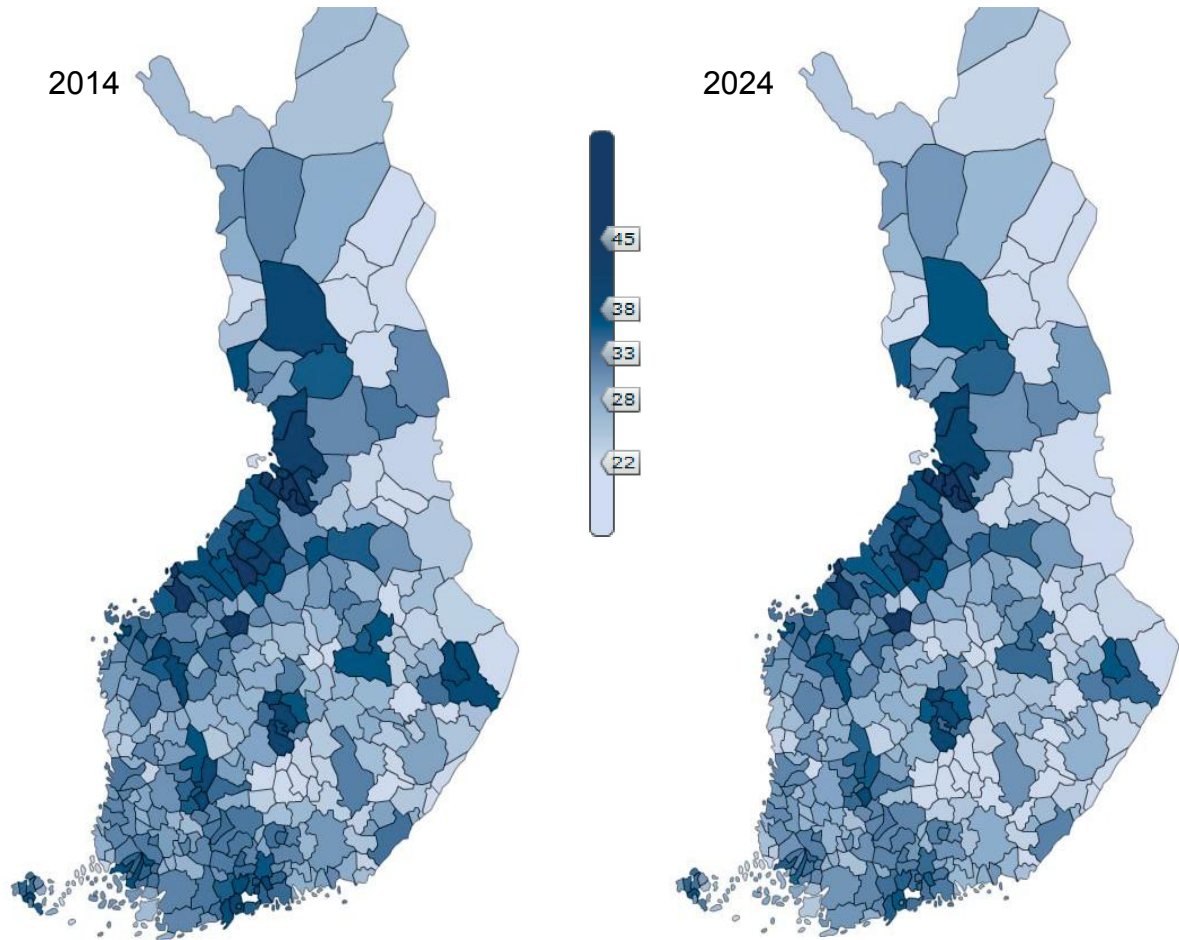
0–29 -vuotiaiden osuus kunnan koko väestöstä sekä asukastiheys neliökilometrillä

0–29 -vuotiaiden osuus kunnan väestöstä vuosina 1994 ja 2004, mediaani 33 %

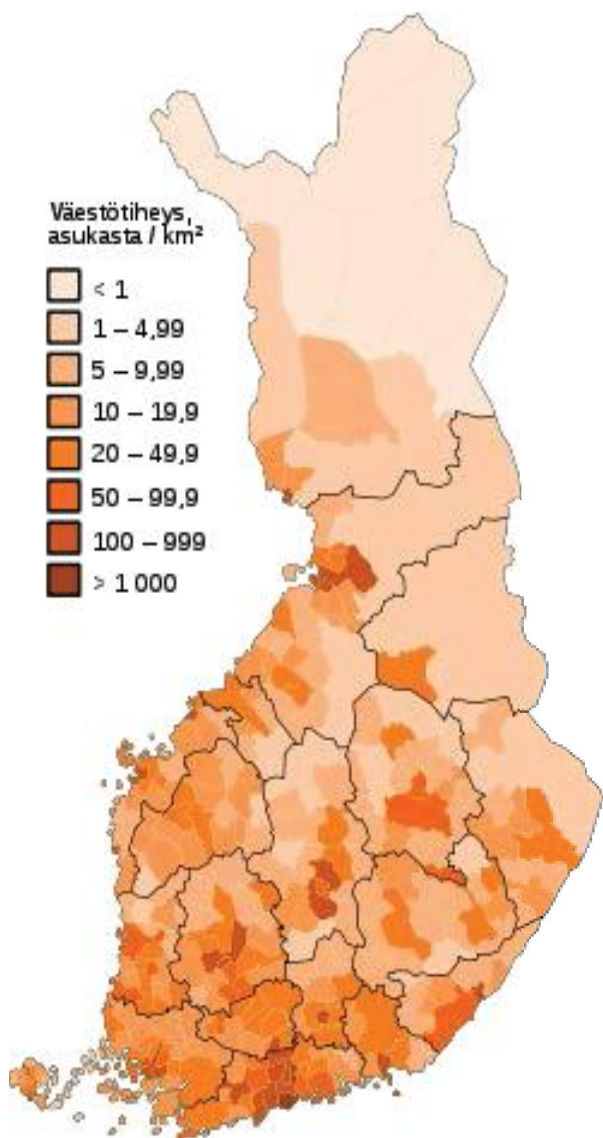

Lähde: Tilastokeskus

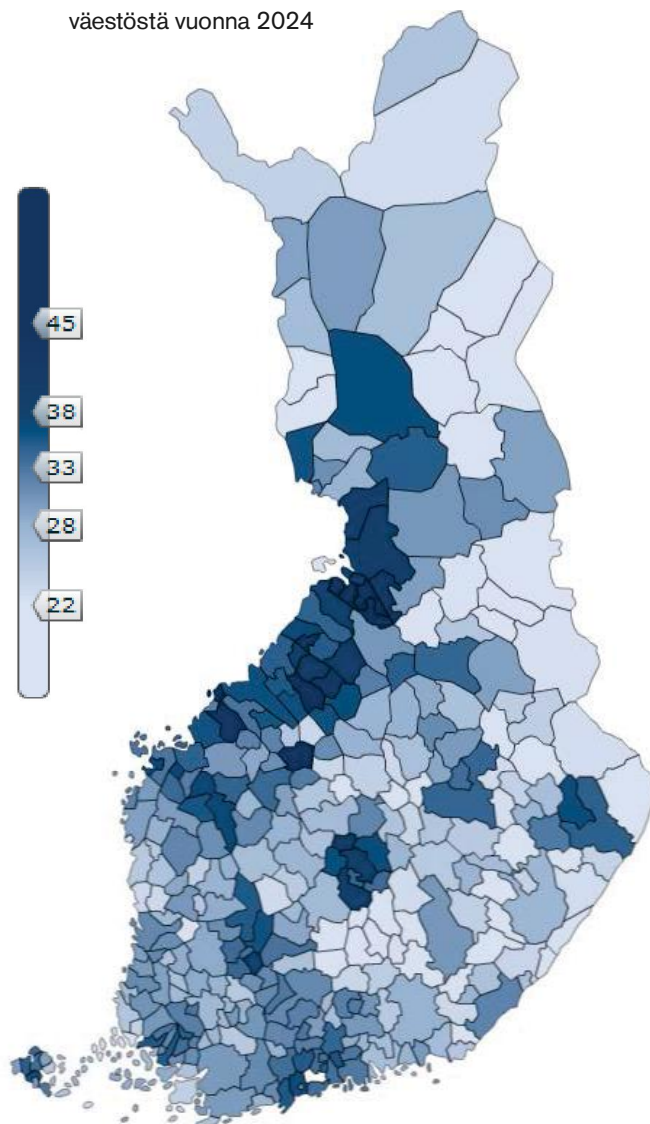
0–29 -vuotiaiden osuus kunnan väestöstä vuosina 2014 ja 2024, mediaani 33 %

Lähde: Tilastokeskus

0–29 -vuotiaiden osuus kunnan väestöstä vuonna 2024

Lähde: Tilastokeskus

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä -sarjassa vuonna 2015 ilmestyneet

- 1 Rapport om den svenskspråkiga yrkesutbildningen med förslag till förändringar
- 2 Oppilaitosrakennusten turvallisuus
- 3 Arkistolakityöryhmän muistio
- 4 Yksityisarkistolakityöryhmän muistio
- 5 Opetushallituksen ja CIMOn yhdistämisen edellytyksiä pohtivan työryhmän muistio
- 6 Innostava koulupäivä. Ehdotus joustavan koulupäivän rakenteen vakiinnuttamiseksi
- 7 Tehokas antidoping-yhteistyö; Ad-toiminnan viranomaisyhteistyön tehostamista selvittäneen työryhmän loppuraportti.
- 8 Suuntaviivoja liikuntapolitiikan tulevaisuuteen
- 9 Erityisen koulutustehtävän asemaa lukiokoulutuksessa koskeva selvitys
- 10 Näyttötutkintojärjestelmän kehittämissryhmän loppuraportti
- 11 Kätilökoulutukselle uusi suunta. Selvitys rakennevaihtoehtoista
- 12 Arkistolain jatko työryhmän muistio
- 13 Suomen digitaaliset sisältömarkkinat: kasvun ja kehityksen edellytykset
- 14 Suomi osaamisen kasvu-uralle. Ehdotus tutkintotavoitteista 2020-luvulle
- 15 Poliittisten nuorisojärjestöjen valtionavustusten myöntöperusteiden uudistaminen
- 17 Yrittäjyyden ja yrittäjämäisen asenteen tukeminen suomalaisissa korkeakouluissa

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-375-0 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)